శ్రీ

వర్ణమాలిక

గ్రంథకర్త:

శ్రీ కి. రామచంద్రన్‌గారు, ఎం. ఏ.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్

వారిచే బ్రకటితము

1955

 [Price Rs. 1-4-0

ప్రశంసాపత్రము

శ్రీవిద్వాన్ ముసిరి
సుబ్రహ్మణ్యఅయ్యరుగారు

33, ముండకణ్ణిఅమ్మన్ గుడివీథి,
మైలాపూరు, మదరాసు.
14-3-1932.

శ్రీ కే. రామచంద్రఅయ్యరుగారి వర్ణమాలికను నేను చదివిచూచినాను. మన కర్ణాటక సంగీతపుజీవాంశములలో రసముగల గురువులకును శిష్యులకును ఇది అత్యంతోపయుక్త మయియుండునని నాకు మంచినమ్మకము. మేళకర్తల వరుస ననుసరించి రాగములను పొందుపఱచుట క్రొత్తపద్ధతి, శ్లాఘ నీయమయినదియు. రాగములపైని, అందులో ముఖ్యముగా ఆరభివంటి కఠినరాగములపైని, లఘువివరణములు మేలయిన వయ్యెను, రాగగతులుతెలిసికొనుట కుపయుక్తములయ్యె నున్నవి.

ఇట్లు రాగజాతులకు మెచ్చుగనుండువర్ణములను పుస్తక రూపమునఁగూర్చి, సంగీతవిద్యనేర్పు పాఠశాలలకును కళా శాలలకును చేసినయుపకారమునకు గ్రంథకర్తగారు కొని యాడఁదగినవారు.

(Sd.) ముసిరి సుబ్రహ్మణ్యఅయ్యర్.

శ్రీ

వర్ణమాలిక

గ్రంథకర్త:
శ్రీ కీ. రామచంద్రన్‌గారు, ఎం. ఏ.

చెన్నపురి:
వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్
వారిచే ప్రకటితము
1935

Printed by
V. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
at the 'VAVILLA' PRESS,
Madras.—1955

తొలిమాట

ఈపుస్తకములో వర్ణములు ఏజేర్చి వ్రాసియున్నవి. నేర్చువారభ్యసించుటకును అనుకరించుటకును ఏయేజాతివర్ణములు కావలెనో అవియేఱితీసి వ్రాసియున్నవి.

విద్యార్థులు సులభమగువర్ణముల నారంభించి క్రమక్రమముగ కఠినమగువాని నభ్యసించునట్లు వర్ణములలో క్రమభంగము కొంచెమయినను లేక పొందుపఱచుటసాధ్యము కాదు. అదిగాక, అట్లుచేయుట యనవసరమని యీక్రింది కారణములచే దెలియనగును.

వర్ణములలో చిల్లరతారతమ్యములుండినను, వానియన్నిఁటిలోను జీవలక్షణమొక్కటే. విద్యార్థులగ్రహణశక్తియందు తారతమ్యములున్నవనియును, ఇతర కారణములఁబట్టియు భేదములేర్పడుచున్నవనియును, సంగీతవిద్యాగురువు లెఱిఁగినవారై యుండవలెనుగదా, అట్టికారణములఁ దెలిసి ఉపాధ్యాయులు సమయానుగుణముగ నిందునుండి వర్ణముల నేఱుకొనఁగలరు. ఈవిద్యలో గుణము ప్రధానమేగాని, సంఖ్య ప్రధానముగాదు. వట్టిసంఖ్యమాత్రము నిరుపకారి, వృథాభారమేగాని మఱేమియులేదు. కీర్తిశేషులయిన పట్నము సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు తమశిష్యులలో నొకనికి 80 వర్ణములు నేర్పిరనియును, అన్నినేర్చియు నాతనికి స్వరజ్ఞానము కుదిరినదికాదనియును ప్రత్యక్షసాక్ష్యమువలన తెలియుచున్నది. ఇదియు నొకవింతయే.

ఈక్రిందివిషయములు గమనింపవలెను:—వర్ణములలో శృంగారరసమే ప్రధానమనియును, అందుచేత వానిసాహిత్య

3. ఎక్కడెక్కడ స్వరసాహిత్యముల కుదా త్తముగలుగ వలెనోవాని నెఱుఁగుటకై సాహిత్యముయొక్క అర్థము ననుస రింపవలెను.

4. వర్ణాంగములలో ముఖ్యమగువానిని నిదర్శించునట్టి వర్ణములే యీపుస్తకమునం దేటి తీసియున్నవి. ఈజాతులవర్ణ ములు మఱికొన్ని యుండవచ్చునుగాని, అనేకముల నసంపూర్ణ ముగనేర్చుటకంటెను కొన్నిఁటిని పరిపూర్ణముగ గ్రహించుట మేలు.

కావున నిందలివర్ణములు రాగజాతుల నిరూపించునట్టి వియేగాని, యీ గ్రంథము వర్ణసర్వస్వముగాదు.

వర్ణములు దెలుపునట్టి ముఖ్యలక్షణము లేవనఁగా:—

1. రాగభావము పరమోత్కృష్టము.

2. కేవలమొక్కరూపమునే యనుసరించిరచియించిన వర్ణ ములుగావు.

3. రూపకసనిష్కర్ష చేసి వ్రాసినట్టివి.

4. అనాగతతాళలక్షణముం దెలిసి నేర్పుతో ప్రయోగించి యున్నది.

5. అంగములసంయోగము కృత్రిమముగాదు.

6. సాహిత్యములో అకారములు యథాలక్షణముగఁ బంచిపెట్టియున్నారు.

విద్యార్థి యభ్యసించుచుఁబోవునప్పు డతనికే మఱికొన్ని గుణములు స్ఫురింపఁగలవు.

వర్ణాంతమున రాగలక్షణము సంక్షేపముగ వివరించి వ్రాసియున్నట్టిది, విద్యార్థులకు దారిచూపుటకొఱకే.

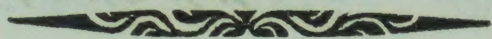
విషయసూచిక

శ్రీః

తానవర్ణములు

అను నామాంతరముగల

కర్ణాటక సంగీత లక్షణము

1.—రాగము - తోడి - ఖండజాతి అటతాళము

ప. కనకాంగి నీ చెలిమికోరి, కాచియున్నదిరా.

అ. ధనదుఁడైన శ్రీతుళజేంద్రుని తనయుఁడైన, శరభోజ మహారాజేంద్రా.

చ. మగువ రమ్మనెరా.

ప. ,,,,,,,,,*గా మా - ధా ,, - నీ ,,

,,,,,,,,,*క న - కా ,, - ఆం

సా , , సా , , - నినిసనీధ - ధనిధపమగ । మా , - గమధధా - । , - మధనిధా - సా ||

గి , , . , , - నీ. . . . . - . . చె. . . । . , - . . . . లి - । , - . . . మి - . ||

నిధప - గారిసరి * ధధపపమ - గపమగా , - రి ।

. . . . - కో. . రి * కఅ. . . . - . . . . . , - . ।

సనిధా, - నిసరి - ధగాగమా - ధధనిని - రిరి । సస - నినిధప - పమ । గరిసరి - ధమపగ ||

. . చి , - . . . . - యు. . . - . . . . । . . . - . . . . - . . . । . . . ఞ - న . . ది ||

అ. మా , - పమగరిప*సనిధపమ - గమధధని-మగ ।

రా , - . . . . *ధ. న . . - దు. . . . -డయి।

పమ - ధధమగరిప - మగమసారి - నిస - ధధపమ। సనీని - ధరి స ని । ధపధనిసా, - రి ||

ఇ . - . . . . న . . - శ్రీఇ. . . . - తు. - ళ . . . । జెపం - . . ద్రు. । . . . . ని, - . ||

రిసస - నినిధపమ - *గమపధ - నిసరి - ధనిసరి ।

. . . - . . . . . . - *త . న . - యు. . - డయి. . ।

రి - ధధగగరిరిగ - మగరిరి-గరిరిప-రిరిసని - । గరిపని- ధని స్తా । , - నిధపగా, - రి ॥
. - న . . . . - శ . ర.-భొా బ.-జి. . . - । మ. . ..హాఅరా । , - . . . జే, - . ॥
సనిధా , - నిసరి* ॥
.౦ద్రా , - . . . *గా,మప గమధధాధ-గ । ॥
మపామగరి - మగరిసా - గరిని - ధా,ని-ధని । సరీ - నిసధ గరి । గమపమగా - నిధ ॥
మగరిసీసరిగమ - ధగరి - మగనిధా - గమధ ।
ధనిధ - ధనిసిసె - ధరినిరి - స్తారినిసె - ధనిధ-గ। రిసనిధా - మగగ । రి-సనిధా - మగరి ॥
సనిధా , - నిసరి (కన) ॥
చ. , , , , - , , , , * మామా - గా , రి - రీసా- ।
, , , , - , , , , * మ గు - వ , . - . . . - ।
మాగామా , , - మమగగ - రిరిగగరిస - గరి । సని - రిసనిధనీ - । ధధరిరిగా - గమ ॥
ర ౦ . . , , - మ . . . - . . న . . . - . . । . . - రా. . . . - । . . . . . - . . ॥
ధధమ - గరిసరిగ *
. . . - - - - - - * (మగు)

1. రీసా - నీ , , - , , , , - రీసా - సానీ -
ధా,,- , , నీ-సా , , ధా , , నీసా । రి - నీరిసా । , , నీ ధా , ని ॥
, , సా - రీగా (మగు)

2. సారిరి - సనిధా , , - నిసరిరిగ - సరినిధా ।
, - రినిధ - గరిసరిగా,-మాగమధధని-ధని । సరీనిస - ధనీ । ధ -మ గమాగరిస - ॥
నిధా - ధనిసరిగ (మగు)

3. గమనిధాధ-గమధమాగ-రిగమాగరి-సరి ।
గ-సారినిస - ధనీగరిరిగా - ధనిపరిగమ । గధాని - ధగరిని । , ధ - ధమాగ - నిధ ॥
మగరి నిసారిగ (మగు)

4. ధాని పధని - పధనీనిధ-పధనిస - నీనీ ।
నిధ-రిరిసిసనిధ-గరిగసారినిస-ధనీ-రి । రిసస - నినిధధప - । పమగమ - ధా, - ని ॥
ధసనిధప - గమపమగరిస-రిగమగపమ-గమ ।

మధధని-ధనినిస - ధనిసరి-సరిగ-రిగమ-గరి - సరిగరిస - ధనిస | నిధ - గరినిధమ ||
గరిస - ధనిసరిగ (మగు)

2.—రాగము - తోడి - ఆదితాళము

ప. ఏరా! నాపై ఇంత చౌకసేయ మేరకాదురా; నాసామి!

అ. మరుని గన్న శ్రీవేంకటేశ! సుకుమారా! నన్నేలుకోర, సరసుఁడ!

చ. దానిమాటలు విని ఇంత సాహసమేలరా?

ప. సా,సనిధ - పధని - నిధప - మగమని | నిధప - మగరి - సరి | గమప - గమపధని ||
ఏ ,రఅఅ- నఅఅ - పయిఇ- ఇ ఇ ం త | చఉఉ - కఅఅ - సెవ | ఎఎఎ - యఅఅఅఅ ||
సరిగ - నిసరి - ధనిధ - గరిస - నిధపమ | ధా ; ; - స ని | ధపమ - గమపధని ||
మెఎఎ-ర అఅ- గఅఅ - దుఉఉ- రఅఅఅ | నా ; ; - స అ | అఅఅ - మిఇఇఇఇ ||
అ. నిధధని - ధధని - గమనిధప - మగరిస | మగమపధని - సని | ధపధనిసా - ధప ||
మఅఅఅ-రుఉఉ- నిఇగఅం - నఅఅఅ | శ్రీఇఇవెఎం - కఅ | టెఎఎఎశా - సుకు ||

ధని - సరిగరి - గమగరి - నిగరిస - నిధ	నిసరి - ధనిధ - గరి	సనిధపమ - పధని	‖
మఅ-అఅరఅ - న అఅం - నెఎఎ -లుఉ	కొఒఒ-రఅఅ - సఅ	రఅసుఉఉ- డఅఅ	‖
సరిసని - ధనిస్సా - నిరినిధధమ - గమ	పధని - ధనిసనిధ	నిస - నిరిస్సా ;	‖
ధనిధ - గ రి రి - మగరిస - నిగరిస - నిధ	నిగరి - నిరిని-ధని	ధ-గరిని-ధమధని	‖
చ, ధా, ని - రిస స ని - నిధప - మగరి - సరి	గా, - మా, - పధ	నిస్సా-సనిధపమ	‖
దా, ని -మఅఅఅ - టఅఅ- లుఉవి - నిఇ	ఇం, - త , సఅ	హసా-మెఎలఅర	‖
1. గా, - మా, - గా ; రి - నీరి	సా, - ధా, నీ	, సారిగామ	‖
2. ధానిధధమ - గమధామ - గారిసని	సారిగామ-ధని	సనీ-ధామ-గమ	‖
3. మధనిస్సాని - ధనిసనీధ - రిసనిధ	ధామ - గామనిధ	మధనిసధా, - ని	‖
ధమగరిస - ధమగరిస - రిగమధని - స	రిగక్రిని - ధనిధ	మగరి - నిసరిగమ	‖
4. ధనిధమగమ - నిధమగరిస - ధమగరి	స - గరిని - ధనిరిని	ధనిసరి - గమధమ	‖
ధనిసరి - నిధనిస - రిగక్రిని - ధనిధమ	గరిస - గరిని - ధమ	గరిస - నిసరిగమ	‖

5. సా, ని-ధనిసా, ని-ధనినీ,ధ | మధనిధా,-రిసని | ధామ - గామధని ||
రినిధమగరి - నిధమగరి - ధమగరిస - | నిసరిగమ -సరిగ | గమధ - మధనిసరి ||
సరిగరిని - ధనిగరిని - ధనిరిని | , ధ-మధనిసాని | ధమా - గమధధని ||
సరిగ - నిసరి - ధనిస - మధని - గమధని | సరిగమగరి - నిధ | మగరి . నిసరిగమ ||

రాగము - తోడి

ఇది 8-వ మేళకర్తరాగము. శాస్త్రోక్తమైనపేరు హనుమతోడి. సంపూర్ణరాగము. అయినను, రాగములన్నిటికిని గమనింపవలసినట్టులే దీనియందును శ్రుతిభేదవివరములు గమనించి చూడవలెను. దీనియందలి అవరోహణమునందు సాధారణగాంధారము తన స్థానమునకంటెను ఒకింత శ్రుతితక్కువనైనది. ఈప్రయోగము అనుభవముమీఁదనే తెలియనగును. స్వరవిభాగపు లెక్కలచేమాత్రమే తెలియఁబడినది కాదు. ఈరాగమందు "సరిగమధనిసా, సనిధమగరిసా" అను షాడవ ప్రయోగము మనస్సును రంజింపజేయునది. దాటువరుసలును వక్రగతియు దీనియందు అధికము. "గమధమ, ధగరిని, ధనిరిని, నిసరిగమధ, నిరినిగరిగా, గనిధమగా" అను నిట్టిప్రయోగములు దీనికి ముఖ్యములయినవి. మంచి మనోరంజకమయినరాగము.

గమనింపుఁడు :—కొన్నిచోట్ల "గ రి గా ప గ రి గ స రి గా రి స రి సని" అను నిట్టి చోట్ల కొన్నిసమయములయందు రిషభము చతుశ్శ్రుతివంటిదో అన్నట్టుపలుకుట పున్నాగవరాళి రాగమునకు యుక్తమేగాని ఈతోడి రాగమునందు ప్రయోగించుట అశాస్త్రీయము. శుద్ధరిషభమునే ప్రయోగించవలెను. ఈలాగున శ్రుతివిషయభేదములను గమనింపఁదగును. ఈరాగమునకు పంచమముండవలెనను ఆవశ్యకములేదు. పంచమములేకయే చరణములో కొన్ని చోట్ల చిట్టస్వరములున్నవి చూడుడు.

3.—రాగము - ధన్యాసి - ఖండజాతి అటతాళము

ప. నెనరుంచి నన్నేలుకోరా నీరజాక్ష యీవేళ.

అ. ననవిల్తుని బారికోర్వ నాతరమా, శ్రీవేణుగోపాల.

చ. పగదానవా సామి నే నీకు ?

ప. ; ; - ; ; * స్నీసా - గా , , - మపగమ

; ; - ; ; * నెన - రుం , , - . . . .

పా , , - , , , , - పధపపమా-మపమమగా | గమమపపని - గా | , పమధప - ధమప ||
చి , , - , , , , - న . . . ం - నె ఎ . . . | లు . . . . . . - కో | , ... - . . . ||
గమధప-మగరిస*రిసనినిధప - నిసని - సరిస |
. . . . . - . రఅ.*ని. . . . . - ర . . | ||
మగమ-పాగపమ-గమపనినిధ - పనిససరినిస | పా , ధమప - గా | , మగరిసా , - స ||
జఅ . -ఢు . . . -ఇ . . . . - . . . . . | వే , ... - . | , ళ . . . , - .
ఆ. నిధపప-మగరిస*సనిధప-మగమపధ-గమప |
. . . . - . . . *న . న. - . . . . . . - . . . . |
పమధప-మగరిస - రినిసగామ-పాగమప-గ | మప - ని ధప-సనిరి | సరినిస - పధపమ ||
. . . . - వి . . . . - . . లతు . - ని . . . . - . | . . - ప . . - . . . | . . . . - ని . . . ||
గమపని-సా , , *నిధపనిసస-ధపసనిరిస - |
కొంబర్ - వ , , *నఅ. . . . . -త. . . . - |
నిసమా-మగరిస - గరిస - రిరిని-ససప - ధధమ | గమపని-సా , ని | ధప - మపామగా ||
ర. మా- . . . . . - శ్రీఇ. - . . . -వెఎ. - . . . . | ణు . . . -గో , . | . . - ప ఆ . . ||

5. ససమగ-రిసరిని-సా , ,నిసరిస-నిధపమ- |
ధా,-నిసరి-పనిస-రిసమా-గమపమ-ధాప | మపగారిసరిని- | సామమ-గా , , ||
మపగరిసా-నిధపమపా-గమపనీధ - పని
,సాని-సమగారిస-గరిస-సరిని-సరిసప | ధమ-పగమగరిస | సస్సానిధప-పా- ||
మగరి - ససాగమ (పగ)

ధన్యాసి - రాగలక్షణము

ఆరోహణము :—స గ మ ప ని సా.
అవరోహణము :—స ని ధ ప మ గ రి స.

ఇది 8-వ మేళకర్తయగు హనుమతోడియందు జన్యము. అయినను దీనియందలి గాంధారమును నిషాదమును ముఖ్యముగా ఆరోహణమందు తమ స్థానములకంటే ఎక్కువగా యుండుననునది అనుభవముచే తెలియనగును. సాధారణ గాంధారమును కైశికినిషాదమును రాగ

చ్ఛాయాస్వరములు. దీనిని 20-వ మేళమునందుండి జన్యమో అని సంశయించువారును కలరు. దీనియందు ఎచ్చోటను చతుశ్శ్రుతి రిషభము రాకుండునని గమనింపుడు.

"మ గా రి స, ని స గ మ ప నీ ప ని సా, ప ని నీ ని సాం ని ధా పా, ప ని సాం ని ధ పా మ గ రి స" అను వరుసలు ముఖ్యములు. నిషాదగాంధారములు గమకముతోను నిడివిగను పలుకును.

4.—రాగము - సావేరి - ఆదితాళము

ప. సరసుడా నిన్నే కోరి చాల మరులుకొన్నదిరా.

అ. గిరిని వెలయు శ్రీవెంకటేశ కరుణించ నిదే సమయము.

చ. దానిపై నెనరున ఈవేళ.

ప. సా,రిగా - రిగరీ ;- రిగరిరి	। సా-సరిసనిధా	। గరిరిగ - రిసనిధ	॥
సరసు - . . డా ; - ని . . .	। . -న్నే	। కొ౦ఒ . . . - రి . . .	॥
సరిపమగరిస-ధధ మగరిప - ధసరి	। మపధ - రిసరి -మప	। ధనిధమ-గరిసధ	॥
చ . . . ల . . -మ. . రు. . -లు. .	। . . . . - కొ...న్న	। . . . . . -ది . . ర	॥

అ. ధధప-మపధ-రిమపధమా-గరిసరి - | రిసని - ధనిధపధ | పమపధ-స్తా ,, - ||
గి . . - రి . . . - ని . . . వె-ల-యు.- | శ్రీ ఇ . . - వెం . క | టెఎ . . - శా ,, - ||
పధసరి - గరిరి - గరిరిగ - రిసనిధ | రిస్తానిధప - ధమ | , - గరిస - సానిధ ||
క . . . - రు . . - ణి . ం - చ . . . | ని . దే . . - స . | , - మ . . - యము. ||
సారిగ - రిసరీ - సగరిస - నిధపధ | రిసగరిగసరి | ధపరిమపా, ధ ||
ధపమ-రీమపధ-సరిస-పమధప-ని | ధని-పధమప-సరి | మప ధని-ధా,, - ||
నిధపమాప-సనిధ-పాధ-రిసనిధ- | పామ-ధాప-నిధ | పధ-సరిగరిరి ||
ధగరిసనిధ-ధసనిధ-పమగరిప- | గరిసనిధ-రిస | నిధపమ-గరిసధ ||

చ. ధా,-మపధసా-నిధపమ-గరిసధ- | రీ,-రిసరి-మప | , ధ - పనిధపమప ||
దా,- ని . . పై- . . . . . - నె . న. | రు,-న . యిఇ | , వె - ఎ . శ . . . ||

1. ధా , పా,-ధాపా-మాగారీ- | మా,పా,-ధా | ,-నీధా-పామ ||

2. థాని-పథపమప-థనిథమ-గరిపథ | సారిమపథ-పరి | మపా-మనిథపమ ||

3. థనిథమగరి-నిథమగరిస-థమగరి | స-గరిసనిథ-రిస | నిథప-థపరిమప ||

థ .మపథసనిథ-రిసనిథ-పథసరిగ | థసరి-పథస-మప | థ-గరిసని థపమ ||

4. సా , , , , -రిసనిథ-పమగరిస థ | సా , , , , - పమ | థప - నిథప - మపథ ||

సనిథపాథ-నిథపమాప-థమగరి | నిథపమ-సనిథప- | రిసనిధా పాథ - ||

మగరిసా,-థసరిమాప-రిమపథ- | పమపథస-మపథ | స-రిగరిసనిథ ||

సా,నిథప-థపా మగరి-మపథస | రిగరిస-నిథపా | మగరిసా-రిమప ||

రాగము - సావేరి

ఆరోహణము :—స రి మ ప థ సా.

అవరోహణము :—స ని థ ప మ గ రి స.

ఇది 15-వ మేళమయిన మాయామాళవగౌళయందు జన్యము. ఆరోహణమున గాంధారము వర్జ్యము. దీనియందు గాంధారమును నిషాదమును ఒకశ్రుతి తక్కువగనే పలుకునట్టివి. నిషాదసంచారములయందు కైశికి నిషాదము పలుకును. “రి మ ప థ ని, స రి మ

ప ధ నీ" అను నిట్టిసంచారములలో సామాన్యముగా తోడికిపలికినట్లే నిషాదము పలుకును. "ధ ప ధా" అను ప్రస్తారమునందు కంపితము అధికముగ కావలసియుండును. ఈరాగమును హనుమతోడి జన్యమని చెప్పుట సరికాదు. ఏకశ్రుతి రిషభ దైవతములు పలుకుట ముఖ్యము.

"ప ధా ప మ గా, రీ మ గ రి స, రి మ ప ధ స్తాం స ని ధ ప మ గ రి స" అను ప్రయోగములు చెవులకింపు.

5.—గౌళరాగము - ఆదితాళము

ప. చెలిమి కోరి వచ్చి యున్నది, చిత్తము నాదు భాగ్యము.

అ. సలలితగుణ శ్రీలోల, సరస శ్రీవేణుగోపాల.

చ. ఎంచి జూడ నీసరిగాదురా.

ప. రీగామా-రిసన్నిసరీ -రిరిస-స	। న్రిప-న్రిసరిమ -రిప	। పమగమా - రి రిస	॥
చెలిమి - కొంబరి..-వ.. -చ్చి	। . . -యు..న్- న	। . . . . - ది . .	॥

రీసా - నిస రిస-రిమమరి-పమనిప | పమగమ-రిగమ - రి | రిస-నిప రీ సా ||

చి త్త-ము... -నఅ . . - . . . . . | . . . దు-భఅ . - . | . . -. .గ్యము ||

అ. పమనిప-పమగమ-రిరిమమపా,-ప | పమ-నినిప- సనిసే | ని-పమమా-రిగమ ||

స . ల .-లి . . . -త. . గు . ,-ణ | . . -శ్రీ్రఇ.-లొంబ. | . - . . . . -ల . . ||

రిమరిమపని-పసని-మరిరిస-నిరిస | స-రిసస- నినిపప | మ -ప మరిగమరిస ||

స . ర . న ..-. . . .-శ్రీ్రఇ. .-. . . . | . -వెఎ.-ణు. . . | . -గొంబపఅ . ల . ||

రిరిసస్నిస-రిగమ-రిరిపమ-నిపమ | గమ-రిసరి-నిపరి | సరిమరి-పమగమ ||

రిరిమ-రిరిప-మమని-పపస-నిరిసస | ,నిపమ -పామగ | , మా-రీసనిస ||

చ. సససని - నినిప-పమగమరిస-నీ,, - | సారీ-రిమగమ | రిపమ-గ మరిరిస ||

ఎం . - చి . .-జుఉ. . డ.-నీ,, - | స రి-గఅ . . | . . . -దు . రఅ. || (ఎంచి)

1. నీ ,, - ,, ,, - సా ,,- ,,రీ ,, | ,, మా , , - రీ | ,,పా-మా నీ ||

2. నీ,సరిస-నిపరీ,-రిసని-సరి | మరి-పమనిప-సని | రిససని-పనిపరి || (ఎంచి)

3. పనిపమ-పమగమ-రిసరి-నిరిసనిప | మపనిపనిస-నిస | రిస-మరిసమరిప ||

నినిపపమ-సనిమపనిస - పనిస-రిరి | సస్సాని-పపామ | రిరిసరిమపని || (ఎంచి)

4. సా,రిరిసనిప-రిరిమ-రిపమపా | పమపని-మపరిమ | సరినిస-రిగమా ||

మపనిమప-రిమప-పనిసపని-మపని- | సరిమసరి-నిసరి | నిరిసపరి-నిరిరి ||

5. రీ ,, - ,, రీ-,,సనిపమరిస- | రీ , రీ , -రిమ | రిపమని-పసనిస ||

మరిస-నిసరిసనిపమ-రిగమరిసని | సరిమపని-రిమప | నిస-మపనిసరీ ||

సరిమ-నిసరి.పనిస-మపని-రిమపని | సరి-పనిస్సా-పని | స-రిమరి-నిరిపరి || (ఎంచి)

గౌళరాగము

ఆరోహణము :—స రి మ ప ని స్సా.

అవరోహణము —స ని ప మా గ మ రీ స.

ఇది వక్ర షాడవ రాగము. 15-వ మేళమగు మాయామాళవగౌళయందు జన్యము. దీనిని వాద్యమున వాయించునప్పుడును పాడునప్పుడును శ్రుతిలక్షణము తెలిసి ఆలాపన చేయ

వలెను. దీనిలోని శుద్ధరిషభము తోడిలోని శుద్ధరిషభముకంటెను కొంచెము తగ్గుశ్రుతిది. గాంధారము ఒకింత తీవ్రము. ఈరాగమును పెద్దలు వాయించునప్పుడో పాడునప్పుడో వినినేర్చుకొనుట ఆవశ్యకము.

సా రి గ మ రి మ ప ని స్ రి గ మ రి స ని ప మ రి గ మ రి స. "రి గ మ రి స" అను వరుసయే ప్రస్తారమునందు ముఖ్యభాగము. త్యాగరాజస్వాములవారి పంచరత్నములలో "దుడుకుగలనన్నే దొర" అను కీర్తనము సాధకము చేసినయెడల ఈరాగములోని ప్రస్తారపువరుసలు కొన్ని బోధపడఁగలవు.

6.—రాగము - చక్రవాకము - అటతాళము

ప. ఇంకా చలమేలనయ్య నాపై ? యిది మేరకాదుర.

అ. పంకజాసనాది వినుతుడైన శ్రీవెంకటేశ్వర ! సమయమిదేర.

చ. పలుమారు నిన్నే నమ్మియున్న నన్ను పాలించవయ్య.

ప. ,,,,-,,,,,* గామా - రీ ,, - సనిధని |
,,,,-,,,,,* ఇ ఇ ం - కాఆఆ - చఅఅఅ |
సా ,, - సా ,, - ని సరిరిసని-ధనిపసనిధ | ప ధనిపారి-ని స | రీగా-మపమ-గమ ||
లా ,, - ఆ ,, - మేఎఎఎఎ-లఅఅఅఅ | నై ఇఇ-ఈఇ-యఅ | అ ఆ-అఅఅ-నాఅ ||
గ రి స - నిధనిపరి * గమగగరిరిససానిధని- |
అఅఅ - పై ఇఇఇఇ =, ఇ ఇ ఇఇఇఇది-ఈఇఇఇ- |
స రిగమా-పమగ-మధ పధామ గరి- పమగరి | సా,ని-ధనిసా | ,,సని రి-సానిధ ||
మేఎఎ ఏ -ఎ ఎఎ- రఅఅ ఆఅ అఅ -కాఅఅఅ | ఆ ,అ-అఅఆ | ,,దుఉఉ-ఊఉఉ ||

అ. పమగరిస -నిసరి * సనిధధపమ -పధపపమగ
రాఅఅఅ-అఅఅ==పం ం ంంం -కఅఅఅఅ
మధపధాధ-రిపమగామ-పమగరి-సనిధని | స స రి-సా రి-మగ | మపామ-గమపధ ||
జఅఅ ఆ అ-సఅఅనాఅ -దిఇఇ -విఇఇ | నుఉఉ-ఊఉ-దుఉ | ఉఊఉ-డయిఇఇ ||

మపధనిసా,,*నిధపధాధ-నిసరినిస | |

ఇఇఇ ఇనా,,*శ్రీఇఇఈఇ-వెంంంం | |

గరిగగామగరి-సగరి రిసని- ధ సనినిధ ప | మధపపమగ-మప | ధ-నిస రి సా నిధ ||

క అఅఆ అఅఅ - లేఎఎఎఎ-శ్వఅఅరఅఅ | సఅమఅఅఅ-అఅ | అ-అఅఅమీాఇఇ ||

పమగరిస-నిప రి *
దేఎఎ-కఅఅ * } గామగరిసరిగరిసని

సరినిప-నిధపమ-పధనిపాస-ధనిసరిరి | గ సరిగాగ - మప | ధ పా-మగరిసని ||

సరిగమపా,, * మగరిసారి - గమపధాని

సరిగమగారిస - నిధనిసనిధపమ - గమప | ధనిస - రి గ మపధ | ని - సరిసానిధప ||

మగరిసా , నిసరి * , (ఇఇంక) ||

ఎత్తుగడ పల్లవి

చ. ,,,,-,,,, * పామా పా ,, పమగమ
ప లు మా ,, రుఉఉఉ

పధనిధ-పాధపమగమా- పమగరి-సనిధ ని | సరిగమా-పమగ | మపధనిసాానిధ ||
నిఇఇఇ-నేఎఎనంం - మ్మిఇఇఇ-నలిఅఅ | నఅఅ ఆ-న్నుఉ | పఅఅలి ౦ ౦ ౦ ||
పమగరి - స రి గ మ * } పలుమారు
చఅఅఅ - వయిఇయ్య్య* }

1. పా , - మా , - గా , , - రీసానీ-థానీ |
సా , , - , , - రీసానీథాపామా , , | , , పా-థానీ | సారీ - సా , , ||
, , రీ - గామా * (పలుమారు) | | ||

2. పధనిథాప - మపధపామ-గరిసని - ధనిసరి | | ||
గమగరీస - నిధపమాగ - రిగ - సరిగమపధ | నిసరి - సానిధప | ధపామగరిసని ||
సథాని - సరిగమ * (పలుమారు) ||

3. పధనినిధప - మపధధపమ - గమరిగమపధని | | ||
సరిగమపధనిస - రిసనిధనిస - గరిగమగరి | సరిసనిధప - నిధ | మపగ-ధపమగరి ||

సనిధ - నిపరిగమ * (పలుమారు) | | ||
4. సా,రిసని-ధనిసస్సనిధ - పధనినిధప-మగ | | ||
మపధనీస - గమపధాని - ధపమగరిసనిధ | నిపరిగామపా | రి-గామ - పాధని ||
సరిసనీధ - నిసరిగాము - సరిగమగగరిస |
ధనిసరి - ససనిధప-గామపధనిసాస - గమ | పధాధ - నిసరిగ | మగరి - సానిధప ||
మగరిసా - రిగమ * (పలుమారు) | ||

రాగము - చక్రవాకము

ఇది 16-వ మేళకర్తరాగము. సంపూర్ణరాగము. అయినను దీనియందు "గ మ రి స స ని ధ ని సా రి గ మ ప ధ ని స రి గ మ రి" అను నిట్టి వక్రప్రయోగములు ప్రధానములు. దీనియందలి కైశికినిషాదము శుద్ధకైశికిగనే పాడవలెను. తక్కిన విశేషప్రయోగములను గీతముల చేతను కీర్తనలచేతను తెలిసికొననగును.

7.—రాగము - మలయమారుతము - ఆదితాళము

ప. మలయమారుతముచే మది జల్లుమనెరా.

అ. ఇల శ్రీగుంటూరి పురీశ ! యిభరాజవరద ! రార.

చ. మరుడు నాపై వెడలెర.

ప. గారిసా, - ని - ధా ,నిసా ,, - | సరి గరి- రిగ రిస | ని రి స ని-ధనిసరి॥

మలయ, - అ - మా,అరు ,, - | తఅఅఅ- అఅఅఅ | ముఉఉఉ-చెఎఎఎ ॥

గ రి సని - ధనిసరి - గాపధ - నిధపా | గాపధ- నిధధప | గపగరి - స ని స రి ॥ (గా)

మఅఅఅ - దిఇఇఇ - జ అఅ - ల్లుఉఊ | మాఅఅ-నెఎఎఎ | ఎఎఎఎ - రఅ అఅ ॥ (మ)

అ. నినిధధ - పాపగ - గ పధనిధా ,, - | గపధని - ప నిధప | గపధనిసా ,, - ॥

ఇఇ ఇఇ - లశ్రీఇ - గుఉఉంటూ,, - | రిఇ ఇఇ - పుఉఉఉ | రిఇఇ ఇశా ,, - ॥

నిసరిస - గ సస ని- ధనిస ని- ధా , - ని | పధ నిధ-గాపధ | నిధధప - గరి సరి ॥

ఇఇఇఇ - భ అఅఅ- రఅఅఅ- అ , - జ | వఅఅఅ-రాఅఅ | దఅఅఅ - రఅఅర॥

గారిప - నిధ నీ - పా -ధ ని సా రిని- | స రిగా-రి గపా | గపాధ - నిధపధ ||

ఏలర -ఇకయీ- జా -లముచాలుర- | తమితా-ళనురా | వ దేర - పలుకర ||

సరిగరిస నిధ - పాధని - స నిధప | గ పధ నిసా,, - | నిధపా - గరి సరి || (గా)

నిరంతరమునిను- సన్నుతి - సలుపగ | నలుగుటమే,, - | లటరా -పలుమరు|| (వ)

చ. ధా ,, - ,, పధనీ- ని ధధప - పగ | పా ,, - ,, గప | ధస నిధ-గపధని ||

మా ,, - ,, రుడుడూ- డుడుడుడు - నలి | పై ,, - ,, వెవ | డలిఅలి-లెవెవర ||

1. పా, గా, రీ - సా, నీ, ధా | నీ , సా, - రీ | గాపా, ధాని ||

మా, బా, గా -యె, లే, రా- | మం, ద , - హో | సామే, ల ర ||

2. నీ , ధా, పా - గపధని - స నిధప | గా, రీ, సా- | ధ ని సరి-గపధని ||

పం, తా, ము - వలదుర - ఝకరలి | వం, త్రై, న- | దయదల-చగదర || (మ)

3. నీ, ధానిపధ - నిసా నిధప- గప | గా, రి స - సరి | గపాధ - నిధపధ ||

నీ, దాననిటు- నిరా దరణ- నను | పో, రాడ- తగ | దురార - సికవర ||

గా,-రిస - నిరిసా , నిధ ని పధ | స రి గ రి స ని- ధ ని | సని ధప - గప ధ ని ||
నా,-నేర - మికనై, చిచనువున | బెనగొనసమ-యము| సరగున - గలయర || (మ)
4. పా ,, - సని ని ధ - ధపపగ - గరిరిస | రీ ,, - సని ధ ని | సరిగరి - గపాప ||
శా ,, - రికములు-శుకమధు-కరములు | కో ,,- కిలములు | కలకల - నికాయ ||
గ ప ధ ని-సరిస- నిధని- ప ధని-పనిధ | గ పధ - గ ప గరిస | రిగపగ - పాధని ||
ముఃలుకుల-పగిది-చెవుల-జొరగ-వగల | నొగల - తగులువడి | కలువల-రాయడు ||
సా రి గ- ప గ రి స -నిధపధ-గపధ ని | రిసస్సా - నిధపా | గపధని- ప నిధప ||
వెన్నెల-యుడుకులు-నెరపగ-వెరపున | దరి జే - రితిరా | కవుగిట-నదుమక || (మ)

రాగము - మలయమారుతము

ఇది 16-వ మేళమగు చక్రవాకమునందు జన్యము. షాడవరాగము. ఆరోహణము—స రి గ ప ధ ని సా; అవరోహణము—స ని ధ ప గ రి సా. తళుకులేమియు లేక శుద్ధముగ వాయించిననే రాగలక్షణము బాగుగ వెలువడును.

8.—రాగము - లలిత - ఆదితాళము

ప. నిన్ను కోరి యున్నారా, నెనరుంచి నన్నేలుకోర.

అ. పన్నగశయనుడౌ శ్రీ పార్థసారథి దేవ!

చ. సూనశరునిబారి కోర్వలేర.

(నిన్ను)

ప. గా,,మాధా ,, - నినిధనిస్సా | ధనిసనీధ-ధని - | ధధమ-గమగరిస ||

ని,,న్ను కో ,, - రిఇ . . . | యు...ఞ-నఅ - | . . . -ర . . . . ||

నిసని - ధానిసరి - సనిపగ - మధధని - | సగరి సనిధ-స ని | ధమగ-ధమగరిస ||

నె . . - న .రుం- చి. . . . - న . . ఞ - | నెఏ.లు . .-కొాఒ | . . .-ర . . . . || (ని)

అ. ధా , ధమధ-నినిధధమ-గమగరిస | మగమ-సారి-సమ | గమ - ధనిసా,,- ||

పఞ , న . . -గ . . . . . -శ . . . . | య. . -నుఉ-డఉ | . . . - . శ్రీ,,,- ||

సగమగరిస - నిసగరిసని - ధమధని | సనిరిసాని - ధమ | నిధా - మమగరిస

పఅ . . . . -ర్థ . . . . . . -సఅ . . | ర . . థీ . . . . | దెఏ - . . వ . . ||

రిసనిధనిప - మధనిపరి - నిపగగమ | సరిసమగమ - ధమ | గనిధ - సనిధమగ ||

మగరిసా - ధమగరి - నిధమగ - సనిరి | సా - నిధమ - ధమ | మగ - సనిధమగ || (ని)

చ. సా , రిసని - ధనిధధమ - గమగ - రిరి- | సా ,, - ,, - సని | ధధమ -గమధధని ||

సూ, న. . - శ . . రు . . - ని . . - . . . | బా ,, - ,, - రివ | కొబ్బ్వ-లెవ . . ర || (సూ)

1. సా, ని, ధా - మా, గా, రి - | సా, నీ. ధా | నిసా - గమధధని || (సూ)

2. సా - నిధమగ - ధామగరి - సానిధని | సరిస - గామధా | మగనిధా - మధని || (సూ)

3. ధా, నిస - ధనిస - ధనిధమగ - మని | ధా, మాగ - మధ | మ-గమగ-రిరిసని ||

ధా నిప - ధనిపరిస - సానిపగగమ | ధా, మాగ - నిధ | మ-సనిధమ-ధధని || (సూ)

4. సా , , - , , సిసరిసీధ - మగారి- | సా , , , , గరి - | సనిధమ - గమధని ||

సనీధ , మగామ - ధమాగ - రిసాని | ధనీస - రిగాస | మగామ - ధా , , ||

సరిస - మగమ -ధమగనిధ - గమధధని | మగమధామ-గమ | ధధ-నినిధమగరి ||

మగరిస - గమధమ - గమధని - సగమగ | రిసాని - ధనిధ-ధ- | ,-గరిస - గమధని || (సూ)

రాగము - లలిత - ఆదితాళము

ఇది 17-వ మేళజన్యము. షాడవరాగము.

ఆరోహణము :— స రి గ మ ధ ని సాం.

అవరోహణము :— సం ని ధ మ గ రి సా.

ఈరాగమునకును వసంతరాగమునకును ఉండు భేదములు ఈవర్ణమునందలి ప్రయోగములచే బాగుగ తెలిసికొనవచ్చును. ఇదిగాక "గ మ గ రి స" అనువక్రప్రయోగము ఈరాగమునకు ఇంపునిచ్చునట్టిది. "స రి గ మ" అను పూర్ణప్రయోగము శాస్త్రసమ్మతమయినను "స గ మ" అను ప్రయోగమే వాడుకలో నున్నది.

నిషాదము కొంచెము తగ్గుశ్రుతిగలది; దైవతము తీవ్రము.

చరణముతో చేరిన చిట్టస్వరఆవర్తనమును గమనించిచూడుఁడు. అందులోని చతురశ్ర దాటువరుసలను గమనింపుఁడు.

"స గ మ ధ ని సాం, సం ని ధ మ గ రి గ రి స" అను ఆరోహణఅవరోహణములు ఈరాగమునకుఁ దగినవి. శుద్ధరిషభము, అంతరగాంధారము, కాకలినిషాదమును, దీనికి జీవస్వరములు. పంచమవర్జితము.

గమనింపుఁడు :—ఈరాగమును శుద్ధధైవతముతో పాడినట్లైతే లలితరాగమౌను. తీవ్రధైవతముతో పాడినట్లైతే వసంతరాగమౌను.

౧.—రాగము - భైరవి - ఆదితాళము

ప. వనిత నిన్నే కోరి - వలచి యున్నదిరా.

అ. ఘనుడౌ మాచక్కని - వేదపురీశ !

చ. మానిత గుణసాంద్ర.

ప. రీమా - గరిగగరీ - ససరిరి - గగ | రిస - నీధ - గరిని | సరి - పమమగరిస ||
వ ని - త . . , . . - ని . . . . - . . | . . -న్నేఎ- కొౕఒ | . . - . . రి . . . ||
గగరిగ - మపధ - ధపపమగ - మగరిస | నినిధపమ - రిసని | ధప - మపమగరిస ||
వ . . . - ల . . . - చి . . . . . - యు. . . | న్న. . . . - ది. . | . . - . . ర . . . || (వ)
అ. నినిధ - ధపపమగ - మపమగ - రిసనిస | గగరి - గమపగరి | గమపధా - నిసా ||
ఘ. . - ను. . . . . . - . . డఉ - . . మఅ | . . . - . . . . చ. | . . . . - . . . ||
నిసగగరి - నిసరినిధప - పమపధ | నిసరినిధప - మప | మ - ధపపమగరిస ||
క్క. . . . . - ని . . . . . . - వె . . ద | పు. . . . . - రిఇ | . . - శ . . . . . . ||

గారిస - రిసనీధప - ధనిసారిని | సరిగా - రిగమా | గపామ - నిధపధ ||
మగరి - పమధప - నిధప - సనిధప-రిస | గరిసా - నిధపా | మనిధప - మగరిప || (ప)

చ. మా,, - ,, నీనిధధమ - మగరిప | రీ , గ - రిగమా | , - గమప-మగరిగ ||
మా,, - ,, ని . . . . . - త . . . | గు, ణ - . . సాం | , - ద్ర . - - . . . . || (మా)

1. సా , , , , - సా , , నీనీధా | నీపా - ,, ,, - ధా | ,నీసారిని ||
రీ , , , , - రీ , , రీగామా - | గా,రీ,-సా | , - నీసారిగ || (మా)

2. నీనీ - ధాపా - , , - ధానీసా | రీ - నీసారీ | ,,- రీగామా ||
మగారీస - నినీధాప - ధనిసరి | గరినీ - సరిగగ | , - మనిధ-మగరిగ || (మా)

3. గా ,,,, మగ - గమగగ - మామా | గగరిరీసనిస | రిగమగ - మాగరి ||
గమపాగరి - గమమాగరి - గారిస | సానిగారిగమ | గపా - పమగరిగ || (మా)

4. నీ ,, - ,, ధధనినిధ - నిధపధమ - | పా ,, - ,, మప | నిధపప - మగపమ ||
పామగరిస - నీధపధ - మపధనిస - | మపధనిసా - గరి | గమపా - నిసరిగ || (మా)

5. సా, సాస - నిసరిసీథ - పథమప | గా , రీగమప | థ-మనిథప-మగరి ||
సా - మగరిసా - పమగరిసా - నిథమ - | గరీ - సనిథప-మ- | గరిగ - మపా,-థ ||
మగరిగా - మనిథపథా - నిసరి - నిస | గరి - నిగరిసరి | నిసనిరి- సా ,, ||
పథనిసరిగ- రిగమపథని - సరిగరి | స - సారినిథప - ప | , థమగరి - రీగ || (మా(

10—రాగము - భైరవి - ఖండజాతి అటతాళము

ప. విరిబోణి నిన్నేకోరి మరులుకొన్నదిరా.

అ. సరసుడా దక్షిణద్వారకస్వామి ! శ్రీరాజగోపాలదేవ !

చ. చిరునవ్వుమోమున.

ప. సా , రి - నీ , థ - * నీసారీ ,, - గసరీ |
ఆ , . - . , . - * విరిబో ,, - . . . |

గరిగగ రీ ,, గగరిగ - మపధమ - పగరిస |
. . . . ణి ,, ని . . . - . . . . - . . . . . |
౩ ని సమగరిస - ని స । రీ,గసా,రి - నినిధని ||
న్నై. . . . . -కొ . । . , . . , . - . . . . ||
సగరిని - సనిధప * ప ధపధ - ని నిధప - ధ - నిసరి |
రి . . . - . . . . * మ . . . - రు . . . - లు - . . . |
ప ధనిస - రిగమప - మ గరిగ - మనిధప - మగరిని |
కొ . . . . - . . . . - న్న . . ది - . . . . . - . . . . |
సరిగమ - గరి - గగ । రీ ,, - సనిధప ||
. . . . - ర . - . . । . ,, - . . . . ||
అ. మగరి - సారినిధ * సనిధప - మగరిగ - మనిధప |
. . . - . . . . * స . ర . - సు . . . - డఉ . . |
మగరి - పమగరిస - పధనిసరి - ని స రిగమప |
. . . - . . . . . . - ద . . . . - శ్రీ . ణ . . . |

ని నిధ - పాధ - మప । గరిగమ -పధనిస ॥
ద్వఅ. - . . . - . . । . . . . - ర . క . ॥
పధనిస - రిగమగ - రిగసరి - నిగ రిస - నిధనిస ।
స . . . - . . మి . - . . . . . - శ్రీఇ . . - . . . . . ।
గరిరిస - సనినిధ - ధ పమనిధప - మగరి - గరి స ।
ర . . . - . . . జ - గొ౦బ . . . . . - ప . . - . . . ల ।
ని సరిగ - మపధని । సనిధధ - పమపా ॥
దెవ . . - . . . . । వ . . . - . . . ॥
, మగరి - సరినిధ * - గగరిస - రిసనిని - ధనిసరి ।
, . . . - . . . . * ।
మమపప - ధధనిని - పపప - ధధధ - నినిని - ససరి ।
పధనిప - రిగమప । ధప - మధపా - నిని ।
ధధ - ధపపమ - నిధని - పధని - మపధని - సరినిధ ।

మేగేరిసేరి - నిసేరి - రిగామపధ - మపా - ధనిస ;

ని రిసేనిధ - షా । , నిధప - పా , మ ;

గరి - సా, రినిధ * (విరి) ॥

చ. ,,,, - ,,,, - మామా - ధపధ - మపగ మా ।

,,,, - ,,,, - చి రు - నడు. - . . . వ్వా ।

పా ,, పా ,, - మ ప నిని - ధపమగ - మనిధప ।

,, ,, - మొబ . . - . . . . . . - . . . . ।

మగరిగ - మపధ - మ । పమధాపా - మప ।

. . . . - . . . . - ము । న . . . - . .

సనిధప - మగరిగ *

. . . . - . . . . *

మానీధా నిధపాధపమాపమ గమ

చి రు నా . . . . ఉడు

పా ,, పా ,, - మ ప నిని - ధపమగ - మనిధప

,, ,, - మొఱ . . - . . . . - . . . . .

సగరిగ - మపధ - మ । పమధాపా * మప

. . . . ¦ . . . -ము । న . . .

1. గా,రిప - నీ , ధా పమా , - పధానిస

నిరీ - నిసరి - గమగమా - నినిధధ - నీధధమ ॥

మపమ - మాగరిగ । నినిధధా - మమా ॥

గరిసని - సారిగ * (చిరు)

2. ధా ।

నినిధధాని - ధధమా, - నిధపమా, - ధపమ ।

గరీ - గామపధ - మపాధ - పధని - ధనిసరిస ॥

నిగరి - నీధపధ । మపామ - గరిసరి ॥

నిధాని - సగరిగ (చిరు)

3. సారిగ - సరిగారీ ,, నీసరి - నిసరీ |

సా, , - నీనిధ - గా,రీస - నీ , ధాని |

పా, - ధానిసరి । పధనిస - రీ ,, ||

ధపగరీరి - నిధరిసాస - మగారి - పమాగ |

రిగామ - పధపమ - నినిధధాని - ధధపపామ |

గరీ - గామపధ । మపగమ - పా ,, ||

నిసనిగ - రిమ - గప - మధపనిధని - పధమప - గరి |

గమ - పమపధనిస - నిసనిగరిగ - నిసనిరిసరి |

నిరిపని - ధపధమ । - పధనిని - సా - నిని ||

సస - రిరిగగ - మగగరి - మగరిస - నిగరిస - నిరి |

సని - ధపధనిసరి - మమపపధధనిని - సగరిని |

,ధరిసనీ - ధని । ధధని - ధధమ - మా ||

గరిస - నిసారిగ * (చిరు)

భైరవిరాగము

దీనిని సంపూర్ణరాగమని సామాన్యముగఁ జెప్పుదురుగాని, దీనికి అవరోహణము "సని ధమగరిస" అనియే గ్రంథోక్తప్రయోగము. అయినను సంపూర్ణరాగములలో ననేకములకు అన్నివిధములయిన ప్రస్తారప్రయోగములుండును కాఁబట్టి, ఈరాగమునకు ఇదియే అవరోహణమని చెప్పుట న్యాయము కాదు. సంపూర్ణరాగమనుటయే ఉచితము.

దీనికి శ్రుతిభేదవిషయము తెలిసికొనుట చాల ఆవశ్యకము. అయినను, ఈరాగముయొక్క మూర్ఛన సాధారణముగా చులుకనగనే తెలియనగును. సమయోచితమయిన అనుభవప్రయోగములు నున్నవి. ఆరోహణములో సాధారణగాంధారము (కొంచెము మృదుస్వరము అనఁగా ఖరహరప్రియ గాంధారముకంటెను ఒకింత తగ్గుస్వరము), శుద్ధమధ్యమము, చతుశ్శ్రుతి ధైవతము, కైశికినిషాదము.

అవరోహణమునందు సమయోచితముగ చతుశ్శ్రుతిధైవతమును పలుకును. మంచి గమకకంపితరాగము కావున, దీనియందు పలుకు స్వరములన్నియు అనుస్వరముల సాహాయ్యము

చేత పలికించుటవలననే ఈరాగము శోభిల్లును. "ధ ని సా ని ధ పా" అను ప్రయోగమున, పైకి వెళ్లునప్పుడు చతుశ్శృతిధైవతమును, దిగునప్పుడు శుద్ధధైవతమును పలుకును. "రి గ మ ప ధ నీ, ప ధ నీ, మ ప ధ నీ" అను వరుసలలో శుద్ధధైవత మే పలుకును. అయినను, పూర్ణముగా శుద్ధధైవతమే అనరాదు. ఇట్టి శుద్ధధైవతము నటభైరవికిమాత్రముండునట్టిది. "స ని ధ మా గ రి గ స" అని పంచమము వర్జించిపాడుటయు కలదు.

11.—రాగము - నాయకి - ఖండజాతి త్రిపుటతాళము

ప. సరసిజాక్షి నిన్నే కోరి మరులుకొన్నదిరా.

అ. సత్యధర్మపురివాస, వరశ్రీమాజకనాదీశ్వరా.

చ. మరు బారి కోర్వదురా.

ప. రీమా - పా,, పా,, - మపధపధా - పధ	। నినిధప - మపధప	। మరి - గగరీసా	॥
స ర - సీ ఈ - జఅఅఅ - క్షీఇ	। ——— నిఇన్నెఎ	। —— - కో - రి	॥

రిపమరి-గగరిస-పధపస-నిసరిమరీమపధ | నీ ధా,ప - ధమ | పరీ , గగరిస ||

మ——రు————లు——ఉ—— | కో ——— ఒన్న | అది - ర—. ||

అ. నీ , , , , సే ని సే పా ధ - పధనిని ధప - మప | ధపా - మధప - సేని | సరీ - స్గా , , , ||

సా. . . . త్యయఅఅఆఅ- ధఅఅర్మఅఅ- అఅ | —— —— —— పురి | వఅ- సా—— ||

నిసేరిస-రిగగరి - సేరినిసే - పధపస్గా , పధ | నిధాప - మపధప | ధపమరి-గగరిస ||

వ—— —— —— ర -శ్రీఇఇమా, జక | నఆ————దిఇ—— | శ్వా——ర———— ||

రీరిపమరి-గగరిస-పధపసనిరిసమ - రిప | మపధని - ధపమప | ధపమరి - గగరిస ||

రిమరిప-మధపసే-నిరిసేరి-గగరిస్గా-రినిసే | పధనిని - ధపాధ - | మపమరి-గరిస || (స)

చ. స్గా స్గా - పా,,పధనిని - ధాపా మపధని | ధప - మరిగగరిస | రిరిస - రిమపధప ||

మారూ——బా,, ౨ —— ఈ కో ర్వ అ | ——— అఅదుఉ | —— ర—— ||

1. స్ా,,పా,,ధానీ,,ధాపాధమ | ,, పరీ , గస | , రిమా , పధప || (మ)

2. సీనిసీపాధ - పధనినిధప-ధమారిమపధ-ని | నిధప - ధపమరి-గ | రిసా-రిమపధప || (మ)

3. పధనీ,,ధాప-మపధపమరి-పరిగా, | , రి ప - ధపసనిస | రిమా - పధప ||

నినిధప-మపధప-స్ారిసరి-గగరిసారిని | సపాధ-మపరి-గ | గరిస - రిమపధప || (మ)

నాయకిరాగము

ఆరోహణము :— స రి మ ప ధ ప స్ా.

అవరోహణము :— స ని ధ ప మ రి గా రి స.

ఇది ఖరహరప్రియజన్యము. అయినను, దీనియందలి గాంధారము రిషభము నంటియే యుండును. కోమలగాంధారము. ఆలాగుననే నిషాదమును ధైవతమునంటియే యుండును. ఇది యెత్తిగిపాడిననే రాగకళ శోభించును.

గాంధారనిషాదములను దీర్ఘముగ గమకముతో పాడవలెను.

12 — రాగము - దర్బారు - ఆదితాళము

ప. చలమేలచేసేవుర ? చాలనమ్మిననాపై
అ. వలచియున్ననాతో వాదేల ? వేణుగోపాలదేవ
చ. పలుకుమునాతో.

ప. పమరీ - గాగా - రిపరీ - నిరిసని | ధప - ధనిస - రిసరి | పామ - గారిసరి
చఅల - మే ఎ - లఅఆ-జెఎఎ | ఎఎ - సెఎఎ - ఎఎఎ | వురాఉ - రాఅఅఅ||
పమ రి గరిప - రిమప - మాాప - ధనిసరి | నీ ,- ధాప - ధని | పమ-గగా- రి సరి||
చఅఆఅఅఅ - లఅఅ- న ం , ం ంంం | మీా- నాఅ - నఅ | అఅ-అ ఆ-పఇఇఇ||

అ. ధనిపధమప - రిమరిపమరి - గగరిప | ప మరి-ప పమ-ధధ | ప-మపధ- నినిసా||
వఅఅఅఅఅ - లఅఅఅఅఅ - చిఇఇఇ | యుఉఉ-ఉఉఉ-నఅ | అ-నఅఆ-తోఒఓ||
పధప- సనిస-రి స రి-గారి- స నిస రి | సా, - పా, - సధ | పమ-గగా-రి స రి||
వఅఅ- దెఎఎ-లఅఅ-వే ఎ-ణుఉఉఉ | గో, - పా, - లఅ | ఆఅ- దె ఏవఅఅ||

పమరిగరిప - నిరిపరి - నిపధపధని | సరి - సమ-రిప-మధ | పధ - మపధనిసా||
ధపధనిసా- రిసరి - గా , రిస - రినీ | ధప - సస - పపా | ధపమ - రిగరిపరి||

చ. పా పా ; - ధ ప - మపధపధా - ధ రి | నీ నీ - ధాపా | గాగా - రి సరిమ||
పాలూ ; - ఉడు - ఉఉఉఉఊ - ఉఉ | మూడూ- ఊ ఊ | నా ఆ -తో ఒఒఒ||

1. పా ;; - ధా ; - పామారి | గా , రి , సా | ; - రి ; - మా ||
2. పాధధపమ - పాపమరి - గారిసరి | నిరిస నీసధా | , నీ - సా - రిమ||
3. ధపధ - మప - రిమప - సరిపమ - మరిగరి | సరినిపధనిపధ | ప - ధనిప-రిమపధ||
సరిమపధ - మపధనిస-పధనిసరి - ని | గరిసరి - నిరిసని | స-ధపధ-మపరిమ ||
4. ధనిసపాప - ధపమరి - గారిపరి - ని | సా, ధధప - ధని | స - నీసరిమప ||
ధానిసరిప - నీ , - ధధప - మధపమ - | గా, రి - రిపనిప | రిమపమ - పా ,, ||
ధపమ - రిగరి - సారిమప - రిమపధ | మాపధనిస - పా | ధనిసరి - నిసారి ||
గగారిరిస - నినీధపమ - ధనిసరి - | నీస - పాధ-మా | ప - రీమ- సారిమ ||

దర్బారు రాగము

ఇది ఖరహరప్రియజన్యము.

ఆరోహణము :—స రి మ ప ధ ని సా.

అవరోహణము :—సం ని సం ధా ప మ గ గా రి స.

ఈ వర్ణములో రాగచ్ఛాయ బాగుగ తెలియుచున్నది. అయినను, ఈ రాగమునందును, ఈవర్ణమునందును గాంధారము ఒకశ్రుతి హెచ్చుగనుండునది గమనింపనగును. జతికట్టు చాలా ఇంపైనది. చరణములో ఖండజాతిగ తీసికొనిపోయి, రెండక్షరకాలములుమాత్రము "తక" చతుశ్రములో ముగించియుండుటను గమనింపవలెను. (చరణము మూడవ ఆవర్తపువివరము. వాద్యములో వాయించునప్పుడు "గ గ రి స" అనునది "మ మ రి స" అని లాగి మార్చుకొనవలెను). తక్కినవివరములు అనుభవముమీంద తెలియనగును.

"మ ప ధ ని సా, ని సం ధా ప మ మా రి స గ గ రి, రి గ రీ స రి స, ప ధ ని సం, ధ రిం సం రిం సం సం ధా ప మ గ రి స" అను వరుసలు మనోరంజకములు.

13.—రాగము - ఆభోగి - ఆదితాళము

ప. ఎవ్వరిబోధనవిని యీలాగుజేసేవురా.

అ. జీవముగా నన్నేలరా శేషాచలేంద్ర శ్రీవెంకటేశ.

చ. మరుబారి కోర్కెజాలనుర.

ప. రీగా - గరిసా - స రి స స - ధమధా | మధసధాస - ధప | రిగామ - గగరిప ||
ఎవ్వ - రిఇఈ - బోఒఒ - ధ అ ఆ | నఅఅఆఅ - విఇ | ఇఈ ని - ఇఇఇఇ ||
రి గమగామ - రి గ స రీ - ధపరిగమ | ధమధస్సాస - ధస | ధమా-గమగరిప ||
యి ఇ ఇఈ ఇ - ల అఅఆ - గుఉఉఉ | జెఎ ఎ ఏఎ - సెఎ | ఎ ఏ -వుఉరఅఆ ||

అ. సస్ధధామ - ధ ధమగారి - గమరిగ | సరిగమామ-ధమ | గరిగ - మధధస్సా ||
జఅఅవాఅ - ముఉఉగాఅ - న ం ం ం | నెఎఎ లా అ-రఅ | అఅశే- ఎషఅఆ ||

ధస రిస్సారి - గమరిగా - మగగరిస | రిగరిసరి - ధరిస | సధమ - ధమగరిప ||
చఅఅలేఎ - ంద్రఅ ఆ - శ్రీఇఇఇఇ | వెంంంం - కఅఅ | టేఎఎ - శ్వఅరఅఆ ||

రిగమ - రీగ - సరిగసారి - సధమధ | సధసరీరి - గస | రిమా - ధమగరిస॥
రిగమగామ - ధమధస్పా - రిగసరిగ | మగరి - గాసిసధ | రిస్పా - ధమగరిస॥
రీగా - }
ఎవ్వ - }

చ. మాధమధా - ధసధమ - ధధస్పారీ | ధసధధమా-గమ | గరి స-రి గ-సరిగ ॥
మారుఉబా - అఅఅఅ - రిఇఈఈ | కొ౦ఒఒఒర్వ-జఅ | లఅఅ-నుఉ-రఅఅ ॥

1. మా ,, ,, - ,, ధా - మాధా - ,, సా | ధామా - ,, గా | రిసా - రీగా - ॥ (మరు)
2. మధసధామ - ధమగరీగ - మగరిస | ధసా - రిగమధస | సధమగరి - సరిగ ॥ (మరు)
3. ధసధమ - గరిగమ - ధమగరిగ - సరిస | రిగమధస - రిగరి | సధమగరి - సరిగ ॥ (మరు)
4. సా , - సాస - రిగసరీ - రిసధమధ | సా , - సధరిసధ | , సగమా-గరిస ॥
రిగమధాస - రిగమరీ - గరిస - ధస | రిస్పా-ధమధసధ | ,మగరి - సారిగ ॥

మాధమధా॥ }
మారుఉబా॥ }

రాగము - ఆభోగి

ఆరోహణము :— స రి గ మ ధ సా̇.

అవరోహణము :— స̇ ధ మ గ రి సా.

ఇది జన్యరాగము. 22-వ మేళమయిన ఖరహరప్రియలో పుట్టిన ఔడవరాగము.

గాంధారమును కంపితముగ నిడివిగ పలికించవలెను. నిషాదమును అనుస్వరము లేకయే పలికించుటమేలు. ఈరాగమందు దాటుప్రయోగము ఇంపుగనుండును. కొన్ని ముఖ్యప్రయోగము లేవన:— రి గా గ రి స మ ధ స̇ ధ సా̇ రి̇ గా̇ గ̇ రి̇ స̇ రి̇ గ̇ మ̇ గ̇ గ̇ రి̇ స̇ రి̇ స̇ ధ స̇ ధ మ ధ మ గా రి స స రి గ రి రి స ధ̣ స మ ధ స̇ స̇ ధ మా గ రి స రి గ రి ధ̣ స గా రి స మా గ రి ధా మ గ సా̇ ధ మ ధ సా̇ ధ సా̇ సా̇ ధ మ గ రి స రి గ మ̣ గ రి స మ̣ ధ స̇ ధ సా̇ మొదలగునవి చెవులకింపు.

ఈవర్ణమందు రాగభావము ననుసరించిన ప్రయోగము లున్నవి. ఇందులోని ఆవర్తస్వరముల వెంబడి మఱికొన్ని అయిదాలు వరుసలు కల్పించుకొని పాడుఁడు. ఖండజాతి త్రిశ్రమును తక్కిన నడలను అనుసరించి కల్పింపుడు.

14.—రాగము - కానడ - అటతాళము

ప. నెరనమ్మితినయ్య నిక్కముగ నిన్ను నీరజనయన నిరుపమ సుందరకర.

అ. మరునికన్న శ్రీనివాసదేవ మానముతో నన్నుఁ గాపాడుట కిదెసమయముర.

చ. సరసుడనినే సతతము కొనియాడుచున్నానుర.

ప. , , , , - , , , , , - , రీరిప - గాగ - గమరిప

. . . . . - . . . . . - , నేరఅ- నం౦ - మిఇఇఇ

సనిరిని - రీ , , - గమరిరిపని - ని రిపనీప । ధా , - ని సరిగా । , ని ధధ పమ - ధ ప

తిఇఇఇ - ఈ , , - నఇఇఇఇ ఇ - య్యఅఅఆ । నిక్ , - అఅఅఆ । , ముఉఉఉఉ - గాఅ

మగామ - రి స ని స - రిగమపాధ - మధపమగమ ।

అ నిక్ - సుఉఉఉ - నిఇ ఇరాఅ - జఅఅఅఅఅ ।

రి సరి నీ స - రిగమపమధనిస - పా నిమపగ । మధని స రి స - నిరి । స నిప-నిధప మప
నఅఅయాఅ - నఅఅ అఅనిఇఇ - రూఉపఅమ । అఅఅఅసుఉ - ఉం । దఅఅ-రఅఅఅఅ

గాగమ - రి సని స - సా ధ ప - ధా , , - ధా , , ।
కాఅఅ - రఅఅఅ - మారుఉ - నీ , , - ఈ , , ।

అ. పధనిసనినిధప - మపధని - ధధపమ - ధపధమ । ధప - గామధాధ । పధధ ని స - నిపమ
క ౦ ౦౦౦౦ ౦౦ - నఅఅఅ - అఅఅఅ - శ్రీఇఇఇ । ఇఇ - నీ ఇ వాఅ । సఅఅఅఅ - దెఅఅ

గమధనిసా , , - స నిసా - రిగసా - రి ని స రి
వ అఅఅఆ , , - మఅఆ - నఅ ఆ - ముఉఉఉ
రి సరిపగాగా - గ మ రిస - ని సని - రి స రి ని రి । స నిసమ - గమధని । సరి ని సా ని పమ
తోఒఒఒవాఆ - న్నుఉఉఉ - గఅఅ - పఅఅడుఉ । ఉఉటఅ - కి ఇదెఏ । సఅఅమాఅయఅ
ని ధపమ - గమరిస - } రిగమధాని- పధమపగా
ముఉఉఉ - రఅఅఅ -

మరిపనిపరీస - రిగమ - ధపమప - గమరిపని । పనిప - రిగమపమ । ధనిసే - పాని - మప

గమధనిసా , , సనిసరిరి - సరిపగామ ।

రిసనిసారి - సనిపమ - గమమధధనినిససరి । గా - , రిసనిపా ।, రిసరి - నిస - పని

మప - గమ రిపనిప (నె) ।

ఎత్తుగడ పల్లవి

చ. , , , , - , , , , - సాసా - స ని రి స - పా , , ।

. . . . - . . . . - సారా - సుడుడు - డా . . ।

మ ధపని - ధధపమ - ధపమధపమప - గా మ రి స । రి ని స - రీగమ ధ । ని సే రిని సా - , రి

నిఇఇఇ - న్నెఎఎ - సఅఅఅతఅఅ - తాఅముడు । ఉకొంబ - నీఇఇయ । అఅఅడుడూ - . చు

సనిపమ - గమధని - } సా||
ఉఉన్న అ- నుఉరఅ - }

1. నీ , , - స్లా - , , , ని - రీస్లా - నీస్లా

పా , , - మా- , పా నీ - ధాపా - మాపా । గా , , - , , మా । రీసా - , , రి

గామా - ధానీ - (సారా)

2. ధానిపధపమప - మగమనిధానిప - మగమరి

సరిగమధానిస - పధపనిధప - గమధానిస । రినిసని - పగమ । ధానిసరి - గమరి

సనిపమ - గమధని - (సారా)

3. సరిస - నిసనిప - సధపధప - పమగ - మరిగ - మ ।

పగమరి - సరిప - నిపనిపమ - పనిప - రిగమరిస । రిగమ - ధనిసరిగ । మరిస - సనిపమగ

మరిస - రిగమధని - (సారా)

4. స్లా , ని - రిసనిపా - మనిధపగా - మరిపరిని ।

సా , , - , , నిప - రిగమరిప - రిగమధనిసరి । సనీస - పనిమప । మగమమ - ధధనిని
సపానిధనిపధ - మపమగమ - రిగమ - ధనిసరి
గగామరిస - నిరిసనిప - గగామరిసరిగ । మధని - సరిగమరి । సనిప - రిసనిపమ
గమరి - గగమధని - (సారా)

15.—రాగము - కానడ - ఆదితాళము

ప. నిన్నే కోరియున్నది మానెలత ఈవేళ.

అ. సన్నుతాంగ మాచక్కనిసామి వేణుగోపాలదేవ.

చ. కన్నడసేయవలదు.

ప. పామాగా ; - గాగమరీ ; | స ని స రి స రి - ని స | ధనిధ - ని సరిస రి॥
నీ ఈన్నే ; - కో ఒఒరీ | యుఉఉఉఉ - న్నఅ | దిఇఇ - మఅఅఅ॥

పమగా - మరిగరిస - నిసరి - గగమమ | ధధనిధమమ - ధప | మ-గమరి-సనిసరి ||
నెవ ఏ - ఎఎలఅఅ - తఅఅ- అఅఅ అ | ఇ ఇఇఇ ఇ ఇ - వెఎ | ఎ-ఎఎఎ-ళఅఅఅ ||

అ. పధనిధప - మ ప ధప-మపమ-గామరి | గరి స - మగమ - ధధ | ని ని - సంరిసా ; ||
సఅఅఅఅ - న్నుఉఉఉ-త అఅ-ఆ అం | గఅఅ - మఅఅ - చఅ | అఅ - కఅనీ ; ||
ధనిస రి - స రి గా, - గమరి- స ని స రి | సా , - నిరి స - ని స | ధపమ- గమరిస రి||
సఅఅఅ - అఅమీా, - వెఎ ఎ-ణుఉఉఉ | గో , - పఅఅ - లఅ | అఅఅ- దెఎవఅఅ||
పపమగా - గమరి - సరిసనిస - ధనిధ | నిసనిరిస - రిగమ | గమధధ - నినిసా||
ధనిస - నిసరిసరిగామరిసరినిస | ధా , - నీధ - పధ | పపమ - గమరిసరి||

చ. ధా : ; - పధనిధప - మధప - మప | గా , మరిస - ని స | రిగా-మపమగమ ||
కా ; ; - నఅడఅఅ - జె ఎఎ - ఎ ఎ | యూ, వఅఅ - లఅ | అఆ-దుఉఉఉఉ ||

1. ధా ; పా ; మా ; గా ; | రి , సా , రి | ; - గా ; మా ||

2. ధానిధపమ - పాధప-మపగా - మరి | సరి - నిసధా - నిస | రిగా- మపమగమ||

3. పధపమగ - పమగమ-రిరిగ - సరిస - ని | సధ - నిపనిరిస - ని | సరిగమ - సరిగమ॥
గమధధని - ధధనిసిసి-సిసిరిగమరి | సరిస - నిసధపమ | గమరి - నిపరిగమ॥

4. సా,నిరిసి - నిసధపమ - గమరి - సని | సా, - నిపధ - నిప | రిగమ - గమధధని॥
సరిసనీ - నిసనిధా - నీధపధప | మపమ - గామరిప | నిపగగమా; ॥
ధపమగా, - నీధపమ - గామ - పమ | ధదా - నిధని - పధ | పమ - ధధనినిసా ॥
గాగమరిసి - నీనిసి - ధపమ - గమరి | సా - సస్సా - ధపమ | గమరి - నిపరిగమ ॥

కానడరాగము

ఇది 22-వ మేళకర్తయగు ఖరహరప్రియయందు జన్యరాగము. దీనికి సామాన్యముగ

ఆరోహణము :— స రి గ మ ధ ని సా
అవరోహణము :—స ని స ధా ప మ ప గా మ రి స.

అని ప్రయోగించుటయే తగును. అట్లున్నను కొన్నిసమయములలో శుద్ధధైవతము తేలి

కగ పలుకును. అయినను దీని మూర్ఛనాప్రస్తారముగ 'గా మ రి స ని స ధా, ప మ ధ గా మ ధా ని సా, రి మ గా, రి ప గా' అను నిట్టివానిని గమనించి చూచునప్పుడు ఈరాగము ఖరహరప్రియ జన్యమనుటకు సంశయముండదు.

ఈవర్ణమునందు రాగభావము బాగుగ అమరియున్నది. దీనియందలి చిట్టస్వరములు చాల అందముగ జోడించియున్నవి. సాధారణగాంధారమే ఉపయోగింపవలెను. ధైవతము చతుశ్శ్రుతియే. కాని రాగము పాడునప్పుడు ప్రతిమధ్యమము శుద్ధరిషభము తప్ప తక్కిన స్వరములన్నియును ఉపయోగించువాడుక కలదు. ఈవర్ణమును శుద్ధశాస్త్రీయస్వరములతోనే పాడినను బాగుగ నుండును.

16.—శ్రీరాగము - ఆదితాళము

ప. సామి నిన్నే కోరియున్నాను, చలముసేయ మేరకాదుర.

అ. భూమి వెలయు శ్రీగర్భపురినివాస! పశుపతీశ!

చ. కామకోటి సుందరా! నన్నేలుకోర.

ప. సా , పమరి - గరి సనీ - పనిసరి - ని | సా,,,, - నిస | రిగరిస - రిమపని ||
సా , మి. . - ని..న్నే - కొంబ.. - . | రీ ,,,, - యు. | . . . . -న్న అఅను||
పమా - నిపనిమప - రిగారి - నిసరిగ | రిసాని - పనిసరి | గరిస - రిమపని || (సా)
చ . - ల . . .ము - సెవయ-మెఎ. . | . . ర - క . . . | దు.. - ర . . . || (సా)
అ- నీ ,,,, - సనిపమా - రి గరి - సరి | సా - ,,,, - మ రి | పమనిప - సనిమప||
భూ,,,, - మి. . . - వె. . - ల. | యూ- ,,,, - శ్రీఇ | గ .ర్భ. - పు. రి .||
నిసరిగారి - సరినిసాని - పనిసరి | సనీ - పధనిపమ | రిగరిస - రిమపని ||
ని. . . . - వ. . . . . - స . . . | ప. - శు. . . ప | తి . .శ - . . . . ||
పాపమరి - రిగరిరిస - సనినిప - నిని | సా - సనినిప - నిస | రిగరిస - రిమపని ||
పమనిప - సనిరిస - గరిసని - పనిసరి | గరిస - నిసామ | రిగరిస - రిమపని || (సా)
చ. సా;; - సనిపమా - రి గరి సరి | సా ; సా - నిస | రిగరిస - రిమపని ||
కా;; - మఅకొంఓ - టిఇఇసుం | దా ; రా - న. | న్నె..లం- కొం. .ర || (కా)

1. సా;; - రినీ పా - మారీ | గారీ - సాసా | రీమాపానీ || (కా)

2. నీ ;; - సనిపమ - రిగరిస - నీ | ; - సనిపమ - పని | సరి - నిసరిమపని || (కా)

3. మా;; - పనిమప - రిగ రి - రిగ రి - | సా;; - నిస | రిగ - నిసరిమపని ||
పనిసరి - గరిరిగ - రిరిసని - పనిసా - | రి - నీపమ - రిగ | రిస - నిసరిమపని || (కా)

4. నీఃమరిగరిస - నీపమపనిసరి | నీసరి - గరిరిస | నీ - సరి - మరిగరి ||
నీసరి - పమగస - నీసరి - పమనిప | నీసరి - గసనిప | నీపమ - రిమపని || (కా)

5. సా ;; సరినిస - పనిపమ - రిగ | రి - రిగరిసా - నిస | రిగరిస - రిమపని ||
సనీ - పధనిపమ - రిగారి - సరిసా | సనీప - నినిసరి | సరిమరి - రిమపా ||
సరిగ - గసరి - పనిస - మపని - రిమప-స | రిమ - నిసరిమపని - | సరిగరి - రిససని ||
రినీస - పనిపమ - నిమాప - రిగరిస - | రినీస - పనిసరి - | నిసరిస - రిమపని || (కా)

శ్రీరాగము

ﱞﱞ ≈≈ ఇవి కంపితగమకమును చూపు గురుతులు. ఈవర్ణము పాడునప్పుడుగాని, వాయించునప్పుడుగాని జారు ప్రయోగములు వచ్చును. వానిని గమనించి చూడవలెను.

ఇదియు ఖరహరప్రియయందు జన్యమైనరాగము. 22-వ మేళకర్త. ఈరాగమునసుండు కీర్తనలలో కావలసిన మూర్ఛనాప్రస్తారములు అధికముగ కానవచ్చుచున్నవి.

ఆరోహణము :— స రి మ ప ని స్రా.

అవరోహణము :—సం ని ప ధ ని ప మ రి గ రి స.

అవరోహణమునందలి వక్రప్రయోగము వక్రముగనే పాడవలెను. అప్పుడే రాగకళ శోభించును.

17.—రాగము - రీతిగౌళ - ఖండజాతి అటతాళము

ప. వనజాక్షి నిన్నే కోరిన వేసటదీర్చి బ్రోవవయ్యా.

అ. మనసిజుని కన్న చక్కని మావేణుగోపాల, ఈవేళ.

చ. అన్నిటికి నీవే దిక్కని.

ప. సా , - నిగరిగమ * పామా - గారీ - సా ,, - |

. , - . . . . . . * వానా - జా . - క్షి ,, - |

నిసగరిససనిని - నిపనినిసనని - సగాగమ | గమప - పపమ - గమ | ప-పమమగరి - పమ||

ని . . . . - న్నె . . . . . - . . . . | . . . . - కో ఒ . - . . | . -రీ . . . . - . . . ||

గరిసని - సగగమ * పాధధమ - గమప - పమగరి |

న . . . . * వే . . . - స . . - ట . . . |

గమ-గమనినిధధ-నినిధమా, - గమగరిసా | నిసని - సగరిగమ - | పధమప - గమగరి||

. . . - దీ ఇ . . . . -ర్చి. బ్రో , - . . . . . వ | . . . . - వయి . . . | . . . . . . - . . . ||

అ. గా - పమగరిగమ * సా నిధని - ధధనినిధ మా |

యా- . . . . . . * మా . న . - సి . . . . జూ |

మధసప - గరిగమ-ధపాపగరిసమాగరిప- | నిపా - నిగరిగమ - | మనినిధమ-గమప ॥
. . . . . - . . . . . -నిఈ . . . -క . . . . - | . . - న్న . . . . - | ప . . . . -న్ . ॥
సిసిసా ,, * సపిగగమ - గమగరి - గాగ |
. . . సి ,, * మ . . . . - వె . . . - . - |
రిప - నిసిపిగరిప - సపినిధమ - గమగరిగమ | నిధమ - నిసిపా | సధమ-గమ ధపమ॥
. . - ణు . . . . . -గొ . . . . -మల . . . . | ల . . - . . . ల | . . . -వె . . . ॥
గరిపనిపగగమ * మాధధమగమా - పమగరి |
ళ . . . . *
గమా-ధధమగమా-మగరిరి-గాగరిప-నిప | నిని - నిగరిగమ - | పధపప - మా,, ॥
గ రిప -గగమగమ - సిధమసిసిప-సిపిగాగ |
రిగమగా - గరిప - పిసిపిగరిప - సినిపా, -పి | సిధమా, - మగరి | ప - సిధామగరి ॥
ప - నినిపగగామ (వ)

చ. ;; - ;; * సా ,, - నిధని - నిధమా
;; - ;; * అక్ ,, - ని . . . - తి . .
మగమప_పమగరి_గమపమగరి - గాగరిస | సగరి - గమగ _ గప | పమ_గగమా, - మ॥
క . . . - . . . . -ని . . . . . . - వే . . . . | తి . . - . . . . -శ్శు . | . . - . . . నీ, - . ॥
గమపమ - గరిసని *
. . . . - . . . . * (అన్ని)

1. మా , , , , గారి - గారిసా , , - సా
నిసా , , నినిసా , , నిగారి | గా. మా, - ధా | ధామా గారి ॥
సాగారిసని (అన్ని)

2. నిసనినిపని - సగగమ - సమమగరిస - గాగరి |
రిస _ గగమగామ - నినిసనిస - పమాపగరి | గమానిధప - నీ | నిధమ_మాగరిస ॥
సానిపా - పనిని (అన్ని)

3. సపపమగరి - సమగరి - గగమమపమ - ధపమప |
గప మ గరి - పమగరి - సారిసనిస - గగమసగగ | మ_నిధమ_నినిప_ని | సాంనిధపమాగ ॥

రి - నిధమగరిసని (అన్ని)

4. పధధమగ - గమపగరిప - మగరినిప - నిగరిస - |
నిసనినిమధ - నినిపగరిస - మగరి - పమగ - నిధ- | మ-గమనినిస-నిగ | రి-నిరిసనిధమ-ని ||
ధమప - గరిసరిని (అన్ని)

5. నినిధమగగ - మధధమగరి - గగమమపమ - గమ |
గగరిస - గరిపరి - నిపనినిధమ - నినిప - నిగరి | గగమ-గపమ-ధప | మగరిని-సగగమ ||
పమాగరిస - నిధామగమ - నినీసనిసే - గగ |
, మగరిగగమస్రా - రిసస ని - నీనిధమగగ | , మగరిసపాస | నిధ - మనీధమగ||
మగాగరి - సరిని (అన్ని)

రీతిగౌళరాగము

ఆరోహణము :— స రి గ మ ని ధ ని స్రా.
అవరోహణము :—స ని ధ మ గ మ ప మ గ రి స ని ప ని సా.

ఇది వక్రసంపూర్ణరాగము. ఇది ఖరహరప్రియజన్యమనియే తోఁచుచున్నది. 20-వ మేళకర్తయగు నఠభైరవిజన్యమని కొన్నిగ్రంథములలో కానుపట్టుచున్నది. కాని భైరవిలక్షణములో రావలసిన శుద్ధధైవతము ఈరాగములో లేదు. సామాన్యముగా వక్రసంపూర్ణరాగములకు గ్రహస్వరమూర్ఛనలు ఒకటే రకముగనే వచ్చును. ని ని స, స గ రి గ మా, నీ ని సం ని ధ మా గ రి స ని గా రి స, గ మ ని నీ సా గం గం రిం గాం మం గం గాం రిం రిం గం రిం సాం ని ధ మ మా గ రి స ని ప ని నీ సా, మొదలగు ప్రయోగములు చెవులకింపైనవి. వక్రసంపూర్ణరాగముల వర్ణములన్నిటిలోను మూర్ఛనాస్వరములే నిండియుండును. కొన్నిసమయములలో 'ప ధ మ గ రి స' అను నిట్టిచోట్ల ధైవతము కొంచెము శుద్ధముగనే పలుకును.

18.—రాగము - కీరవాణి - ఆదితాళము

ప. చలమేలఁ జేసేవు సామి చాల నమ్మియున్న నాపై.

అ. పలుమారు నిన్నే కోరినవాతో పలుకవదేమి శ్రీవెంకటేశ.

చ. మరునిబాధ కోర్వగలేర.

ప. పామా - గమగగరీ,, - పనిసరి | గరిపనీ - ధధప | ధనిస - నిసరిగమ ||
చాలా - మెఎఎలా,, - జెఎఎ | సెఎఏ - వుఉఉ | సఅఅ - మిఇఇఇ ||
పమగరి - గమపధ - పమధప - నిధపా | ధనిసనీ - ధపమ | పధపమ - గరిమగ ||
చఅఅఅ - లఅఅఅ - నఅఅఅ - మ్మిఇఈ | యుఉఉఊ-న్నఅఅ | నఅఅఅ - పయిఇఇ || (చల)

అ. పమగ - రీ గమా - రిగమ - నిస రిగమ | పమగ - రిగమపధ | పమపధ - ని నిసా ||
పఅఅ - లూఉమా - రుఉఉ - నిఇన్నెఎఎ | కోఒఒ - రిఇఇమఅ | నఅఅఅ - తోఒటే ||
సనిసరి - గరిసని - నిసని - ధనిధప | పమపధ - నీధప | మపమ - గరిగమా ||
పఅలుఉ-కఅఅఅ - వఅఅఅ-దెఎఎమి | శ్రీఇఇఇ - వెంకఅ | టెఎఎ - శఅఅఆ ||

పమగరిస - నిసరిగమగారిప - సని	సరిగ - రిగమపమ	గరిగమ - పధపా ॥
పధనిధప - ధనిస్రా - సనిసరిగరిరి	గమగరి - సనిధప	నిధపమ - గరిగమ ॥
చ. పా ,,- పమగరి - గమగరి - స నిపధ	నీ ,, - ధనిసని	సరిగ - రిగమపధ ॥
మా,,- రుఉఉఉ - ని ఇఇఇ - బఅఅఅ	ధా , - కొఒఒర్వ	గఅఅ - లెఎఎర ॥
1. పా , - మా , గా, - రీ , సా - నీ	సా , - గా , - రీ	గామా - పాధ ॥ (మా)
2. పమ - ధపామగరి - సనిరిసానిధప	ధనిపనీ - సరిగ	రిగమ - రిగమపధ ॥ (మా)
3. పధప - మపమగరి - గమపమాగరిస	నీసరిగ - రిగమ	గరిగమ-పా ;; ॥
పధపనీధపా - ధనిస్రా - నిసరి	సరిగా - రిసనీ	ధపమా - గరిగమ ॥ (మా)
4. నీ ,, ,, - సని - ధపమగరిప - నిధ	నీ ,, - ,, సని	రిప - గరి - గమపధ ॥
నీధపధని - ధనిసనిస్రా - రిగరి	గమగరిస్రాని - ధ	పమగరి - గమపధ ॥ (మా)

కీరవాణిరాగము

ఇది 21-వ మేళకర్త. సంపూర్ణగమకకంపితరాగము. అన్యస్వరములులేవు.

"రి గ మ గా రి స ని రి గ మ ప ధ నీ స్రా, గా రి స ని ధ ప మ గా రి స" అను ప్రయోగములు రాగకళను వివరముగ తెలుపదగినవి.

19.—రాగము - శుద్ధవేళావళి - ఖండజాతి త్రిపుటతాళము

ప. విరిబోణి నీపై చాలమరులై వలచియున్నదిరా యీవేళ.

అ. గరిమ మీరియున్నదిరా, సరసా, శ్రీకృష్ణ రాజేంద్ర, నాసామీ.

చ. శరదిందువదన.

ప. పారీమా - గరిగరిసా - సనిధనిపా,,	। నిసారిగరిమప	। నిసరిసానిధని ‖
వి రి బో - . . . . . ణీ - ని . . . పై	। చఆ.ల . . మ	। రు . . లయి. ఇ ‖
పమగరి - రిమగరిసరిమప - నిసరి - మగరిసా। ,నిధనిపా,మ	। గరిసా, సరిమ ‖	
వ . . . . - ల . . . చి . . . -యున్నఅ- . . . .। ,దిరా . . , .	। ఇ . . , వెఎళ ‖	
అ. గారీమా,గరిగరినిధనిపనిసరీ మ	। గరిసరిమపపమ	। మపానిసా ; ‖
గరిమా,,మి . . . రి . . యు.న్న	। ది	। . రా . . ; ‖

నిరిస సరిరిమమగగరిరిసనిధ నిపా గరి | సానిధనిపామ | గరిసా , సరిమ ||
సరస . . . శ్రీశ్రీకృష్ణఅర..జేపేంద్రఅ | . . . . | నా. . , సఅమి ||
పాధమగరి-సనిధనిపనిసరిమపమపాధ | నిపమగరిసా, | సారిమపా,, ||
మగరిమామ-పధమపాప-నిసరిసగరిమా | గరిగారిసధని | పమగారిసరిమ ||

చ. ధానీపా ,, పమగరి - స రీమపా ,, | పనిసా - సనిధని | పమగరిసరిమ ||
శారాదిం ,, దు . . . - వదాఅనా ,, | . . . - . . . . . | . . . . ||

1. పా, - మా, - గా,రీ , సా,రీ - నీ, | ధా, నీ, గా | , రీ ,, రీమ || శారా||

2. ప ధ ని మా ప - రి మా గ రి స - ని ధ ని పా ని స రి |
మ ప ని స ని స ధ ని | పగనుపమగరిమ | || శారా||

3. పమగరి - సరిపమ - ధనిపమ - పనిసరిసరిమగ | రిసనిధనిపనిస | నిధనిపమగరిమ || శారా||

4. పామపమగరిప - రీమగరిసనిధనిపనీ | సా, రిమగరిప | రీ పమపా ,, || శారా||

5. పధనిపధమప-గమరిమ - రిగసరి-నిధనిపని | సరిమగరిసరిమ | పమపనిసా ,, ||
పా ని సరి - మాపనిస-రిమపని-సారిమప | నీసగరిసనిమని | సా నీ స రి ,, ||
రిమగరిగ - సగరిసారి-పనిసగరి- స రి స | నిధనిపగరిసని | ధనిపనిధనిపమ || శా రా||

రాగము - శుద్ధవేళావళి

ఆరోహణము :—స రి మ ప ని ధ నీ సా.

అవరోహణము :—స ని ధ ని ప మ రి గ రి స.

ఇది 22-వ మేళకర్తయగు ఖరహరప్రియ జన్యమని తెలియనగును. ఇది కాపివంటి రాగమని కొందఱిమతము. కాని కాపియందుండు దేశీయప్రయోగము లిందులో లేవు. దీనిని శుద్ధముగను వక్రముగనే పాడవలసినది. ఇది యపూర్వరాగమయినందుచేత ఈవర్ణమునందు రాగమూర్ఛన సంపూర్ణముగ కానవచ్చును. కైశికినిషాదమును చతుశ్శ్రుతి ధైవతమును సాధారణగాంధారమును రాగకళ స్వరములు.

20.—రాగము - కాంభోజి - ఆదితాళము

ప. తరుణి నిన్నుఁ బాసి తాళలేదుర.

అ. ధరలో వెలసిన శ్రీత్యాగేశ! జగదీశ!

చ. సరసకు రార.

ప.	ఫాధాసా - రినిధప - ధసరిగ - మమ	। గగ - రిరీస - మగ	। రిగస - సనీధప	॥
	తారూణీ - . . . . . - ని . . . . - . .	। ను. - . . . . - బ .	। . . . - . . . సి.	॥
	ధసరి - పమగ - సరిగమపధ - మగపధ	। రిసానిధప - ధ ప	। , మగరి - రిసాని	॥
	త . . - . . . . - శ . . . . - . లె . .	। . . . . - . దు	। , ... - ర . .	॥
అ.	నినిధధపమ - పనిధ - పాధమా - గమ	। పధని - పనిధ - మగ	। పప - ధధసా - రిగ	॥
	ధ . . . . . . - ర . . . - . . లో - . . .	। . . . . - వె. . - ల .	। సి. - న . శ్రీ - . .	॥
	మమగ - సరిగ - ధసరి - పధస-మగపధ	। సరిగ . సానిధప	। నిధప - మగరిపని	॥
	త్య . . . - గె. . - . . . . శ . - . . . . జ	। గ . . . - దీ . . .	। శ . . -	॥

నిపధసాస - పధసరీరి - ధరీరి | ధసధరీస - ధగ | , గరిగ - సరినిధ ||
సరిగసాస - రిమగసా - రిపమగస - | రిమగమా - పమగ | సమగమ - పా,,- ||
మగరి - సాస - నినిధపాధ - మపగా | మపధనినిధ - పని | ధపన - మగపధసి ||
రిగమ - రిగ - సరిగసారి - నిధపధ | రిసాసపా, - స | ధపమగ - రిసాని ||

చ. సాసా - ని నిథా - మపధధ - నినిధప | మపనిధ - పధమా | ప-గామా-పాధ ||
సారా - స . . - . . . . . - . . . . | కు . . . - . . . రా | . -రా . - . . ||

1. సా, - నీ, - ధా, - పా, - మాగా | రీ, - సా, - రీ | ,-గామా - పాధ ||
2. సనిధపా - నిధపమగరి - ధపమగరి - | రిపని - పాధసరి | గ-సరిగమ- పాధ ||
3. నిధపమా, - పధపమాప - మగమప - | మపధ - మాపనిధ - | మపసనిధ - సరిగ ||
4. ధా ,, - ,, నిప - ధనినిధ - మాపధ - | పా ,,,, - మప | ధ-మాపమగమప ||
ధపమ - నిధప - సనిధ - మగపాధ - సరి | గసానిధపా - ను | గరిస - రిగమపధ ||

5. సా ,, - ,, సనిధప - మగరిప - రిగ | సా ,, - ,, సని | ధపధ-మగపాధ ||
రిగమపా - మగమపధా - గమపధని - | పధనినిధ - మపని | ధ-పధపా ,, - ధ||
పమగమా - పమపధాధ - పసనినిధ - | పధస - గపధస - రి | గమపధ - సానిధ||
సరిసనిధ - రిసనిధ - గరిసనిధ | పధసరిగా - గప | ధసరి - రిగమపధ||

రాగము - కాంభోజి

ఆరోహణము :— స రి గ మ ప ధ సా.

అవరోహణము: — స ని ధ ప మ గ రి స.

ఇది 28-వ మేళకర్తయగు హరికాంభోజి జన్యము. ఇందులో కాకలినిషాద ముపయోగింపకయే రాగమూర్ఛనలు ఇంపుగ వెలువడునట్లు పాడవచ్చును. "సనిపధస" అనుచోట కాకలినిషాదము పలుకుచున్నదని సామాన్యముగ వాడుకలో నున్నప్పటికిని, ఇక్కడి నిషాదము షడ్జములో ఒకశ్రుతి తగ్గి కలిగిన స్వరమేగాని మఱియేదియుం గాదు. ఇదిగాక "రిమగసా, రిపమగసా, ధసరిమాగమగపధసా, పధనిధమగపధ, పమగాగరిసనిధపధస" అను ప్రయోగములు కొన్నిచోట్ల

కానవచ్చుచున్నవి. షాడవ సంపూర్ణ రాగమైనను, ఒక స్వరము వర్జించి, 'మగసా, సరిమా' అను నిట్టి ఔడవ ప్రయోగములు చెవులకింపుగ నుండును. సామాన్యముగా వర్ణము లన్నిఁటియందును రాగ కళ చక్కఁగ వెలువడును.

21.—రాగము . కాంభోజి - ఝంపతాళము

ప. కమలాక్షి నిన్నే కోరి యున్నది, కరుణింప మంచి సమయము సామి.

అ. విమలాత్ముడైన ముమ్ముక్తీశ్వర సదా భక్తుడైన ముత్తురామలిఁగచంద్ర భూపతి.

చ. నీకే తగురా నీరజాక్ష కొమ్మ.

ప. మాాగా - సా , ని - ధాధా - సా , , - ధా , ధసాధా - ధా , సరీసా - సా , రిగారీ ।
క మ - లాఅ . . - అ ఆ - క్షీ . . . - నీ ఇ ఈఈ . - న్నేఎ - . . . - కో , ఒఓఓ ।
రీ - గమాాగా । రీ గ మగారీ - గసరిగ ॥
రీ ఇ ఈ ఈ । యుఉఉఊన్న - అఅఅది ॥

పధసా-రిగారి - రీ,గమామా - గా,మపా - మపధా,ని - పామప ధసేధ ప । మధపమ ॥
కలరుడుడూడు - ణీ,ఇఈం ప - మ, ం ం - చి ఇఈ,ఇ - పాఅమలఅఅఅ । యఅఅము ॥
పమ - మ గ రి స రి గ ॥
ఉ ఉ - స అ అ అ అమి ॥ కమలాక్షి ॥

అ. ధాపా - ,, పమ - మాపా - పమమగ - మాపా - ధాధా - ,, నీ । పధసా ॥
వీమా - ,, లఅ - ఆత్మా - డఇ ఇ ఇ - నా ము - మ్ము క్తి - ,, శ్వా । ర ఆఅ ॥
ధా సా - సా ,, ... ॥ ॥
సా దా - భా ,, ॥ ॥

రీ ,, - మగగరి - సా గ రి - రి స నీ - రి స సని ధా-నినిధాపా।మపధస।ధపమగ-రిసరీ॥
క్షా ,, - డ ఇఇఇ - నాముడు - ఉఉత్తూ- రఅఅఅమా-లిఇ ఈంగ।చ ౦౦౦।ద్ర అభుఉ-ఉపతీ॥
గాగమగరి - రీరిగరిప - రీరి స ని ధప ధసా ,, - ధపసధ । రిసగరి । మగ-పమగరిసరి॥
గాగమగరి - గమపా - ధపమా-మనిధమ - పధసా.నిధసా-ధరి। సానిధ । నిపమగా-సరిగ ॥

{ మాగా
కామా }

ఎత్తుగడ పల్లవి

చ. నీ , , - , , ధా - , పమప - మగమా - పా , , - , , - ధా-మా , , | , , పా |
నీ , , - , , కే - , ఎఎఎ - ఎత గూ - రా , , - , , - నీ - రా , , | , , జా |
సనీ ధ - ప మ ప ధ ||
కులఅ - కొ౦బ బమ్మ ||

1. నీ , , - , , ధా , . పా - , , మా - , , గా , , రి - , , సా | , , గా | , , మా - , పధా ||
2. ధానిపధ - మపనిధానిపధ - గమనిధానిపధ - రిగరిధానిప | ధసస | ధానిపధ - మపధ |
3. నిధనిపధ - మపధ - నిధపమగరిసని-పమగరి-గమపధనిధపమ | పధరిస | నిధ-పనిధ - మపధ||
4. సా, ప-ధసరిస - నిసని - ధనిధ-పధప-మధప-మపగమపా-పరి | సమగరి| గమపధ - మగపధ ||
సరిగరి-గమగగ-రిగరిసనిధపధ రిరిసనిధప-రిసనిధ - మని |నిధ-మని|ధాప - రిగమపధ ||

{ నీ , ,
నీ , , }

22.—రాగము - దేవమనోహరి - ఆదితాళము

ప. పలుమారు నిన్నే కోరిన నాతో, పలుకవదేమిరా నాసామి.

అ. ఇలలో వెలయు శ్రీశేషాచలనివాస, శ్రీవేంకటేశ.

చ. నీసాటి యెవరున్నారు నాసామి.

ప. పామా - రీ ,, - ససరిరి - మమరిరి | స్ని ధ్ని - స రిమరి | మపమరీ - సరిమ ||
పాలూ - మా,, - రు. . . . . . . ని. | న్నెఎ. . - కొఒ . . . | రిన నఅ - తోఒ. ||
పమరి స - రిమపధ - రిమప - థానిసని | ధ ని - పమరీ,-స | నిధనీ, - సరిమ ||
పఅలుఉ - క . . . . వ - . . దెఎ | మి . . - . ర ,-వ | సఅమి - ఇఇ . ||

అ. పపమమప - రి మప - ని సరిమ - రిపమరి | మ పథ - రి మపధని | స రిమపధాని స ||
ఇ . . . . ల - లొఒ . . - వె . . . . - ల. . . | యు . . - శ్రీఇ . . . | శే . . . షాఅఅ ||
రిరిసస - నిసిరిమ - రిమరిసా - నిధని | స రిమరిస - నిధ | నిపామ - రిపరిమ ||
చల. . - ని . . . . - వ . . . . - స . . | శ్రీఇఇవేం - కఅ | అటే . - శ . . . ||

పమరిసా - రినిపరిమా - రిపమరిస | రిమపధాని - పమ | రిసరి - మాపధా॥
నిధనిపామ - పధనిసారి - మరిసని | సరిమే - నిసరి - ధని | స-నిధని-పమరిమ॥

చ. నీ,, - , సనిధని - పమరిసనిధ | నిపరిమా - మరిమ | పమా-సరిమపధ ॥
నీ,, - , . . స . - . . టి.ఎవ | రు. . నా - రు . . | న . -. .సలమి ॥

1. నీ ,, పా ,; మారీసా - నీ | ధానీసా , , | రీమాపాధ - ని ॥

2. నిధనిపామ - పమరిసా - రిసనిధని | సనిపరిమారీ | పమ-రిసరిమపధ- ॥

3. నిధనిప - మరిసమ - రిమరిప - నినిధప | ధనిప - మరిస - పమ | రిస - నిపమరిసరి ॥
మపధని - సరిమప - ధని సరి - మరిసని | ధనిపమ - రిసరిమ | మరిమరిసిసనిధ- ॥

4. సా ,,;, నిధనిసనిధ నిపమరి | మా ,,,, పమ | రిసా - రిమపధని॥
సనిధని-పమపమ - రిసనిధ - నిపరిమ | రిసరి - మమపధప | నిపరిమ - పధనిస॥

సరిమరిరి - రిమపమామ - సరిమప | ధనినిస-రిమపధ | నిసరిమ - పధనిస॥
సరిమా - రిసనిధ - నిసస - రినిధని | పమామ - రిసరి | మరిమరి-సనిధ -॥

రాగము - దేవమనోహరి

ఆరోహణము :—సరిమపధనిస.

అవరోహణము :—సనిధనిపమరిస.

ఇది ఖరహరప్రియ జన్యము. వక్రరాగము, గాంధారవర్జితము. దీని మూర్ఛనాస్వరములు గమకముతో నుండును. రీమరీమరీస, దీనిని అనుస్వరము లేకయే వాయించవలెను. ఇది మఱచినయెడల రాగకళ చెడిపోవును.

23.—రాగము - కేదారగౌళ - ఝంపతాళము

ప. విరిబోణి నీపై చాల మమత జెంది యున్నదిర.

అ. సరసుడ ధర్మపురిని వెలయు శ్రీచెన్నకేశవ.

చ. సరసాక్షి నిన్ను రమ్మనెర.

ప. పామా - మ గరిస - పా ,, - పా ,, - పమపని - ధపమగరిమగరి । సనిధప ।
వీ రీ - బొఒఒ - ణీ ,, - ఈ ,, - ని ఇఇఇ - ఇఇ ఇ ఇఇ పఇఇ । ఇఇఇఇ ।
ప నిపరి - మగరిమ ॥
చఅఅఅ - ల అఅఅ ॥

ప మమగరిస - గ రి సనిధప - ప నిప రి - రిమగరి - రి మప ని ధప - మగ ।
మఅమఅఅఅ - తఅఅఅఅఅ - జెఎఎం - దిఇఇఇ - యుఉఉఉఉఉ - ఉఉ ।
రి స గరి । సనిధప - ప నిప రి ॥
ఉఉన్నఅ । దిఇఇఇ - రఅఅఅ ॥

అ. పధనిధపమ - మ౽మగ - రిమ పా - మగరి స - ని స రిమప - ధనిధ పమ |
సఅరఅఅఅ - సుఉఉఉ - ఉఉడా - అఅఅఅ - ధఅఅఅర్మ - అఅఅఅఅ |
రిమప ని | సే రిసని - సా - , , ||
పుఉఉఉ | ఉఉరిఇ - నీ - , , ||

ప నిసరి - మగరిగరి స - ని రి స ని ధప - ప రిసా , - నిధప - పా , మ ||
వెఎఎ - లఅఅఅఅఅ - యుఉఉఉఉఉ - శ్రీఇచే - నఅఅ - కే , శ ||
గరి సా | , నిధ ప - ని సరిమ ||
అఅవా | , అఅఅ - అఅఅఅ ||

పా , ధపమగరి - మా , మపమగరిసా , - గరిసనిధపా , ప | మపని ప | రీ , - రినిసరిమ ||
పా , నిధపనిసరి , మగరిసరిసా , - సనిధపధపా , మ | గరిగరి | సా , - పనిసరిమ ||

పామా—
వీ రీ — }

ఎత్తుగడ పల్లవి

చ. స్సాస్సా - నిధపధ - పా , , - మపనిధ - పమగరి - మగరి - గరిస - నిస |

సారా - సఅఅఅ - షీ , , - ని ఇఇఇ - ఇనుడుడు - ర అం - మఅఅ - అఅ |

గరి సా | నిధపమ - రిమపని ||

అఅ నే | ఎఎఎఎ - రఅఅఅ ||

1. స్సా , నీ , ధా - పామా - నీ , - ధా , - పా - మాగా - రీసా | , , రీ |

, , మా , - పా - ని ||

2. స్సానిధపమ - పనిధపమగరీ - పమగరిసా-నిపరిమగరిమప | ధనిధప | సనిధప-రిమపని ||

3. పాధపమగరిమపా - మగరిస - రిమపా-సరిమగరిమపా-నిప | రిసరిమ | పాపని-సరిమప ||

రిమపనిధప - మపసనిధప-పనిసనిధప-గరిసనిధప-పమపని | ధపనిధ | ప-నిధప-రిమపని||

4. స్సారిసనిధ-పనిస్సా-నిధపమ-పనిస్సా-నిధపమగరిసా-నిప | సా-నిధ | పనిసా - రిమపని||

నిస̇రిమగరిసా̇ - నిరిసనిపనిసా̇ నిధపనిసా̇ - నిధపమపా । మగరిస । సా - ని̤సరిమపని ॥
సా̇సా̇ ॥ }
సారా ॥ }

రాగము - కేదారగౌళ

ఆరోహణము :—సరిమపనిసా̇.

అవరోహణము :—స̇నిధపమగరిసా.

ఇది 28-వ మేళకర్తజన్యము.

దీనిలో సాధారణముగా హరికాంభోజిస్వరములే పలుకును. నిషాద రిషభ గాంధారములు దీర్ఘముగపలుకు ప్రయోగములు ఇంపుగనుండును. గమక కంపితరాగము. గమపనీధప, రిగారి రిమగరిసని̤ధ̤ప̤, ప̤నిసరీ, మపనిసా̇నిపమగరీ, మొదలగువరుసలు మనోహరములు.

---

24 — రాగము - నాటకురంజి - అటతాళము

ప. సామిని వేగమె రమ్మనవే, సారసాక్షిరో యీవేళ.

అ. శ్రీమంతుడైన శ్రీకోటసామి భూపాలుని చెన్ను తలచి మరులైతిని.

చ. దయజేసి నన్నేలుకొమ్మనవె నాపై.

ప. , , , , - , , , , - మాగా - సా, ని - థానీ ।
, , , , - , , , , - సా ఆ - మీా, ఇ - ఈఈ ।
సనిసా-సా , , - నిసరిగ - మమగమరిగరిస । నిస గరి- సని రిస । ని-సనిధ- ని సధని ॥
నిఇఈ-ఈ , , - వెఎఎ - గఅఅఅమెఎఎ । రఅఅఅ-అఅఅఅ । అ-అఅం-మఅఅఅ ॥
పధప - ధనిసరిగ - మమగగస - గస - మగసనిధ ।
నఅఅ - వెఎఎఎ - సఅఅఅఅ - అఅ - రఅఅఅఆ ।
నిసరిగమ - సమగ - మనిధ - నిసని-ధని - ప ధనిస । నిధనీ , నిధమ
సఅఅఅఅ - అఅఅ - క్షీఇఇ - ఇఇఇ-ఇ ఇ - రొఒఒ । ఒఓ , ఇ ఇ ఇ ।

మా , గమగసరి ||

వే , ఎఎళఅ ||

అ. ని సని - ధని స రిగ - సాసనినిసనిధ - మగమని ।

అఅఅ - అఅఅఅఅ - శ్రీఇఇమంంం - తుఉఉ ।

నిధమ-ధమమగస-మాగమరిసని- ధ నిస రిగ । సా, రి గమనీ । థాని-పధ ని సని ||

డఇ ఇ-న అఅఅఅ-శ్రీ ఇ ఇ ఇఇఇ-కొంబటఅ । సా,మిఇఇభూ । ఊ ఉ-పఅఅఅఅ ||

ధ ధనిని సా , , - సనిధని - సరిగసా - రి గమ ।

లుఉఉ నీ , , - చెఎఎ - ఎఎఎ ఏ - న్నుఉఉ ।

మగ-స రి రి స నిధ-ని స రి-ని సధని-పధనిధమ । గమనినిధని-పధ । నిసాని-ధమగమ ||

ఉఉ-ఉఉఉఉఉ-తఅఅ-అఅలఅ-చిఇఇ ఇ ఇ । మఅరుఉఉ-లఇ । ఇ-ఈ ఇ-ఇ ఇతి ఇ ||

మగస - సనిసరిగ * మాగసరిస - నిరిసానిధ ।

ఇ ఇ ఇ - నిఇఇఇ * న మ్మికకల - చెలినీవని ।

ని సనీ ధని - పానిథాని - సానిధ ని సరిగ । సమాగమ - రి గ స । నిథా - ధమగమా ||

నినునమ్మితి - నమ్మకొమ్మ - నిమ్మళముగచని । మఆర్మము - దెలుసు । క ర - మ్మిపుడుపా ||

గ స-నిౕ స రి గమా - మమగసా స -నినిథమగ స ।
మ్ముస-మయచురమా - తనయుడేయు-విరిశరములు ।
రిగమగామ-ని ద ని పా థ -సిసిరిగమగసని । సి రి నిసాని-థని । సా , - సనిథమా ॥
ఖరముగకు-రియుచునాయు-రమునవతిరయ । ముగనునాటి-చన । గా - మిగులనో ॥

మగసని - స రిగ - } మాగా - సా , ని-॥ }
చ్ఛితినని - తెలిపి - } సా అ - మి , ఇ-॥ }

ఎత్తుగడ పల్లవి

చ. , , , , - , , , , , . , థా ని-థా , , - నిథనిసే ।
, , , , - , , , , , . , దాయ- జే , , - సిఇఇఇ ।
నినిథథమా, , మగమనినిథమ - గ మగప నిౕ । స రి సమ-గమనిథ । నిపథనిసా , సె ॥
నఅఅఅ ఆ , , న్నె ఎఎఎఎ ఎ - లుడుడుడు । కొంబబన్ము-అఅనఅ । అవెఎఎ వే , న ॥

ని ధ మ గ స - రి గ మ }
అ అ అ అ ప - ఇ ఇ ఇ }

1. మా , , - , , మా - గాసా - , , , , ని - ధా ని ।
మ౯ , , - , , నా - నాజే - , , , , సి - చాను ।
సా , , - సా - నీ ధా - నీ ధా - , , ధా । నీసా - రీ సా । , , ధా - మా గా ॥
దెం, , - చీ - నానూ - రామిం - , , చూ । టాకీ - దీమం । , , చీ - సా మా ॥
సా రీ - గామా - } , ధా ని ధా
యామీ- పూడూ - } , దాయ జే

2. ని నిధ ధ మగ - సమగసానిధ నిపరిసా , , ।
చలువగుణము - వదలియెల్లగలువలరే , , ।
నిధ నిసాని - సరిసమా గ - మని ధని ప ధనిస । ని రిం సె నిధ-ని స । నీ , ధ ని-ప ధ ని ॥
డలరువిల్తు - డుతనయల్లు - డను నెపమువలన । విభాకరుని-వలె । వే , డిమి-గుణము ॥
ధమాగ - స రి గమ } , ధా ని ధా
ను చేకొ - నెనిపుడు } , దా య జే

3\. సని ధమ గ స - ని ధమ గస - ధమగస - మగసనిధ ।
ఖరమతియగు - మరునియద - నెరిగియ - లరుసరణి ।
ని సరి-సమగ-మనిధని-స ని ధ ని- ప ధ నిసరిగ । మగమరిగస - నిరి । స నిధ - నిసనిధమ॥
నెనసి-చిరుక-రు వలివి-రహాలిడు-ములుపడదన । సరపడియగు - నన । లువలె - బిరబిర వి॥

నిధమ గ స - రి గమ - }, థానిథా
సరతోడగె - నిపుడు - }, దాయజే

4\. స మ్మ గ స ని స రి సా - , , సా రి సని ధ ని స ।
చొక్కపుపరువము బల్- , , చక్కదనముమరి ।
నీ , ధ ని పధ ని - సరి గ సాస - రిగమగామ । రి గమరి-స నిధని । సరిసమ మా , , ॥
యొ, కుక్కవగుచను - రతనుపిక్క - టిలినమక్క । టిగమన-సుగలవి । భునియెడబా , , ॥

మగ మరి గస - ని నిధ మగ స - మగ మ ధ నిస - రి గ ।
సియొటులమన - సునిలుపుదును - నిముసమునొక - యుగ ।

మఁరీగఁసఁరి - నిస్ఁారిఁసని - ధనిఁసఁనీధమగ । సా , రి గమధ ని । సఁమఁగస్ఁా - నిధమ ॥
ముగాను దల-పుకొంచునల - సితిని తాళనిక । తా, మపముసలు । పకను నా - మనవి ॥

గసా - ని స రిగ మ } , ధానిధా ॥
నితె - ల్పిచెలువుని } , దాయజే ॥

రాగము - నాటకురంజి

ఆరోహణము :—స రి గ మ ని ధ ని ప ధ ని సా.

అవరోహణము :—సఁ ని ధ మ గ స

ఇది 28-వ మేళజన్యము. దీనియందు సామాన్యముగా ఆరోహణ అవరోహణములు శుద్ధముగనే పాడుటవలన రాగచ్ఛాయ బాగుగ విశదపడును. అయినను, రిషభము కొంచెము వక్రముగను, అవరోహణమున పంచమము కొంచెము వక్రముగను, అవరోహణము ముగియు నప్పుడు 'గమపగరిస' అని ప్రయోగించుటచేతను రాగమునకు అందమిచ్చును. ఆరోహణము :— సరిగమని, పనిధనిసా; అవరోహణము :—సానిధ (ప) మగస. ఈరాగము వాస్తవమున వక్ర రాగము. ఈవర్ణములో శుద్ధప్రయోగములు ఇంపైనవి అనేకములున్నవి.

25.—రాగము - నారాయణగౌళ - ఖండ - అటతాళము

ప. మగువ నిన్నే కోరి చాలా మరులుకొన్నదిరా.

అ. సొగసులాడిపై చాలా దయజూడరా శ్రీవేణుగోపాల.

చ. చిన్ననాడాదిగా నీతో.

ప. సా ,, సనిసరి * మా గా - రిగరిగ - సా ,, |
. ,, ... * మాగా - వ . . . - . ,, |
నిసనిగరిగసరి - నిసరిరిపని - నిపనినిధప | మపానినిప - నిస | రిగమ - రిపమగా ||
ని . . . . - న్నె . . . . . - . . . . . . | కో రీ . . . - . . | . . . - చ . . . ||
రిగరిపరి - నిపరి * మగరిగరిప - రిరిమమప - రి |
. . . . . - ల * మ . . . . . - రు . . . . . - . | .
మపనీనిధపధ - మపధపమా - మగరిగసా | నిధప-నిపరి - పమ | మగరి - గరిస-నిరి ||
. . . లు . . . - కో . . . . - న్న . . . . | ది . . . . . . - . . | . . . - . . . . - . ||

౮. సా - నిధపనిసరి * సానిధని - నిధపధ - మపప |

రా - ...... * సో . . గ - సు. . . . - ల . . |

మగ - రిగరిప - నిసరిమా - మగరి - సనీనిధప | సనిధపాధ-పమ | గరిగ - సరిమప ||

. . - . . . . . - డి. . . - ప ఇ. - . . . . . | . . . చా . -ల . | . . . - ద . . . ||

పనిధని - సా ,, * నిధమనిసస - నిససరిని - సరి |

. . . . . - యా,, * జు . . . . - డ. . . . - . . |

మమాగరిస - నినిగరిగ - సరిని - సనిధనిధప | మగరి-మపసనా | నిధప - పామగరి ||

. రా . . . . - . . శ్రీ . . . - . . . . - వె. . . . . | ణు . . -గో. . . . | . . . - పా . . . ||

సనిధపా - నిసరి * మగరిగరిస - నినిగరిసరి |

. . . లా - . . . *

నిసనినిధప - నిసరిమమగ - రిమపని - నిధపధ | మపమగరిగరిప- | రిరిమమపా, - ప ||

మమ్మగరి - నిన్ని ధప-మపానిసస - నిసరిమ |

, గరిగ - గరిసరి - సరినిధపమ - పధమగరిస | రిమపని - ధనిసా | , - నిధనిపా,-మ॥

గరిసా, - నిసరి (మ:)

చ. ; ; - ; ; * నిధనీ - ని ధనిధపా ,, - |

; ; - ; ; * చి . . - న్న . . . . ,, - |

మపమని - ధనిపధ - మపధపమా - మగరిగసా | పనిధ-నిసరి - పప | రిపమ - పా ,-ప॥

న . . . - . . . . - . . . . డా - . . . . దీ | గ. ..ని . . - . . | . . . . - తో , - .॥

మగరిగ - సరిమప *

. . . . - . . . . * (చి)

1. మా ,,,, గారీసానీ - ధాపామా |

పా ,,,, నిధానిసారీ - మాగారి | గారీసా-సా | మాగా - రీగా॥

సారీ - మాపా (చి)

2. నిరిపమా - మగరిగరిస - నినిగరిసరి - నీ |

నిధప - నిధనిసరి - మగరి - పమగరి - నిధనిపధ | మపనిసరి - సనీ | నిధప-పమామగ ॥

రి - గరిసరిమప (చి)

3. పధమప - మగరి - గరిస - మగరిగ - సరి - నిసనిని |

ధప - నిసరిపమగ - రిమపనిధప - పనిధనిసి - ని | గరిసరి - నిసనిని | ధప-మపమమగరి ॥

గరిసని - సరిమప (చి)

4. మగరిగరిస - నినిసా, - నిసనిధనిధప - మమ |

పా, - నిధనిసరి - నిసారిమగ - రిమాపనిధ | పమాగ - రిగసరి| నిసరిమమా ,, - ॥

గరిసపాప - నీనిధప - నీధనిసి - నిసరిమ |

,గరిస-గరిసరి-నిసనినిధప - మపమమగరి | గరిస-గరిసపా | నిధప-పామగరి ॥

సనీస - రిమమప (చి)

నారాయణ గౌళ రాగము

ఆరోహణము :—సరిమపధనిస.

అవరోహణము :—సనిధనిపమగరిస.

ఇది 28-వ మేళము హరికాంభోజిలో జన్యము. దీనికిని కేదారగౌళకునుండు భేదము అనుభవముమీద తెలిసికొనుటయేగాక, దీనియందలి 'పనిధనిసా' అను ప్రయోగమును గమనించి చూడవలెను. శుద్ధస్వరములతో సంచారముచేయుటయే ఈరాగకళను బాగుగ శోభింపఁజేయును.

అవరోహణములో గాంధారము వక్రము. దీనిని గమనింపవలెను.

ఈవర్ణములో కొన్ని జీవస్వరములున్నవి; వానిని గమనింపవలెను. దీనిని నేర్పు విద్వాంసులకు రాగమునేర్పు సమయముననే మఱికొన్ని విశేషములు స్ఫురింపఁగలవు.

26.—రాగము - యదుకులకాంభోజి - అటతాళము

ప. పదరేది మేరకాదుర, భామామణిపై నేరమేమిర ?

అ. సదయుడైన శ్రీవెంకటేశ్వర, సామాన్యుల మాటలెల్ల విని.

చ. పణతి నిన్నే నమ్మి యున్నదిరా.

ప. , , , , - , , , , , . , ప̣ధ̣ాసా , ని - సరిరిస ।

. , పదారే , ఎ - ఎఎ ఎ ।

రీ , , - రీ , , - సరిమమగరి.రిమగగరి స । స సరి-సారి-స రి । మమగసా - రి పమ ॥

దీ , , - ఈ , , - మెఎఎఎఎ-రఅఅఅఅఅ । కఅఅ-ఆఅ-అఅ । అ అఅ ఆ - అఅదు ॥

గ - రిమగగ రి రిస - స రిమమగ - మపమ - గమపా ।

ఉ - రఅఅఅఅఅఅ - భఅఅఅఅ - అఅ అ - అఅ ఆ ।

మపమ - ధధ ప - మపమమగరి-రిమగరీగరిస । సప̣ా-ధ̣పన̣ిసా । రి మగస రీ , ధ̣ ॥

మఅఅ - మఅఅ - ణి ఇ ఇ ఇఇఇ-ఇఇఇఈపఇఇ । నె ఏ-ఎఎరా । అఅఅఅమే ,మి ॥

అ. ధపపమగగరిస - , ధాధా పా , - మధప ।
ఇ ఇఇఇఇరఅఅ - , సాదాయూ , - డ ఇఇ ।
ధసెసనిధనిధప - ధధమపామ - పధపపమగ । మపమగరి- గరిస । రి మగ-మపమ-పధ ॥
ఇఇఇఇఇనఅఅ - శ్రీఇఇఈ ఇ - వెఎఎఎం । కఅఅఅఅ-టెఎఎ । శ్వాఅఅ- అఅఅ-రఅ ॥

ప - మపధస్పా , , - పధస్సాఀస రిగస్సారి ।
అ - అఅఅఆ , , - సఅఅఆఅఅమఅఆఅ ।
రిమగరి- గ రి స-రి రిస్సాస- స నిధధపమ । పధ సనీధ - పని । ధపామ-ధ పమప ॥
అఅఅఆ-న్యుడఉ-లఅఅఆఅ-మఅఅఅఆఅ । టఅఅఆఅ - లెఎ । ఎ ఏ ఎ-ల్లఅఅఅ ॥

పమగ - రిమగరిస - } పాధధాస - పాధసాని
వి ఇఇ - ని ఇఇఇఇ - }
సరిగస - రీరీ - రిమగా - రిగరిరీగరిస- । ససరిసారి - మమ । పమాాగ - రిమగరి ॥

సరిమమ-పా ,, - ధధపపమగ-రిమగసరిమ ।

పధసేపాధసని - సేరిగేరిగే - మేరిగేసా , । ధపా - ధపమపధ । రిసా నిధప-ధప ।

మాగరీ - గరిస ॥ (పదరే)

ఎత్తుగడ పల్లవి

చ. ,,,, - ,,,, - పాపా - పమగా - రిమగస ।

,,,, - ,,,, - పాణా - తిఇ ఈ - ఇ ఇఇఇ ।

రీపమపా ,, - మపధపాధ - మపధసే ధప । మధపపామ - గ మ । ప-పమ-గ రి మగరి ॥

నీఇఇ ఈ ,, - స్నెఎఎఎ ఎ - నఅఅఅఅఅ । మ్మిఇ ఇఈ ఇ - యుడు । ఉ-ఉఉఉ-న్న అఅఅ ॥

రిగరిసా - రిమమ -
దిఇఇఈ - రఅ అ - } పణతి ॥

1. పా ,, - ,, పా-మాగా - ,, మా-పామా ।

గారీ - ,, రి-మాగా-రిసా - ,, పా । ధాసా - ,, రీ । మాగా - ,, రీ ॥

గాసా - రీమా - (పణతి)

2. పానిధప - మపధపా , - ధమధప - పామగరి ।
రిమగరీ - గరిస - రిమగమా - పధపమపధస । రిస - సనిధ - నిధా । ధపమ - పధసపా॥
మగరీ , - సరిమ (పణతి)

3. పధపపమగ - మపమమగరి - రిమగరిగసరిస ।
రిమగమపమ - పధప - ధసనినిధప - ధపమపధ । సరిమమగరి - సరి । గగరిసనిధరిస ॥
నిధపమగస - రిమ । (పణతి)

4. సరిపమాగ - రిమగా , రి - సరిగసరిసా , ।
సపా - ధసనిసారి - మగసరీ-రిగమాగస । రిమపధపా - మగ । రిసరిమపా , , ॥
మపధపానిసరిమాగరీ గరిస - ధరిసస
నిధ - పనిధధపమ - పధసరిరి - మపధపాస । నిధప - మపధపా । మగరి-సరిగసా ॥
సనినిధ , - ధపమ । (పణతి)

రాగము - యదుకులకాంభోజి

7 ఇదియు 28-వ మేళమయిన హరికాంభోజి జన్యము. 'సరిమపధస్రా—సనిధపమగరిగరిస' అనునవి క్రమమైన ఆరోహణ అవరోహణములు. దీనియందలి రిషభగాంధారములు కంపితగమకముతో పలుకునట్టివి. అనుభవముచేత వానిలక్షణములు తెలియనగును. రిషభనిషాదములను దీర్ఘముగ పాడవలెను. మధ్యమమును మంచి గమకస్వరముగనే పాడవలెను. 'గామగామరీగ' అను నిట్టికంపితములు దీనియందు మెండు.

27.—రాగము - శహానా - అటతాళము

ప. ఎవరేమి బోధన జేసినారో యేమో నేనెట్లు తెల్పుదు నమ్మ.

అ. జవరాలిరో, శ్రీశేషాచలేంద్రుడైన శ్రీవేంకటేశవరుని.

చ. పలుమారు నే పిలచినా రాడేమిసేతునే.

ప. , , , , - , , , , , - రీ రీ - గమపా - పనుపమ

, , , - - , , , , , - ఏవా - రెఎ ఏ - ఎఎఎఎ

రీ గరిసా , , - ని సనిగ రిప రిస - ని సనిధ । ధని ధధపమ - ధా । ధ - ధనిసరి-నిసా ॥
మీాఇఇ-ఈ , , - బొఒఒఒఒఒఒ - ధఅఅఅ । నఅఅఅఅఅ - జే । ఎ - సిఇఇఇ-ఇనా ॥

స - మగమ - రి సనిప - రిగమపాప - రీ , గమప ।
అ - రొఒఒ - ఒఒఒఒ - ఎఎ ఎ ఏఎ - మో , ఒఒఒ ।

రిగమపధమా , - ధపమగమ - రిగారి - స రి స । నిసధపమధా-ధ । నిసరీ - , గ మప ॥
నెఎఎ ఎనె ఏ , - ట్లుఅఅఅఅ - దెఏఎ - ల్పుడుడు । ఉదుఉఉనన-ం । ం ంం - , మఅఅ ॥

అ. ధపమమగగరి స - ధానిధపా - , , - పమపధ ।
అఅఅఅఅఅఅఅ - జావఅరా - , , - లి ఇఇఇ ।

నిధపమ - గమరీ - గమప - రిపమగమ-రిగరి స । నిసరిసారి - గమ । పమా-ధపమగమ ॥
ఇఇ ఇఇ - రొఒఓ - ఒఒ ఒ - విఇఇ ఇ ఇ-నఅఅఅ । వెఎఎఏఎ - శ్రీఇ । ఇ ఈ-ఇఇ ఇఇ ఇ ॥
రిపామ - ధనిసా - ని స రి కిరి - రిగమగామ ।
శేఏ ష - అఅఆ - చఅఅలేఏ - ఎఎ ఎ ఏ ం ।

రి గరి స-నిసనిగరిస - నిస ధనిధ ప - పమధని | స రినిస్సాస - పా | రి , గమప - నిధ ||
దు ఉఉఉ-పయిఇఇఇ - నఅఅఅఅఅ - శ్రీఇఇఇ | వెఎఎఎంక - టే | ఏ , శ్వఅఅ-రుఉ ||
ధపమ - మగగరిస - } రిగమపామగమ - రీగరి
నిఇ ఇ - కి ఇఇఇఇ -
పా స - ధనిపరిసనీ , నిప - ధనిధపాపమ | ధాధ నీప - ధని | |సారి - నిసరిగప ||
మగమ- రిగపా , ధపమగామ - రిపమపా - మ |
ధానిసరిగామ - రీగరిస - నీసధనిధప | రిగమపామ - రీ | రి - రీ - రినీధప ||
మగమ - రిగారిస - (ఎవ)

ఎత్తుగడ పల్లవి

చ. , , , , - పా పా - ని ధధపమా , , |
, , , , - పాలూ - మఅఅఅ ఆ , , |
గా గప - రీగమపా - రిగమపమగమ - రిగ రి | సా , నిసరిగా | మరిగమపా-పధ||
రూఉఉ - నేఎఎ ఏ - పిఇ లఅచి ఇ ఇ - నఅఅ | రా , అఅఅడే | ఎఎమి ఇఈ-ఇఇ||

మపమగమ - రిగమ }
సెఎతుఉఉ - నెఎఎ }

1. పా , మా , గా , , మా - రీ , , - గా రీ ।
సా , , - , , ధా - నీ సా - రిసా - నీ , , । , , సా - ధాపా । పూధా - , , నీ ॥
సారీ - గామా - (పలు)

2. పాధమపమ - గామరీగరిప - రిగమపాప ।
నిసరిగాపు - రిగరినీసపధప - ధాధనిస । సస్తా - రిగమపమ । ధనిసరి - స్తానీ ॥
ధపమ - గమరిగమ - (పలు)

3. నిధధపమ - గపమ - గమరిగమ - పమగ - మరిగరి ।
స - నిరిని - సధనిధరి - సరిని - సరిగమప - రిపమ । ధనిస - రిగమరిగ । రి - సరినిసధ - పధ ॥
మ - పమ గమరిగమ - (పలు)

రీ , గామ - రిగమపాధ - మపమగమరిగరి | పా , , రినిపధ | నిధపమ - ధనిసరి ||
సరినిసాస - రిగమపాప - మధా - నిసధనిధ |

పామ - ధానిసి - రిగమగామ - రిగారిసా | నీధపమా - ధని | సరిసాసపా - ని ||
ధపమ - గమరిగమ - (పలు)

28.—రాగము - శహానా - ఆదితాళము

ప. కరుణింప నిది మంచి తరుణము సామి.

అ. పరుల వేడలేను, నాపాలి శ్రీవేణుగోపాలదేవ !

చ. కృపజూడు మీావేళ.

ప. పామా - గాగా - రీ గరిసా ; | నిపరిగరిప - నిప | ధపమ - ధధనిసరి ||
కారూ - ణీ ఈ - ఈఇంపా ; | ఇఇఇఇదిఇ - ఇఇ | మఅం - చిఇఇఇ ||
పమగమ - రిగ రి సా రిగమ - పమధధ | ని నిసి పా , - రిగ | మ-పధ పప-మగరి ||
తలఅ అ - అఅఅరూఉఉఉ - ఉఉణఅ | అఅఅమూ , - సఅ | అ-అఅఅఅ-మిఇఇ ||

అ. ధనిధ ధప - ప ధపపమ - ధపమ - గమరి | - గమప-ని స రి-గమ | పమ - ధధనినిస్ల ||
పలఅరుఉ - లలఅలఅల - వెఎఎ - డలఅ | - లెఎఎ-నుఉఉ-ఉఉ | ఉఉ - ఉఉఉఉనా||
ధని సరిరి - నిసరి - గామ - రిగరిస | రినీసధా - నిధ | ప-ధపపమ - గమరి||
పలఅలీఇ - శ్రీఇఇ - వే ఎ - ణుఉఉఉ | గోఓపఆ - లఅ | అ-దెఎఎ - వఅఅ||
పా, - పమగమా, - రిగమ - పమగమ - | రీ, - గరిసనిస | రిగమప - ధనిస్ల ||
పాధనిస - నిసరి; - గమరి - గరిసని | సరినిసాస - పధ | మపా - నిపరిగమ||

చ. ధాధా ; - నీ ; - నిసధా - నిధ | పా ; ; - ధప | మగమ-రిగమపమ ||
కృపా ; - జూ; - ఉఉఊ - డుఉ | వీగా; ; - ఇఇ | ఇవెఎ -శలఅలఅ ||

1. పా ; ; - మా ; - ధాపామా | గా - మా - రీ ; | గామా - పామా||

2. ధాపమ - గమరీ - గమప - నిసరిగమ | పామగామ - రీ | గరిస - రిగమపమ ||

3. పధమపగమ - రిగమ - పమగమ - రిగరి | సరినిపధ - నిసరి | గమ - సరిగమపధ॥
పమధనిస - రిసరి - నిసరిగమ - రిగరి | సరినిరి - సధ - నిస | ధనిధ - పధపపమ॥

4. నీ,సరిస - నిరిస - నిసని - ధానిధప | పా , - రీ , - గమ | పమగమ - రిగరిస॥
రిగమపాప - మపమధాధ - పధనిధ | పధమ - పగమ - రిగ | రిస - రీగమపా ॥
పమగమరీ - ధపమగమ - రీగమప | నిసారి - గమపమ | ధధనిస - రీరీ ॥
గమరిగరిస - నిరిసనిసధపమ - ధని | సస్సా - పపా - రిరి | , నిసరి - గమపమ॥ (కృ)

రాగము - శహానా

ఆరోహణము :—సరిగమపమపధనిసా.

అవరోహణము :—సనిధపమరిగరిస.

ఇదియు 28-వ మేళముగల హరికాంభోజిజన్యమే. ఈరాగమందు శ్రుతిభేదవిషయములు మొదలగు కారణములచేత దీనియందు సాధారణగాంధారమువలెనే రిగరిస, రీగమపాగమగగరి గరి, నీనిధపమధా, అనువరుసలలో మొదటిదానియందు గాంధారము సాధారణగాంధారము

వలెను. రెండవదానియందును "గమగమగాగ" అనుచోటను గమకముగ గాంధారము శ్రుతి కొంచెము తగ్గుగను పలుకును. ఇది వక్రసంపూర్ణరాగము. పంచమగాంధారములు వక్రములు. ఆరోహణము:—సరిగమపధనిసా. అవరోహణము:—సనిధపమగమగాగరిస. స్వరములను గమకముగను, జంటవరుసలుగను వాయించవలెను.

రీగామాపామాగాగమ మొదలగు ప్రయోగములు బాగుగ పనికివచ్చునవి. పరీ అను జారువరుస దీనియందు ముఖ్యము.

29.—రాగము - ఆరభి - ఆదితాళము

ప. సరసిజముఖిరో నీకు సరియెవ్వరే.

అ. పరమాత్ముడైన శ్రీసుబ్రహ్మణ్యుడే నీపై
మరులుకొని చాలా పరవశుడై యుండగ.

చ. నళినాక్షి నిన్నెంతో.

ప. రీమ గరీ - సరిసా , ని - ధాధా | పా - మపధపసరి | ధాసరి - మగరి ||
సారఅసీ - . .జా , . . - మూ. | ఖీ - రో. . . . . | నీ . . . - కు . . ||
ధపామగరి - స రీసనిధ - ససరిరి - | మగరిరి - ససధరి | రీ , , - సా , , ||
స రీ . . . - యె . . . . - . . . . . - | . . . . - . . . .వ్వ | రే, , - . , , ||

అ. ధధపా - మపమగరిరి - మగరిరిసస- | ధ స ధరీరి - సా | రిరిమగరి - మమప - ||
ప .రా - మ . . . . . - త్మ . . . . .- | డయి . .న - శ్రీ | . . . . . - సు . . - ||
రిపమగరిరి - ధధపపా - సీ నిధధప- | మపమగరిరి - మప | ధసీ - ధసీసా , , - ||
బ్ర . . . . . - హ్మా . . . - ణ్య . . . . .- | డె . . . . . . - ని . | . . . - . . పై , , - ||
ధధసీసారీ - సీరిమగరి - రీసీధ - | ధాపమప - ధరిరి | ధసీసీ - పధధ - మప - ||
మ . . . . - రు . . . . - లు . . . - | కొ . . ని - చ . . | . . . - . . . - . ల - ||
రిపమగరి - మగరిరీరి - పధరి - ప ధ | సీ - రిమపధసధప | మగరిసా - ధసరి ||
ప . ర . . . - వ . . . . . - శు . . - డయి | . . - యు . . . . .o | డ . . . - గ . . ||

మగరిరి - పపమగరిరి - ధధపపాప | మగరిరీ - సనిధ | , - ససరి - సరిమా ||
గరి - మమప - రీమమప - సనిధరి - సరి | మగరి - ధప - రిపమ | గరి - మమపా ,, - ||
మగరిరిసపా - ధరీ - సమా - రిపా - | మధధ - పధసాస | నిధ - ధరిరి - సరి ||
మగరిరి - సరిసస - ధరిరి - రీమ | పధసా - ధధపా - | మగరిపా - ధసరి || (సా)

చ. రీసా - ధా , , - ధాధాపా , , - | మపధసస - ధధప | మపమగరి - మపధ ||
నాళీ - నా , , - కీ . . , , - | ని . . . . | నె . . . o - తో .. ||

1. రీసా , , - ధా , , - పా , , - మా | గా , రి , - సా | , , - రిమాపధా - ||
ధా , స - సా , - రి - మా , గ - రీసా | , నిధా - పా , మ - | గారీ , మపధ || (న)

2. సనిధధపప - మగరిప - రిపమగరిప - | సనిధ - రిరిప - మగ | రి - పమప-ధా,, - ||
మపధసనిధ - రిరిస - మగరి - రిసస - | ధరిరిసాస - ధధ | పప - మగరిమపధ ||

3. రి , , - , , రిసనిధపప - మగరిస | రి , , - , , - మగ | రి - పమధప - సనిధ ||
రిమపధాధ - మపధసాస - ధరిరి | సస్సారి - స్సాసని | ధరిరి - ససనిధ ||
ససరిరి - మగరి - మగరిరిస - స్సా | రిసనిధ - ధాపప | మ - పధరిరి - పధ ||
సాస - రిమపధాధ - రిరిసాస - ధ | ధపమగరిస - మగ | రిరి - సరిసనిధ || (స)

4. పా , , - , , - మపమగరిరి - ససధరి - | పా , , - , , సస | రిరిమగరి - మపధ ||
మపామగరి - సరిమమప - రిమమప - | ధధపమప - ధసస | ధససరిరి - మగరి ||
మగరిరిరిస - ససరిసనిధ - రిసాధ - | ప-పామగరిసా | నిధాస- రిమపధ || (స)

5. ధధపప-మగరిరి- మగరిరిససనిధ- | రిరిస- మగరి- పప | మగరి - మగరిసరి ||
మపధధపప- మగరిస- రిమమపపధ- | సరిమగరి- పమ-ధ | ధపమప- ధసనిధ ||
ధధసరి- ససరిసనిధ- రిరిససనిధ- | రిసరిమగరి - సరి | మగరి - సరిసనిధ ||
రిరిస- సనిధధప- మపధ- మప | ధసధప- మగరి- స | నిధ- రిసరి- మపధ || (స)

రాగము - ఆరభి

ఆరోహణము :—సరిమపధసా.

అవరోహణము :—సనిధపమగరిస.

సాధారణముగా ఆరభిరాగము దేవగాంధారి అను జన్యరాగము తెగలో చేరినది. ఈరెండును ఒకటే తల్లికడుపున పుట్టినవి అనవచ్చును. అయినను, రాగమూర్ఛనను చక్కగా గమనించినయెడల, దేవగాంధారియందలి తీవ్రధ్వనులు దీనియందు లేవని బోధపడును.

ఇదిగాక ఈరాగము "సామ" రాగముయొక్క ఆరోహణములు కలిగినది. కాని "సామ" రాగముకంటెను ఒక శ్రుతి హెచ్చయినది. ఈరాగములో నిషాదము అనుస్వరమేగాని పూర్ణస్వరము పనికిరాదు. పంచరత్నములలో ఒకటయిన "సాధించెనే" అనుకృతిలో ఈరాగలక్షణములు బాగుగ తెలియనగును. "సామ" రాగము హరికాంభోజిజన్యము. కాబట్టి, ఇది 29-వ మేళమున పుట్టినదనియే వ్యవహారము. ఇది ముఖ్యముగ జంటస్వరముల ప్రయోగముచేతనే శోభిం-

చును. (ధధపామగరీ, ధధపపమగరీ మొదలగునవి). దీనిని పాడుటకు అనుభవమే ముఖ్యము. ధధపపమగరిరీ, రీమగరిపనీసధపా, సధధపపామగరిరీ, అనుచోట్లు ఇంపుగనుండును. తిరువట్టూరు త్యాగయ్యగారు రచించిన స్వరజతిలో ఆరభిరాగపునరుసలు అందముగ బోధించియున్నారు. ఆరోహణము :—సరిమపధసా. అవరోహణము :—స(ని)ధపమగరిస, సానిధపామమగరిమగరిస, మొదలగునవి. కాకలినిషాద ప్రయోగము లేదు. ఈవర్ణములో జంటస్వర ప్రయోగములు నిండియున్నవి గమనించి చూడుడు.

కైశికినిషాదపు అనుస్వరములను గమనించి చూడగా, ఇది 23-వ మేళజన్యమని చెప్పవలసియున్నది.

30.—రాగము - శంకరాభరణము - ఖండ అటతాళము

ప. చలమేల జేసేవురా? సరసకు రార సామి.

అ. జలజాక్షుడైన చక్కని సరసిజనాభ దేవా.

చ. పాపజాతి మారుడు.

ప. ;;;;-స్పా నీ - పా -, మ - గా రీ -

చాలా- మే -, • - • • -

సా ;-, ధ రి రీ ; - స రి గ రి - రి గ రి రి |

లా ;-, • • జే; - సె • • • - - • • • • |

నీ, - స రి గ సా। స రి గ మ -ప ద ని సే ||

• ,- • • • • । వు• • • - • • • • • ||

నీ సే - ధ ని ప ధ ని * రి ని సే ధ ని ప - ధ మ ప గ మ రి |

రా• - • • • • • * స • • • • • • - ర • • • • • |

గసా - రి స ని ధ ని - స స రి రి గ గ - మ మ ప ప ధ ని |

స • - • • • • • -కు • • • • -ర • • • ర • |

సే రి స్పా , ని - ధ ని । పా , మ ప మ గ రి |

స • • , • - • • । మీా, • • • • • ||

అ. సా - రి గ మ ప ధ ని * సా థా - పా ; - ప మ గ మ |

. - . . . . . . * జా లా - జా ; - . . . . |

పా ; పా ; - ప ధ ని ధ - మ ప ధ ప - గ మ ప మ |

ఝూ ; . ; - డయి . . . - . . . . . - న . . . |

స ని రి స గ రి - మ గ | మ ప - మ ప ధ ని - స రి |

చ . . . . . . - . క్ల | . . - . . . . . - . . |

సా ని - ధ ని ప ధ ని * సా, ని - సా రి - రి స నీ |

నీ . - . . . . . * సా ర - సీ . - . . . . |

సా సా - రి రి - రి గ మ గ గ రి - స ని ధ ప ధ ని |

జా . - . . - న . . . . . . - . . . . . |

రి సా - ధ ప మ - ధ ప | , మ గ రి సా - సా

భ . - . . . . - దె ఎ | , ... - వా

స ధ ప మ పా ధ ని * సా ని ధ ప మ - ధ పా మ - గ మ |

. . . . *

పా, మ గ రి - స రి గ రి - గ రీ స ని - రి స ని - ధ ని |

పా, ధ ని స రి - ని ।, స రి గ సా - రి గ ||

మ ప మ - గ మ ప ధ ని - స రి గ రి స ని . - స రి స ని - రి |

సా ని - ధ ని స ని ధ ప మ - గ మ ప - నిధని - స ధ ని - ప |

ధ ని - మ ప ధ ని - గ మ । ప ధ ని - రి గ మ ప ధ |

ని - స రి గ మ - ప ధ ని - * (చల) |

చ. ; ; ; ; - పా ; ; ప మ గ . - రి గ మ |

పా ; ; ; ప . . - - . . . . |

గా ; మ గ గ రి - సా రి గ - రి రి - స ని ధ ప ధ ని |

జా ; . . . . . - తి . . . - . . - . . . . |

స మా - మ గ రి - స ప | , ప మ గ - రి గా మ |

మా - . . . . - . రు | . . . . - డు . . |

౮

1. పా ; ; - మా - గా రీ సా ; - నీ̣ సా |

రీ సా - నీ̣ సా - ధా̣ ; నీ̣ పా̣ - ధా̣ నీ̣ |

సా రీ - నీ̣ ; | ; రీ గా మా * (పా)

2. గా , మ గ రి - స గ రి రి స ని̣ స రీ స - ని̣ స ధ̣ ని̣ |

పా̣ , - ధ̣ ని̣ స రి ని̣ సా , - రి గ రి గా , - మ గ మ |

ధ̣ పా - మ గ రి - పమ | గ రి - మ గ రి స - గ రి |

స ని̣ - స రీ - గా మ * (పా)

3. పా , ధ ప మ పా , - మ గ మ పా , గ రి స ని̣ ధ̣ |

పా̣ , ధ̣ ని̣ స రి స పా , - మ ప ధ పా , - ని ధ ని |

పా , స̇ ని ధ పా | , ని ధ మ పా , - ధ ||

ని స̇ పా , రి గ మ * (పా)

4. సా , - సా స - ప సా స - ధ ని స నీ - ధ ప మ - గ మ |
ధా , మా , రీ - గ మ గ రి సా - సా సా సా |
నీ రి - గా మా | ధా , ని - గా , రి ||
సా ని - రీ స - గా రి - గ మ గ రి సా - రి గ రి స ని
రి ని స - ధ ని ప ధ ని - స రి గ మ గ రి - స రి సా ని ధ |
ప ధ ని స - ని ధ ప ధ | పా - మ గ రి స నీ ||
, స రి గ మ - ప ధ ని * (పా)

రాగము - శంకరాభరణము

ఇది 29- వ మేళము. సంపూర్ణగంభీరరాగము. గమకకంపితములుగల మనోహరమయిన రాగము. దీనిలో గాంధారరిషభములు కొంచెము బలపఱచి పాడవలెను. దీనియందు మధ్యమము ఎట్లు గమకస్వరముగ నున్నదని గమనింపవలెను. అవరోహణములో 'సి ధా ప మ-ప మ గ రి స ని.

గమపగరిస' అని గమకముగ రాగము ముగియును. 'సనిధాప' అను శుద్ధప్రయోగము అంతగా ఇంపుకాదు.

31.—రాగము - బిలహరి - ఆదితాళము

ప. ఇంతచౌకసేయ యిది మేరకాదురా సామి.

అ. పంతమేలరా నాతో, వేణుగోపాల రారా యీవేళ.

చ. నిన్నే కోరి యున్నారా.

(ఇంత)

ప. సా , - సనిధ - పధని - పధపమగగరి	సరిగ - సనిధ - సా	రిగ - సరిగపధ	‖
ఇం - . . . . - . త . - చౌ	క . . - . . . - సే	. . - . . . య .	‖
రి స - గరిస - నిసనిధపధ - మగపధ -	రిసానిధప - ధప	, మగరి - మగపధ	‖
యి. - ది . . . - మే . . . . . - ర . . . . -	క . . . . . - దు	, ర . . . - స . . మి	‖
అ. ధధపధమగ - ధపామగరి - రిసనిధ	పధస - రిగప - సా	రిగపధ - సరిగా -	‖
పం . . . . త - మే. ల . . . - ర . . .	న . . . - తో . . . - వే	ణు . . . . - గో . . -	‖

మమగగారి - సరిగస్సా - సనిధపా | , - మగరిసా - రిస | నిధపధ - మగపధ ||

ప . . . . . - . . . .లా - . . . .రా | , - ర..యీా-వె. | . . . . - ళ . . . ||

సా , సనిధపధ - రిసనిధపమ - గధ | పా , - మగరి-సరి | గప - మగరిసనిధ ||

సరిగసాస - రిగపామగ - ధపాప | సనిధ - రిససస | ధనిపధ - మగపధ ||

రిసనిధా , - గరిసనీధ - సరిగా - | సరిగ - మగగరిస | రిగరిరిసనిధ ||

రిస్సానిధప - ధపామగరి - గపధరి | స్సా - నిధపా - మగ | రిసా - రిగపధరి || (ఇంత)

చ. నీ , , - సనిధనిపా , , ధ పమగ | రిస - రిగరిసనిధ | రిగ - సరిగపాధ ||

నీ , , - . . . .న్నే , , కొ . . . | . . - రి . . . . . | యు... . . .న్నార || (నీ)

1. స్సా , పా , - ధనిపా - మగరిగపా | మా , గా , రీ - | సా, రీగపధ || (నీ)

2. నిసనిధపా - పధమగరీ - రిగసా | నిధ - సరిగ - సారి | గప - సరీగపధ || (నీ)

3. సానిపధని - పధపా - మగరిసరిగ | సనిధరిసా - గరి | పమగ - ధపా ,,-||
రిసనిధ - పధసా - పధపమ - గరిసా | సనీప - ధనిపా | మగరి - ధమగపధ|| (నీ)

4. సా ,, - ,, ధరిసనిధప - మగరిగ | పా ,, ,, - ధప | మగరిస - రిగపధ ||
సపా - ధనిపమగ - పరీగమ - రిగమ - | రిగసరి - ధగరి-ప | మగధప - సనిధప||
మగరిసా - సరిగపా - మగపధసా | పధసర్రిగ - సరి | గమ-గగరినిధా -||
గరినిధా - రినిధ - పామగ - పపధధ | సస్సానిధప - పా | మగ-రీ,గపధ || (నీ)

5. పాధరి - సా ,, - పధపమగా ,, | రీగసరీ ,, - | సనిధప - సా ,, ||
రిసనిధ - గా ,, - పమగరిధా ,, - | సనిధపరీ ,, - | నిసధనిపా ,, ||
సస్సా - పపపా - ధనిపా - మగరీ - | రిగధా - మగరిస | నిపధరిసా ,, - ||
పా ,, - సా , - రీ ,, - గా ,, - | మగరిస - నిధపా - | మగరిస - రిగపధ ||

రాగము - బిలహరి

ఆరోహణము :—స రి గ ప ధ సా.

అవరోహణము :—సనిధపమగరిస.

ఇది ఔడవసంపూర్ణరాగము. 29-వ ధీరశంకరాభరణమేళజన్యము. చతుశ్శ్రుతిధైవతమును, కాకలినిషాదమును జీవస్వరములు. అయినను ఇది త్ర్యంగరాగము. అనగా, దీనిలో 'పధనిపధప' అనుచోట కైశికినిషాదము పలుకును; గాని, శుద్ధకైశికినిషాదముగనే పలికించుట తగదు. ఆరోహణము :—సరిగపధసా. అవరోహణము :—సనిధపమగరిస అని ఉన్నను, 'సరిగపధసానిధసా-సానిధనిపపధాపమగరిస' అని పలికించుట అందము నిచ్చును. 'రిగపధగధపామగరి' అను ప్రయోగమును ఇంపయినదే. 'సానిధసా' అనుచోట కాకలినిషాదమే పలుకును. 'రిగపధనిధప' అను నిట్టిచోట్ల మాత్రమే కైశికినిషాదము పలుకును.

32.—రాగము - మోహన - ఖండ అటతాళము

ప. సరసిజాక్షి నిన్నేకోరి చాలా మరులుకొన్నదిరా.

అ. మరునిజనకుడైన మావేణుగోపాలసామి.

చ. పంతమేల జేసేవురా.

ప. సా , ధసరిగగ * ధాపా - గా , రి - రీ ,, - ।

. , ... * సారా - సీ , . - - . ,, - ।

రిరిగగ - పగగరి - పగరిరిసస - గరిససధప - । ధ సప - ధరిరి - ధగ । , రిగప-గధ పగ॥

జ... - ..... - క్షి...... - ని...... - । న్నె.. - .... - .. । , ... కో॥

రి - సరిధ - సరిగగ * ధపధగప - రిగరి - గగపప ।

.. - .... - రి.... * చ..... - ల... - మ... ।

ధ - గగప - పధ ధసే - పధప - సే ధప - గధప - గరిస । సధా-పరిగధప । గా , రిరీ-ధప॥

. - రు.. - ...లు. - .... - కొంట.. - న్న.. - .... । ది .-...... । రా , ...॥

అ. గరిస - ధసరిగగ * ధ ధపపధ - ధ పగప - గపధ ।

... - ..... * మ.... - రు ... - ... !

గపగగ - రిరిసప - రిరిస - గగరి - పపగ - ధధప । పాగ-గగరి-గప । ధస-ధసపధ-గగ ॥
. . . . - ని. . . . . - జ. . . . . - న. . । . . -కు. .-డయి । . . . . ॥
పః-ధధసా ,, * ధధరిరిస - గరిగ - పగగరి ।
. . . . . నా ,, * మ. . . . . - వె. . - . . . . ।
రిస - రిగరిసధప - ధసధపగరి - గగపపధధ । సధరిసాస - పగ । ధపాప - గరిరిప ॥
. . . - ణు. . . . . - గో. . . . . - ప. . . . . । ల. . సా. - . . । . . . . - మి. . . ॥
స - రిధపసరిరిగ * ధపగగ - రిగపగ - గరిరిస ।
. - . . . . *
రిధపస - రిరిగగ - ససప - రిరిరి - గగగ - పగధ । పపగగ - రిరిసప - । రిరిగగపా,-ధ ॥
ధఃగరి - రిగగపపధా - పగపధస - పధసస ।
రిరిగ - రిరిస - ధపధరిరి - ధసస - పధధ - గపప । రి - గపధగరిసా । ధప - గధపాగరి॥
స - రిధాసరిగగ (స)

చ. ; ; - ; ; * పాగా - పా , , - పా ,, - |

; ; - ; ; * పం . - తా , , - . ,, - |

గపధస - ధపధగ - ధపాపగరి - పగాగరిస | సరిగరి - గధపగ - | రిరిగగపా , - ధ ||

మె.. . - ల. . . . - ల . . . . . - జె . . . . | సె. . . - . . . . . - | ..వు . రా , - . ||

ధప - గరిగ - సరిగ *

.. - . . . . - . . . . * (పం)

1. ధా ; ; - పా ,, - ధాపాగా ,, - ధా

పాగాగారి ,, - పాగారిరీసా | ., - గారీసా | ధాసా ,, - ఫా ||

ధాసా - రీగా (ప-)

2. పాధధపగపా - గపగరిగా - పగరిసరీ |

సరిసధరిపగరి - పగరిసా - ధధపగరీ - గ | పధసే - ధరిసాధ - | పగధపాగరి-స ||

రిసా - ధసారిగ (పం)

3. రిగధసధ - గపరి పగగరిరిస - రిధపసరిధ |

రిధపస - రిరిగగ - పగధపగరి - గపధసే - రిగ | పధసరి - ధధరిసే | ధపధ - గధప - గరి ||

గసరి - ధపరిగగ (పం)

4. ధధపగరిగ - ధధపగధపగరి - పగరిసరి - ధ |
గరిసధ - పధసధ - రిరిస - గగరిపపగ - ధధప | గపగగా - రిరిస | రిరిగగపా , - రి |
గధపగగరి - సరిగపధ - రిగపధస - పధసరి |
గపగగ - రిరిసధ - గరిగ - సరిధ - రిసధ - పధగ | ధపా - గగరిరిస | ,- గరిసధప - గరి॥
స - ధారి - ధసరిగ (పం)

రాగము - మోహాన

ఆరోహణము :—సరిగపధస్రా.

అవరోహణము :—సధపగరిసా.

ఇది 29-వ మేళమందే జన్యమని చెప్పవలెను. తీవ్రధైవతమును, అంతరగాంధారమును కంపితగమకముతో పాడవలెను. దాటువరుసలును చాల ఉపయోగపడును- ఇది ఔడవ రాగము-

---

33.—— రాగము - హంసధ్వని - ఆదితాళము

ప. జలజాక్ష! నిన్నెడబాసి చాలా మరులుకొన్నదిరా.

అ. చెలియ నేలరావదేమిరా? చెలువుడైన శ్రీవెంకటేశా.

చ. నీసాటిదొర నేగాన.

ప. గా రీ - సా ,, నిసరిగ - రిరిసని | సరిససనిప - ని స | రి -పానీ-సారి ||
జాలా - జా ,, అఅఅఅ - నిఇఇఇ | నెఎఎఎఎ - డఅ | అ-బాఆ-సీ ఇ ||
గ రిప - ని సరి - పనిసరిగప - గనిపా | స నిస రి-స నిప | పగారీ - సా రి ||
చఅఅ - లఅఅ - మఅఅఅఉరు - ఉఉలు | కొ౦ఒఒ-నఅఅ | ఆది ఇ - రాఅ ||

అ. పగరిస - నిస రీ - గారిరి - సస నిప | నిసరిగా - స గరి | గపాని - సా ,, ||
చెఎఎలి - ఇఇయా- అనెఎ - లఅఅఅ | రఅఅఆ - వ దెఎ | ఎ ఏమి - రా ,, ||
రిసని - ప ని స రిగ - సరిగప - గరి సని | రి రి-సనిప-పగ | రిపని - పనిసరి ||
చెఎఎ - లుఉఉవుఉ - డఇఇఇ - నఅఅఅ | శ్రీ-ఈ-వెం౦-కటే | ఎఎఎ - శఅఅఅ ||

గారిగ - రిపరీ - నిపరిగ - రిరిపని | రీ - నిగరి - నిపరి | పనిపరి - గా, - ప ||
గరిసరీ - గపని - రిగప - నిపరిగప | పనిపరి - గపనీ | రిగపని - సా,, ||
రిరిసనిపా - నిగరిసని - పనిసరిగ | పానిసా - రిగరి | పనిస - రిగరి - నిరి ||
గపగరిసని - సరిసని - పగరిగపని | గరిసనిప - రిస | , నిపగారిసరి ||

చ. నీ ;; - సారీ - సనిప - పగరి | గా , - గరిసరీ | రిపని - సరిగాప ||
నీ ;; - సాఆ - టిఇఇ - వోఁఒఒ | రా , - అఅఅనే | ఎఎఎ - గఅనాఅ ||

1. నీ ,, - పా , గా , రీ - సా - నీ | పా , - రీ , - నీ | , సారీ - గాప ||

2. నీపగరిప - రీగరిసని - పారిని | , గరిని - పనిపరి | , రిగ - నిపరిగప ||

3. నిపగరి - నిగరిని - పనిపసనిరిసగ | రిగపని - పసనిరి | నిగరి - నిరీ - నిపగ ||
పనిసరిగ - గపనిసరి - రిగపనిస - ని - | గరిసనిప - రిసని | పగరి - నిపరిగప ||

4. పా ,, ,, నిరిసని - పగ - రిపరిగ | పా ; ; - సని | పగరిప - రిగపని ||

సరీ - నిరీనిపగప - రీగపగరిస	। రినీ - గరిపగరి	। రిగపని - సా ;	॥
నిపగపా , - రిగపనీ - గపనిసరి	। పనిసరిగ - నిస	। నిగరిరి - నీపని	॥
గరీ - నిసరి - పగా - రిసని - పనిసరి	। సా, పా,-నిప	। గరిప - నిపరిగప	॥

రాగము - హంసధ్వని

ఆరోహణము :—స రి గ ప ని సా.

అవరోహణము :—స ని ప గ రి సా.

ఇది ఔడవరాగము. 29-వ మేళమగు శంకరాభరణజన్యము. దీనిలో గాంధారమును కాకలినిషాదమును రాగచ్ఛాయాస్వరములు. దీనిలో దాటువరుసలు ఇంపైనవి. రామస్వామి దీక్షితులువారు దీనిని కల్పించిరని ఒకవదంతి. ఆరోహణము :—సరిగపనిసా. అవరోహణము :—సనిపగరిసా. వక్రదాటులు ముఖముగ ఉపయోగింతురు. సగరిప, గరిపస, పరిసని, పగరిస, నిగనిపగరి పరిసని, పరినిపసరి మొదలగునవి.

34.—రాగము - అఠాణా - అటతాళము

ప. సామి నిన్నే కోరియున్నదిరా మాసరసాతీ నీకైన చిన్నదిరా.

అ. శ్రీమన్మహామేరుసమాన ధీరుడైన శ్రీఉగ్రపాండ్య భూపాల గానలోల.

చ. నీరాక కెదురుజూచుచున్నదిరా.

ప. , , , , - , , , , - సా , , - సనిపా - ధాధా ।

సా , , - అఆఆ - మీఈ ।

పధపసే - పనిపా - ధధపా - మధపమాపమగ । గమప - ధధపపా । మ-పసేనిసేనిధని ॥

నిఇఇఇ - ఇ ఇఈ - న్నేఎఏ - కోఒఒ ఓ ఒఒఒ । రి ఇ ఇ - ఇఇఇయూ। ఉ-న్న అఅఅదిఇ ॥

స్తా - సేధ ప - మ పని - సరి సే సేనిప - ధధపమ - పసే ।

ఈ - రఅఅ - మఅఅ - సఅఅఅఅ - రఆఅఅ - సఅ ।

ధా-పమధపా - మరిమరీస - నీ సరిస - మమ । రి-పపమ - ధధప - సే । ని-రిసేని-ధా,,॥

ఆ -తీఇఇ ఈ - నిఇఇఈఇ - కైఇఇఇ - న అ । అ-అఅఅ - చిఇ ఇ - న్న । అ-అఅఅ-దీ,,॥

అ. పమప - గామపని - పా , , - ప ధపపమగ - మప ।

ఇ ఇఇ - రాఅఅఅ - శ్రీ , , - వన్. . . . . . - మఅ ।

మా , , - గమప ధపధా - పధమపామ - పస ని । ధాప - మాపగమ । రీ స-నిసరిమరి॥

హా , , - మెఎఎరుఉపా - మఅఅఆ అ - నఅఅ । ఆ అ - ధీ ఇరుఉ । ఊఉ-డఇఇఇఇ॥

పమనినిసా , , - ప నిస రీస - ని సధా ని స ।

ఇ ఇఇ ఇనా , , - శ్రీఇఇఈఇ - యుఉ గ్రాఅఅ ;

మగమరీస - ని స రీ ని స - స ధపమ - రిమప ని । స రి నిస - ని పధధ । పమరి-గమరిసా ॥

పఅఅఅఅ - ండ్యఆఆఅ - భుఉఉఉ - పఅఅఅ । లఅఅఅ - అఅగఅ । అఅఅ-అఅనలో॥

, మరి - పమ - నిప రి - } సానిపధపమపగామప

, లఅ - అఅ - అఅఅ - } నీనెరతనములకాచెలి

ధా, - పసనిధా, - పధ నిస - రి స ని - ధాపమ । ప సా-నిస ధా । ప-మపగమమ్మరిప ॥

దా, - తగునుదా, - నిసుగుణ-ములను - నేపొగ । డజా-లసుధామ। -తివగునిన్నుతల॥

రి నీసే - రి మ పా - , షని సరిస - గామపమధ ।
చిచాల- మితిమీా - రినినుతోడి - తెమ్మనెరార ।

పసా - ని రి సే - గమరిపా - రి ని సే-ధాని సే-రి । సా - సనిపధా । పసా - సపామ- గ॥
పరా - కుజేము - తగదురా - నిజము-పల్కి-తి-ని । రా - యికబిరా । నరా - ర ధీ ర -సు॥

మ రీ స - రిమపని } —పామి.
కుమార - న రవర }

ఎత్తుగడ పల్లవి

, , , , - , , , , - నీసా - సనినిధ - నీసా ।
నీ-ఈ - ఇ ఇఇఇ - రాఅ ।

మపనిసే - రి సే నిప - ధధపా - మ పసేధాప-మ ధ । ప-మాప-మగగమ । పధా-పసేనిసా॥
కలఅఅ - కెవదుఉ - రుఉఊ - జూఉఉఊఉ-చుఉ । ఉ-ఊ ఉ-ఉఉచుఉ ।ఉఊ-న్న అఅఅ॥

రిసధాప - రిమప } నీర॥
దిఇఈఇ - రఅఅ }

౬

1. పా , , - సా , , - , నిసా , , - ధా , ని - సా ।
నీ , , - వే , , - , ఘన , , - యో, గ - శా ।

, , నీ-రీసా , పా , , సా-నీపా । మా-గా , మ-రీ । , , - సా-రీ- సా ॥
, , లీ-వీనీ , వే , , రా-సీకా । శీ -ఖా , మ-ణీ । , , - వా-నీ-చా

, , - రీ -మాపా } నీర॥
, , - లా- వీ నీ }

2. సాని-ధాప-మపధాప-పమగ మ - రీ -మప ।
ఆట -పాట-పలు నేరు -పులకుమరి-సూ-టిప ।

ధ పస నిధాపమ పస నిస-గా రిసనిసరిస । నీ సధా-నిసరి । సాని ప -ధాపమ ॥
లుకు-లకుమేటి-మిగులయల-బోడికనిమిషవ । ధూటులె-ల్లసరి । సాటియు-కారని ॥

గారిసా - రిమప
నాటిప - ల్కుదుర } నీర ॥

3. పనిప-మ మగమ ప-ధ పమ-గమ రిసని-సరి స-మ ।
ఖరగ- రిమవియగు -మరుని -శరముల క-దరిబె-ద ।
రిపమప-ధధ ప-మ పసనిస-పని స రి స-మగ మ । రిస రిస ని-ధనిస । రిస ని-పధ పమ ప ।
రిపదరి -విరహ-మను తపన-కిరణముల - కలసి । తరుణి నిను-దలచు। తరుణ-మిదియికను ॥
గమరి రిస - రి మ ప
చలముతగ-దనుచు } నీర ॥

4. పాపా-మ ధ ప మధప - మా , ప-మప గామ ప ।
పాపా-త్ముడగు మరుని - బో , ధ-నకులోబడి ।
ధా, , - , , పధ పస నిధా ప - మధపమా -రి । సా నిస ని ప ధ ప ।
వ , , - , ,చ్చిన మలయమారు-తుడు తనకా-ప్తు । డౌ యనలు నిగుణ ।

మ ప-గా,మ రి స ||

మును-చే,కొనెను ||

నిసరిమ ప - థాధ-మ పనిస్రా స - నిసరి నీ స।

సుఖకరము -లైన -మృగ మదాది-సుమసుగంధ।

థాని స-మ గామరిస- రినీస-థా - ప-మపని। సా ,సని పథా ।, పమ ప గా - , మ॥

ముల్ హితపులేదనుచు-ను శయ్య-పై పొ-రలుచు। సా , రెకును ని,న్ను మదిలో-,ద॥

రి ని సా , - రిమ ప } నీర॥
లచుచుర్జ - నచె లి }

రాగము - అఠాణా

ఆరోహణము :—స రి మ ప ని సా.

అవరోహణము :—స ని స ధ ప మ గ రి స.

ఇది భాషాంగరాగమనియును, దేశీయరాగమనియును, సంపూర్ణ స్వరూపముగలదనియును చెప్పియున్నారు. కాని యీరాగమునకు ఒకరీతిగనే ప్రయోగమున్నదనలేము. దీని

యందు సాధారణముగా వాడుకలోనున్న మూర్ఛనలు అభ్యాసముచేతనే తెలియదగినవి. దీని యందు రెండునిషాదములును, కొన్నిసమయములలో అల్పముగ సాధారణగాంధారమును పలుకును. ఈరాగమునకు సాధారణగాంధారఛాయయు ఉన్నది. ధైవతము తీవ్రముగను కైశికినిషాదమునువచ్చు వరుసలు దీనియందుండుటచేతను, తక్కినస్వరములు శంకరాభరణమును అనుసరించి పలుకుటచేతను, దీనిని 28-వ మేళములోను 29-వ మేళములోను జన్యమనవచ్చును. అట్లయిన, ఒకరాగమునకు రెండుమేళములుండునా అనుసందేహము కలుగవచ్చును; కాని, భాషాంగరాగములను చూచితిమేని అవి సామాన్యముగ మిశ్రరాగములయియే యుండును. అనగా ఇరుగుపొరుగు మేళములస్వరములు కలసియుండును. "రిమరిగరిసధా, రిమగగరిసనిధా" అనుచోట్ల సాధారణగాంధారముకలసియే వచ్చును. "గపధసా" అనుప్రయోగమును కలదు. కాని, మొత్తముమీద ఆలోచించినయెడల, రాగమూర్ఛ, 'నిసధాపధనిపధమప, సస్సానిసధా' అను మూర్ఛనాప్రస్తారములలోనే రాగము శోభించుననుటయు, అనుభవమీదను మంచి గురుశిష్య పరంపరమూలముననే తెలియదగుననుటయు నిస్సందేహము. ఆరోహణము:—స రి మ ప ని సా,

అవరోహణము :—స ని ధా ప మ రి గ సా. ఈవర్ణములో దీని ముఖ్యప్రయోగములు గమనింపుడు. 'సనిధా, నిసధా, సధా, పధనిపధమపగా' అనువరుసలలో కాకలినిషాదముకాదు, షడ్జమము యొక్క తగ్గుశ్రుతియే పలుకునట్టిది. 'నిసధా' అనుప్రయోగములో ఈశ్రుతి బాగుగ పలుకును.

35.—రాగము - బేగడ - ఆదితాళము

ప. ఇంత చలము జేసితే యేమని తాళుదురా ?

అ. అంతరంగుడని మోవి ఆన వచ్చితే, నాతో
పంతమేలగా ? శ్రీవేణుగోపాలబాల ! దాసపరిపాల ?

చ. పగవారి బోధన విని.

ప. ధపమా,- గరిస - రి ని̣ధ̣ధ̣ ప̣ ప̣సా । సా- స ని̣గరిగా । మా , మ-గరిగమ ॥
ఇఇఇం ,- తఅఅ-చఅఅఅఅఅలా । ఆ -ముఉఉఉజే । సీ , తె-ఎఎఎ ఎ ॥
పామ-ధాప -సనిధప- సనిధనిస్సా । పధప - నీ ధాప । మాగారి - గమప ॥
ఏ ఎ -మాఅ-నిఇఇఇ - ఇఇఇఇతా । అఅఅ-ళూఉఉ । దూఉఉ - రఅఅ ॥

అ. సాధధప-నినిధ - మపధనిధప-మా | గరిస-మగమరిగ | మప - పధమా ; ||
అం . . .- తలఅ- రం. . .గుడు-డూ | డఅఅ-ని ఇఇ ఇఇ | ఇ ఇ - మొబవీ ; ||
పధా-ధపమ-మపా-పమగ-రిగమప | మధాప-స నిధప | స ని ధని-స్గా ; ||
అఆ -నఅఅ -వ ఆ -అఅఅ-చిఇ ఇఇ | ఇ ఈ ఇ-తెఎఎఎ | నఅఅఅ -తో ; ||
ధనిస - రీ స-గ రిగమ-గమరీ- పమ | రీ , -రి సస ధధ | ప-స్గాని -ధనిసరి ||
పం. .-తాఅ-మెఎఎఎ -ఎఎలా-అఅ | రా, -అఅఅశ్రీఇ | ఇ-వేఎ -ణుఉఉ ||
రి స్గా-నిధపా-ధమ-గారిగమపధ | పస్గా - పధప నీ | ధప మగరి.గమప ||
గొఓ-ప అఆ-లఅ -దాసపఅఅఅ | రిఈ - ఇఇఇపా | అఅఅఅఅ -లఅఅ ||
ధాపమా-ధపమగరీ-గామపధ | మగారిసని-రిస | , రినిధప- ధ -సస ||
నిరీస-గరి-పమా.మగరి-గమపధ | ప-నీ-ధపమగరి | గమపధ-పా,-మ ||
గరిసా,- గరిగమపమ-గమపధప | స్గాని-రీస-రిని | ధప -సనిరిస-గరి ||
మమా-గరిస.నినీ-ధపమ- గరీ- స | పస్గారి-నిధధప | ,మగ-రీగమప ||

చ. మామా ; - పా ; ; - మపధా | పాధని-ధనిధప | మపగామ-రిగమ ||
పా గా ; - వా ; , - రి ఇఈ | బోఒఒ-ధఅఅఅ | న అఅఅ -విఇని ||

1. పా , మాధమాగరీ - సానిధా | పా, సాని - రిస | గా,రీ-గామ ||

2. పమధపామ-గరి-సనిరిసా - రినిధ | పధప -సాని-రిస | గరిగమపా - మప ||
ధమాగరిస -గరి-గమపమ- థాపసని | రిసాని-పధనీ | ధపమగా - రిగమ ||

3- మగమపధ-మగపమగరి-గమప-ధప | మగరి-పమగరిప | నిధ-పరి-సనిగరి ||
సమగరి-పమగధప-సనిధరిసమగ | రి-సరినిరిస-పధ | మధప-గమరిగమ ||

4. నీ ; ; ధపధ - మాపగరి - గమ | పా,-మపధ-మధ | పమగరి - గమపధ ||
నీధపామ - పధపామ - గారి - పమ| గారి - సానిధప | సాని - గరిగా , ||
రిసమ గా -మగరి-పమా-పధధ-మగ | పమ-మపధప-సా | నిధాప-సనిరిస ||
గరిగమా- గరి స-స నీ -ధధప-స ని | రిసా-నిధప -పా | మగరి -సగరిగమ ||

రాగము - బేగడ

ఆరోహణము :— స గ రి గ మ ప ధ ప స్ం.

అవరోహణము :— స్ం ని ధ ప మ గ రి సా.

ఇది 29-వ మేళకర్తయగు ధీరశంకరాభరణమున జన్యము. సంపూర్ణ గంభీర రాగము. గమకకంపితములుగల మనోహరమయినరాగము. దీనిలో గాంధారరిషభములు కొంచెము బలపఱచి పాడవలెను. దీనియందు మధ్యమము ఏలాగు గమకస్వరముగ నున్నదని గమనింపవలెను. అవరోహణములో 'స్ధాపమ - పమగరిసని - గమపగరిప' అని గమకముగ రాగము ముగియును. 'సనిథాప' అను శుద్ధప్రయోగము అంతగా ఇంపుకాదు.

36.—రాగము - పూర్ణచంద్రిక - అటతాళము

ప. ఇక నేలనే వానితో చెలిమి ఇంతిరో చాలు పొమ్మనవే.

అ. అకటా, నన్నీలాగు మోసము జేసిన ఆదివెంకటేశ్వరుడు కాదటే.

చ. పగవారి బోధన విన్నవాడేకదా.

ప. , , , , - , , , , - గమా - పా , , - పమగమ ।

, , , , - , , , , - ఇ కా - నె , , - ఎ ఎఎ ఎ ।

రీ , , గమపపమరి - పమరిగ మరి-సరిపస । ని̣ప- ధ̣ రి సరీ రి । గమప-రిగమప-ధ ॥

లా, , నె ఎఎఎ ఎఎ - వఅఅఅఅఅ-నిఇఇఇ । ఇఇ-తో ఒఒఒఒ । చెఎ ఎ-లిఇ ఇఇ-ఇ ॥

పామ-గమరిసరి - గమపపమరి-గమపమపా ।

మిాఇ-ఇ ఇఇఇఇ - ఇ ఇ ఇఇ ఇఇ-త ఇఇఇ ఈ ।

పమరిగమపధా - ప̇స̇ాస̇ని ప - ధపామగమ । రి సాసని̣ప-ధ̣ రి । స రి-గమపమరీ ॥

రో ఒఒఒఒ ఓ - చఅఅఅఅ - లుఊఉఉ ఉ । పాఒఒఒఒ-మఅ । అఅ-న అఅఅఆ ॥

అ. పమగమ-రి సరీ _ స̇స̇ని నిపమ-పమగమరిగ ।

వెఎఎ ఎ-ఎఎఎ - అఅకఅఅఅ_టఅఅఅఅ ।

మపధపామ-సనిపామ-రిగమరీ స ని̣ప̣ । ధ̣ రిసరిగమ-రిగ । మ పమరి-సరిగమ ॥

నా . . . -నిఇఇఈ ఇ-లఅఅఆగుఉఉ । మొఒఒఒఒఒ-సఅ । అముఉఉ-జెఎఎ ॥

పధపస̇-స̇ా , , - స̇ నిప రి̇-స̇రి̇గ̇-మరి̇ ।

సిఇఇఇ-నా , , - అఅఅఆ-దిఇఇ-ఇఈ ।

పమగమరిసని-ప రిసిస ని ప-మధ పపమ రి । గమ ప-రిగమ - సరి । గమ-పధపరిస్సా ॥
వెం . . . . .-క అఅఅఅఅ - టె ఎఎఎఎ । శ్వాఅఅ-రుఉఉ-డుఉ। ఉఉ -గఅఅఅఆ ॥

నిప మ-గమరిసరి } గామపమరి - గమరిసనిప
అదఅ -టెఎఎఎ }

రీరి-పసాస-పమరిగాగసరిగమపమరి । గమపథా-పసని । పామ - గమరిసరి ॥

గమపధ-పా , , - పమరిగామపధ-పస్సాస ।
రిసిరిగామ-రిసిగమరిస-సరిసిసనిప-పమ । గమరిగ-మపధప । రిస్సా-సనిప-సని ॥

పామ-గమరిసరి } , గ మా పా ॥
, ఇ కా నే ॥

చ. , , , , , - , , , , , - , ప పా-స్సా , , - సనిపా ।
, , , , , - , , , , , - , ప గా-వా, , - అఅ ఆ ।

థా, , - సని ప మ గ మ రీ-స రి గ మ ప మ-గ మ ।పా , - పస ని ప-రి। సా , రిసనిప - స॥
రీ , , - ఇఇ ఇ ఇ బొ ఒ ఓ-థ అ అ ల న అ-అ అ ।విఁ , - నఅఅఅ -అ। వా, డెఎఎఎ- గ॥
రి ప మ-గ మ రి గ మ- } , పగవా
అఅఅ -ద అ అ అ అ- } ,

1. పా , మా , గా - , , మా - రీసానీపా । సా , , - , , సా । నీపా - మాగా ।
మారీ-గామా - , (పగవా)

2. పాధప-సనిపమ-పా , ధపమగమరిసనిప
సా , పమరిగా - మపధ - పసాస - రిగమరిస । రిసాసనిప - ధప । , మగమ - రిసాస ॥

3. ససని-పధపసని-పమరి-గమమరిగ-మరిస-రి
సరిగమ - పమరి - సరిగమప-సనిప-రిసరిగమ । మమరి - గమరిసని । పమరి - గమరిసని ॥
పరిస - పమరిగమ - , (పగవా)

4. సరిగామ - రిగమపామరి - గమరిపనిప - రీ
సా , , , , - సనిపథా - రిసరిగమరీ - పమ । రీ - ధపమరీ - గ । మప - సరిగమపా ॥

పథపస్ౕని-పథనిస్ౕరి - సరిగాంమరిసని
పరిరిసనిపస్ౕసనిప - ధపామగమ - రిగ । మపసస్ౕనిపస ।పస్ౕరిరిగమ ॥
రిసనిపమరిగమ - , (పగవా)

రాగము - పూర్ణచంద్రిక

ఆరోహణము :— స రి గ మ ప ధ ప స్ౕ.

అవరోహణము :— స్ౕ ని ప ధ ప మ గ మ రీ స.

ఇది 29-వ మేళమగు ధీరశంకరాభరణమునందు జనించినది. వక్రషాడవరాగము. 'ప ని ప' అనుస్థలములందు నిషాదము తగ్గునేగాని కైశికిగాఁ బల్కుట పొరపాటు. ఈవర్ణమునందు సర్వత్ర రాగమూర్ఛనాప్రయోగములు వచ్చియుండుటను గమనించి పాడవలయును. పాడి అలవాటుమీదనే లక్షణము తెలిసికొనవలయును. 'రి గ మ రీ రి రి గ మ ప పా గ మ రీ ప ధ ప స్ౕ రి గ మ రీ' అనునవి ఇంపైన వరుసలు.

37.—రాగము - నాట - ఆదితాళము

ప. సామి నిన్నే కోరినాను, చాలా దయజూడర.

అ. భూమి వెలయు శ్రీవేంకటేశ.

చ. పామరజనపావన.

ప. ṡా ,, - ,, స నినీ - పమగను - పని | పను - నిమపమపమరి - | సరిగమ - పాధని ||
సా ,, - ,, మి . . - ని . . . - న్నే | . . - కో . . . . రి . . | న . . . - ను . . ||
ṡా స నిప - పపమ - గమరి - స రీసా | గమపనిపా-సని | పమరిస - గమపని ||
చాలా . . - ద . . - య . . - జూ . . | డ . . . . -రా | . . . . - న . . . || (సా)

అ. స నిప_నిప మ-పమగ-మరిస- ని సగమ| రిస- నిసగమ-పమ | పా ,, - ,,,, - ||
భూ . . . . మి . . వె-ల . .-యు . . . | . .-శ్రీ . . . -. . | . ,, - ,,,, - ||
ని సరిని - సనిపా - పమగమ - పనిసరి | రిసా - సనిప - నిప | , - పమప-గమపని ||
వేం . . . - . . . - క . . . - . . . . | టే. - . . . _ శ. | , - . . . - . . . . ||

సా, రిసని - పనిపపమప - గమపని | పసాసని - పనిప | , పమప - గమపని - ||
పసా - సరి - రిమా - పమమరిస - రిరి | , ససని - పనీప | పప - గమపాధని || (పా)

చ. పా ,, - పమ - గమపామా- పమమరి | సా ,, - ,, నిని | ప - పపమ - గమపని||
పా ,, - . . . - మ. . . - ర . . . | జ ,, - ,, స. | - -పా. . - వ . . న|| (పా)

1. పా ,, - ,, - మా ,, - ,, రీ ,, | ,, - సా ,, - నీ | సా , - రీగామ || (పా)

2. పా ,, - ,, పమ - గమపమ - గమమరి | సా ,, - ,, రిస | పమ - నిప - గమపని||
పసాసని - పనిపా - పమప - గమపని | సరిససని - పని | , పపమ - గమపని || (పా)

3. పాపా - మపగమ - పా ,, - పా ,, - | మామా - రిసరీ | రీ ,, - సా ,, - ||
సారిస - మారిస - పామ - నీప - సా | నీ - రిస - మారిస | రీస - సాని - నీ ||
స - పామ - గమపని - సరిసని - సరిసరి | , పనిపపా - సరి | ససా - రిగమపని || (పా)

4. పామ - పామగమ - పామ - గామరిస | రీస . రీససని | పాని - సారిసని ||
సారిగామ - గమపామ - గామపా | సారిసారిసని | పానిపానిపమ ||

మాప - మాపమగ - గామ - గామరిస । పామ - నీప - సా । ని - రీసే - సానిప ॥
పారిసని - పారిసేసా - పానిపమ । పా - మారిసని - ప । ససా - మామపని ॥ (పా)

రాగము - నాట

ఆరోహణము :— స రి గ మ ప ధ ని సా.

అవరోహణము :— స ని ప మ రి స.

ఇది 36-వ మేళము. దీనిని నాటరాగమని వాడుట గలదు. సంపూర్ణౌడవరాగము. దీనికి రెండు గాంధారములును, రెండు నిషాదములును వచ్చును. కాని దీనికి శ్రుతిభేదానుభవమావశ్యకము. ఈరాగము మనదేశమునందు "మల్లారి" అనుపేరట నాగస్వరమున విని విని జనుల కలవడిపోయియున్నది. దీనికిఁగల షట్ఛ్రుతిరిషభమును శుద్ధముగాఁ బట్టవలయును. షట్ఛ్రుతి ధైవతము దీనికి ప్రధానము. గ మ ప ని ప మ గ (సాధారణగాంధారము) అనునది. "గ మ ప ని ప మ రీ" అని త్రిప్పునపుడు కైశికినిషాదముగనే పల్కును. సులభముగాఁ జూచుతరి నిందు ఆరోహణమునందు కాకలీనిషాదమును, అవరోహణ మఁటఁగెడి ప్రయోగములందు కైశికి నిషాద

మును వచ్చుచున్నవి. పాడెడి యలవాటుచొప్పున 'స గ మ ప ని స్ఠా, సం ని ప మ గ గ మ ప ప ని ప మ గ మ ప మ గ మ రీ స' అనునది క్రమముగు సంచారము.

38.—రాగము - కల్యాణి - ఖండ - అటతాళము

ప. వనజాక్షీ నిన్నే కోరి వలచి వచ్చి యున్నదిరా.

అ. మనసిజుని కన్న చక్కని మాకస్తూరి రంగసామి!

చ. చిరునవ్వు మోమున.

ప. సాని - ధనిసరిగ * పామా - గా , రి - రీ |
ఆ . - . . . . . * వానా - జా , . - ఆ; |
గ మప - గరిసనిధ - రిపసారి - ధగరి - గపమరి |
క్షీ . . - . . . . . . - ని . . . - . . . . |

గమపధప - మనిధ । ని - పామగ - ధమగ |
నె. . . . . - . . . । కొ - . . . . - రి . . |
రిసని - ధనిసరిగ * ధపమ - రిగమపధప - మనిధ |
. . . - . . . . . * వ . . . - ల. . . . . . - . . . |
నిపమ - గమపధని - సనినిధప -ని ధమపగ -ధ మ |
చి. . - . . . . . , - వ. . . . . -చ్చి. . . . . -యు . |
గరిసని - ధగరి - ప । మగరిసని - ధరిస |
. . . . - . . . . - . । . . . . క - నదిఇ |
అ. రీ , - ధనిసరిగ * మపనిధప - మపధపమ - మప |
రా, - . . . . . * మన . . . . - సి. . . . . - . . |
ని ధ - గమపగరిస - నిధమగరి - పమగరిసని రి |
జా . - ని . . . . . . - గ . . . . - న . . . . . చ |
ధనిసరి - నిసరిగ । పమగమ - పధధని |
. . . . -క్క. . . । . . . . . - . . . ని. |

ప ధనిసి - ధనిపా * ని ధసనిసి - ధనిసనిసి - గరి |

శ్రీ. . . . . * మ . . . . . - క . . . . . . - . . |

మగరిసి - నిధనిసి - గరిససని - నిధప - గగధధ |

స్తు. . . - . . . . . - రి . . . . . - . . . . - ర ం . . |

నిని - సస్సారి - నిధ । ధధమగ - ని ధమగ |

. . . - గసా. - . . । . . . . . - మి . . . |

రిసని - ధనిసరిగ * మా, - గపమపాధ - గమప |

. . . - . . . . . * |

నిధప - నిధా - పమధమగరి - పమగరిసని - ధ |

రిని - ధగరి - పమగ । మ - గరినిధా - సని |

నిధపమ - గమపధసపా - ధపనిధ - సనిరి - ధగ |

రి - మగరిసని ధరిస్సానిధ - సనిధప - నిధపధ |

మపగా, రిరిప । , సారి - నిధమగ |
రిసని - ధనిపరిగ * (వ) |

చ. ; ; ; ;-సనిధప గా , రి - గమపధ |
; ; ; ;-చిరు. - నవ్,వు - . . . . |
పా , - గమపధప - మ పధధనిని - సెసనినిధప |
. , - . . . . . - మొ. . . . . |
మ పధనిపా - ధని - । సే - ధసనిసా - సని |
ము . . . ఊ - . . . - । . . - . . . నా - . . |
ధపమ - గమపధని *
. . . - , ... * (చి)

1. రీ ;; - సా ;; రీసానీ - ధా |
నీపా ; మాధామా - గారీ ; నీ
సారీగా - సా । రీ - గామా - గా
మా . పాధానీ * (చి)

2. ధాప - మపగమాప - గధమగరి - పమాగరిని |
సరిగప - మగరి - నిరీరి - ధగరి - పమమగ - నిధ |
ధగరినిధ - ధనిధ - । మగ - ధమగరిస - సం ||
, నిధనీ - పధని * (చి)

3, మనిధమప - గపమపా , - ధగ - ధమగరిస - నిరి |
, రి - ధనిపరీరి - ధపగగరి - నిధపమ - గమప |
ధధనినిసం - ధగరి । సని - ధరినిధపమ ||
గనిధ - గమపధని * (చి)

4. ధానిధమగ - ధమగరీ - మగరి - నిధా - గరీ |
మగ - నిధ - గమపధని - పధమగధ - గపమనిధ - ని |
సం - ధనిరి - నిధమ - ధ । మగరి - నిరినిస - ధ ||
ని - సరి - గమపధని * (చి)

5. పమగా - గరిరిస - రీరి - నిసరి - నిధపమగరి |

సా, ధగరిని - ధరీరి - ధరీరి - ధగరిపమ |

మాపగరి - నిధ - గ । మపధని - సా, రి |

గమ - రీగమపధ - గామపధని - పాధమప - ధ |

నిసా - ధగరినిధ - గరిమగరిస - గరిసని - సరి |

నిధ - రినిసధనిప । ధమగ - రినీధధ |

మా - గమాపధని * (చి)

రాగము - కల్యాణి

ఇది సంపూర్ణరాగము. 65-వ మేళకర్త. మేచకల్యాణి యనియును శాస్త్రోక్తనామము గలదు. ఈరాగమునందు కాకలినిషాదము కొంచెము నయముగాఁ బట్టవలయును. గాంధారము మిక్కిలి తీవ్రము. ప్రతిమధ్యమరాగమైనను దీని వక్రప్రయోగములవలన నిది చక్కగాఁ దెలియును. ఉదాహరణము :—"ని గ రి, ని రి ని, ని స రి గ మ ప ధ ని సా, గ రి గా రి ని ధ ప

మ గా గా రి ని రి గ గ ధ ధ ని ని స్తా" అను జంటప్రయోగములవలనగూడ శోభిల్లును. అనుభవముచేతను గీతకీర్తనములమూలమునను తక్కినవిషయము లెఱుఁగనగును.

3౧.—రాగము - కల్యాణి - ఆదితాళము

ప. వనజాక్షిరో । ఈ విరహమోర్వనే; వాసుదేవుని తోడితేవే.

అ. వినవే, నాగపురమున వెలయు సౌందరరాజును.

చ. నిలుపరాని మోహ మాయె.

ప. స్సా - సనిధ - రి సనిని - ధధపమ - గమ । పధనిధా - రి స ని । ధ పమ - గమపధని ॥

వనా - జఅఅ-క్షిఇఇరో - ఒఒఒఒ - ఇఇ । విఇఇరా - హాఅఅ । మొఒఒర్-వఅఅఅనె ॥

స రిగరిసనిసరిసని - రి సని - ధ నిధ । నీ ; - ; - స ని । ధపమ -గమపధని ॥

వఅఅఅఅసుఉఉఉ- దెఎఎ - వుఉఉ । నీ ; - ; - తోఒ । డిఇఇ -తెఎఎవెఎ ॥

అ. పామగ - నిధా - గధపామ - గరిప ని | స రి గమా, - గ మ | ప గా - మనిధనిప ||
వీ ఇ ఇ - ఇనా - అలవే ఎ - నఅగఅ | పుడుడురా , - ముడు | ఉనా - అఅఅఅఅ ||
ధ ని స రి - స రి గ - స రిగరి - స నిధని | ధగరిసని ధ - పని | ధపమ - గమప ధని ||
వెఎఎలా - యుడుడు - సడుడుం - దఅఅఅ | రఅఅఅఅఅ - రఅ | అఅఅ - జుడుడునుడు ||
సరి - నిసని - ధనీ - సనిధప - మగరి | సరిస - పామ - ధా | ప - నిధ - రిసనిధని ||
ధగరినీ - రినీ సధా - ని - పధనిస | గరిస - నిధపా | మగరి - గమపధని ||

చ. నీ ; ; స ధ - స నిధపమ - గమా | పా ; ; మ ప | ధనిప - ధని - ధరిస ||
నీ ; ; లుడు - డుడుపలఅ - ర ఆ | నీ ; ; మొబ | హాఅఅ అఅఅయె ||

1. పా ; మాగారీ - ధామాగా | రి - నీసా - రి | గామా - పాధా ||

2. పాధపామ - గమ - పామగారి - సని | సారినీ - సధని | సారిగా - మపధ ||

3. నీ ; ; సరినిసని - ధనిధపమ | పా, - ధనిధ - పధ | ప - మపమ - గమపధ ||
నిసనిగ - రిగసరి - నిసారిసరినిస | ధనీ - సనిధపమ | గమపధా - నిగరి ||

4. రీ ; ; ధగరిప - నిప - ధనిసరి | సా ; ; - సని | ధపమ - గామపధ ||
మాపధని - పాధనిస - రీపనిధని | సనీ - ధపమ-గమ | పధ - పనిధా , , ||
ధనిసరి - రిగగమ - గరిసని - సరిసని | ధసనిధ - పనిధప | మ - గామాపాధ ||

4ా — రాగము - సారంగ - ఆదితాళము

ప. ఇంత మోడిచేయ నీకిది మేరకాదు సామి.

అ. చెంత చేరి నను కావ, పంత మేల శ్రీత్యాగేశ.

చ. పగదానిబోధన విని. (ఇంత)

ప. సా , సనిధపమ - ధ పమ - రిగమరిస - | రిరిప - పామ - ధ ధ | పమరి - గ మపధని ||
ఇం , త. . . . - మొ . . - . . . . | డి. . - . . - చె . | . . . - య. . . . ||

సగరిసని - రినిధపమరి - గమపధని - | సధాపమరి - గమ | రిస రి - గమపధని ||
నీ.... - కి...... - ది..... - | .మే.ర. - గ. | - .దు - స...మి || (ఇం)

అ. సనిధపమప - ధనిధపపమ - రీ గమ - | పధాప - మపధని - | మపధని - సా ,,- ||
చెం..... - త...... - చే.. - | రి .న - ..ను. - | క... - వా ,,- ||
ససస - రిరిస - గ రిసని - స ధానిసరి - | సానిధా పమా - | రి గామా - ప ధని ||
పం.. - త... - మె.... - ల ..... | శ్రీ.త్యా. . - | గ. . - శ.. ||
సరినిస - ధనిపధ - నిధపమ-ప రి గమ | పమగ-మరిస-పమ | ప-రిగమ-పాధని ||
సగరిస - నిరిపని - సధాప-మపధని - | సరిసధా, - ఽప | మరీ - గమపధని || (ఇం)

చ. పాపా ,, ధప - పధపప - మమగమ - | పాధని - సా సస - | ధ పపమ - రీగమ ||
పాగా ,, ద. - ...... - ని... - | బో.. - థాన.. | . వి.ని - ... || (ఇం)

1. పా, మా, రీ, - గామరీరిప - | రీ, సా, - పమ | ధపా మ- రీగమ || (ప)
2. పధాప - మపమరీ - గమప - రిగమప | మధాప - మపధని- | సధాప - మరిగమ || (ప)

3. ధపధమ - పరిమగ - పరిగమరి - ని̣రిస - । రిసరి - సఃమధప - । నిధపమరి - గమప ॥
ని̣సరిగమప - గామపధ - మపాధని - । సాం̇సే - సాం̇సే - సం̇ని । ధపామ - రీగమ ॥ (ప)

రాగము - సారంగ

ఆరోహణము:—స రి గ మ ప ధ ని సాం̇.

అవరోహణము:—సం̇ ధా ప మ రి గ మ రీ సా.

త్యాగయ్యగారి "ఏమి త్రోవ పల్కుమా" అనుకీర్తనమును గమనించి చూడవలయును. ఇది వక్రసంపూర్ణరాగము. 65-వ మేళమందు జనించినదైనను, ఇదిచాలభాగము భాషాంగ రాగము. దీనికి "రిగమరిస" అనునపుడెల్ల శుద్ధమధ్యమము పల్కును. శుద్ధమధ్యమము వచ్చినచో వెంటనే రిషభము వచ్చి పైకిఁబోవలయును. ఈరాగము దేశీయము గలసినది. ఇందు తఱచుగా రి గ మ నుండి క్రిందికిదిగునపుడెల్ల శుద్ధమధ్యమము పల్కును. 'గ మ ప ధ ని సాం ధా ప మ రి గ మ రీ స' అనుదానియందు మూఁడవ మధ్యమము శుద్ధమధ్యమము. ఈరాగమున వర్ణము పాడు

టకు అనుభవము అత్యావశ్యకము. శాస్త్రజ్ఞానము మాత్రము ప్రయోజనకారి కాజాలదు. ఈవర్ణమునందు త్రిస్రచతురశ్రగతులు విశేషము. ఇదిగాక చరణస్వరావర్తములలో వక్రప్రయోగములను గమనింపవలయును.

41.—రాగము - పంతువరాళి - ఖండ - అటతాళము

ప. చెలియపై దయ పుట్టదేమి, చెలిమి మరచుట చక్కనా సామి?

అ. పలుకులు వేయేల? వేణుగోపాల! పలుచచేయక కూడుమీ బాల.

చ. తలపకు వేరుగా చెలిని యీవేళ.

ప. , ధపమ - గరిసరి * సారీ గా ; - గరిగమ |

, అ. . - . . . . * చెలీయా ; - . . . . |

పా ; పా ; - పధధపమా - మ ధపమగా |

పై ; . : - ద. . . . - య. . . . |

గ రి గ - మపమ - ప ధ । ప - నీధప - మపధ |
ఫుట్ ట - . . . . - . . । . - దే. . - . . . |
పమ - పమగ రిసని * స ౕగరిప - నిపరి-స నిధప |
. . - . .మి . . . * చె. . . . . - లి . . మి . . . |
ధ నిస - నిసరిసని - స రిగ రీ గ - మప ధపాధ |
మ . . - . . . .ర . - చు. .టా . - చక్ . కా. |
నీ ,ధపమ - నిధ - । ధపపమ - గమగా ||
నా , ... - స . - । . . . . . - . .మా ||
అ. , ధపమ - గరిసని * సనిధ ప - మపనిధప - మపధ |
, ఇ . . - . . . . * ప.లు . - కు . . . . . - లు. . |
పమ - పమగరిసని - స రిగమపధ - గమపధ - నిధ |
. . - వె. . . . . . - యొ . . . . - ల . . . . - . . . |
నీ , - రి సని - ధ ని । , ధపమ - ధధనిని |
వే , - ణు. . - గో . । , . . . - ప . . . |

సా ; - సా ; * ధనిస - నిసరిస ని - సరిగా ।
లా ; - . ; * ప... ...లు. - ..చా ।
గమగ - గరిస - రిగరి రి స - నిసరిసని - ధసని - ధ ।
... - సె.. - ...య . - క..... - కు.... ।
పమ - ప ధని - ధనిస । ని సరి - సానిధప ॥
. . - డు... ... । మి... - బా... ॥
మ - ధపమ - గరిసని * సారిగరిస - నీసరిస - ని ।
. - ... - ల... * ।

సనిధ - నిసారి - నీసరిగ - సరీ గమప - పమ ।
గా , మపా - ధని । ధ - ధపమ - గమపా ।
(, ధపమ - గరిసని)
ధపమగా , - నిధపమా - సనిధపథా - నిసరి ।
నిగారి - గమగరి - సరిగరిస - నిరిసని ధపధ ।

నిసరిస - స్ానిధ । ప - పామగరిస - స ॥
నిధపమ - గరిసని * (చె)

చ. ; ; - ; * పాధా - నిధనిధపమ - గమ ॥
; ; - ; * తాలా - ప. . . . . - . . ॥
పా , ధనిద - ధపమ - పధపపమ - గమపధపా ।
కూ , వె.రు - . . . - గ. . . . - చె. . . లీ ।
మపమ నీధ - పధ । పమ - గమపా , - (మ ।
ని . .యూ. - వె. । . . - . . శా , - అ ।
గరిస - నిసరిగమ) *
. - . - . . . . .) * (తల)

1. పా ; ; - మా ; ధా - మా - గా - రీగా ।
మాగా ; రీ - గారీ ; సానీరీ ।

సానీ - ధా ;। ; నీ సా |
; రీగామా * (తల)

2. , , , , పాధనిధప - మాధపధ - మపగా - గ |
రిస - రిగరి - ధనిపరిగ - నిసరి - గమపధ |
నిసని - గారిసని । ధనీధపమ - ధమ |
గరిస - నిసరిగమ * (తల)

3. మాపధ - మపధపామ - గమగరిసరి - గారిస |
రిస - నిరిసనిధని - సారిగారి - గపమ - పధని |
సారిగారి - గమ । గరి - సానిధ - పమ |
గరిస - నిసరిగమ * (తల)

4. ధనిధధప - మపధపమగ - గపమగరి - సగరిరి |
స - నిసరి - సనిధ - నిసని - గరిగ - మపమ - ధపధని |
ధ - నిసని - గరిస - ధ । సని - ధపమ - గపమ |
గరిస - నిసరిగమ (తల)

5. నిధపమ - గరిగమపా , - ధపమగరిస - నిసరీ |
సా , - గరిస - నిరిసనిధనిధానిసనీ - సరి |
గారి - పామ - ధధ - । పమ - గమపా - , ధ |
పమగరిస - నిధపమగ - మపధనీధ - నిసరీ |
గారి - గమగరి - సగరిసనిసరిస్పాని - ధసని |
ధ - పామ - గమగరి । స - స్పానిధ పామ ||
గరిస - నిసరిగమ * (తల)

రాగము - పంతువరాళి

ఈరాగ మిప్పుడు శుభపంతువరాళియొక్క జన్యముగాఁ బాడునట్లు తెలియవచ్చుట లేదు. ఏదో అసంభావితముగా దీనిని 51-వ మేళమగు కామవర్ధనిగానే సంపూర్ణముగా పాడుచున్నారు. ఇప్పటివాడుకచొప్పున నిది కామవర్ధని యనియే యనవలసియున్నది. దీనికి

కారణము ఏమియుండవచ్చుననఁగా పంతువరాళికిఁ గావలసిన సాధారణగాంధారము కొన్ని వేళల యందు కంపితమున ।వాయించునప్పుడు వరాళిగామారిపోవునో యనుసంశయముచేత ఈగాంధారమును వాడుదురేమో. దీనిని సంపూర్ణముగా కామవర్ధని స్వరముతోనే పాడుచున్నారు.

42.—రాగము - నవరాగమాలికా - వర్ణము - ఆదితాళము

ప. వలచి వచ్చి యున్న నాపై చలముసేయ మేర కాదుర.

అ. చెలువుడైన శ్రీవెంకటేశా! కలసి మెలసి కౌగలించ.

చ. పదసరోజముల నమ్మితిరా.

రాగము - కేదారము

ప. షా నీ - సా ;- సనిసరి - ససనిని । స మగమ - పని పప। మమగగ - రి రిసని ॥
వాలా - చీ ;- వఅఅఅ - చిఇఇఇ । యుఉఉఉ - నఅఅఅ। న అఅఅ - పఇఇఇ ॥
షనిస- మగమ - ప ని - పసని - పా మ-మగ । రి సా - సనిపమగ - । ని పమ గారిసని ॥
చలఅ- ల అఅ - ముఉ - సెఎఎ - యాఅ-మెఎ । ఎరా - కఅఅఅఅ - । దుఉఉ రాఅఅఅ ॥

రాగము - శంకరాభరణము

అ. సాపా - పమగరి - గామా - పా ; | గ మప - ధధప - మప | ధనిసని - సా ; ||
చెలూ - వుడఉడ - డై ఈ - నా ; | శ్రీ ఇఇ - వెం౦ - క అ | టెఎఎ - శా ; ||
నిసగరి సని - సరిగా - మ గరిపనిధ | నిసరిసా , - మప | ధపా - మగ రిసని ||
కఅలఅఅ - సిఇఈ - మెఎఎలఅఅ | సిఇఇకొ , - గఅ | అలీం - చఅఅఅఅ ||

రాగము - కల్యాణి

ధ ని సరిగ - సరిగమా - ధపమగరి | నిగరి - నిరినిధని | సరిగమ - పా ; ||
ధమగరిసా - ధనిప రి - గామపధ | గమపధాని - పధ | మపధనిసా ; - ||

రాగము - బేగడ

నిధపమా - గరిగ - ధమాగరి - సనిధ| పసాని - రిసగరి | పమధప - సనిరిస ||
గరిగమ గమరిస - నిరిసరి - సనిధప | పమా - గరిససా | , మగగ - రిరిసని ||

రాగము - కాంభోజి

చ. పాధాసా - సనిధా - ధనిపా ; | మ ప ధ - నిని ధ-పని | ధ-ధపమ - గపామ ||
పాదాసా - రొఒడే - జలఆ ; | ముఉఉ - లఅఅ-నం | ం-మిఇఇ - ఇ తీ ర ||

రాగము - యదుకులకాంభోజి

1. పా ;; మా - గారి - గారి | సాపా; - ధా | | సా, - రీమ ||

రాగము - బిలహరి

2. పధపమగరిగా - పధమగరిసనిధ | పధసరిగపమగ | రిసరిగపా ; ||
పమగరీగపధసారిగపధసా - | సరిగపధసధప | రిగపా - మగరిగ ||

రాగము - మోహనము

3. పాధప - గరిగా - ధపగరి - గపగరి | సా - గరిసరిసా | రిసధప - రిగపధ ||
సధపగరిస - ధపగరిస - రిగపధస | రిగరిసధప - ధస ; | ధపగరి - సరిగగ ||

రాగము - శ్రీ

4. పా, - పమరిగా, - గరిస - నిసగరి | సా, - సనిపనీ | , సారీ - మామ ||
పమరిగరిస - నిసరిమప - సరిమపని | పసనిపామ - రిగ | రిసా - రిమపనిస ||
పనిసర్రిరి - నిసరిగా - గరిస - నిని | గరిగ - సారి - రిస | రి - నీస - పనిసరి ||
నిగా - గరిస - నిర్రిరిసని - పధనిప | మ - రిగరిసా - గరి | పనిప - రిసనిపమ. | ||

అనుబంధము

43.—రాగము - సావేరి - అటతాళము

ప. మననేటికి కరగదురా మామానిని యెంతవేడుకొన్న గాని.

అ. వినురా శ్రీవెంకటేశ్వర వెలదిపై నేరమేమిర తెలుపుర.

చ. మరుబారికి తాళజాలదుర.

ప. , , , , - , , , , , - , మామా - గా , - రీ , , ।
, , , , - , , , , , - , మానా - సే , - ఏ , , ।

రిరిపమ - గరిపా - రిగగరిపగరిసనిధపధ । రిరి స - ధసరి మగ । రి - మపధమాపమ ॥
టిఇఇఇ - ఇఇఈ - కిఇఇఇఇకలఅరలఅఅ । అఅఅ - గఅఅఅఆ । అ - దుఉఉరాఅఅ ॥
గరి స - ధా రిస రి - మప ధధమగరిసా - రిమప ।
అఅఅ - మాఅఅఅ - మఅఅఅఅనిఇఈ - ని ఇఇ ।
ధ పధమా - పధ సే - మపధసా నిధ ప - ధమాగ । రి స - గ రీ సని ధ । సరిమపమపామ ॥
యెం. . - తఅఅ - వెఎఎఏ దుఉఉ - కొ ఓ ఒ । ఒఒ - నాఅఅఅ । గఅఅఅఅ ఆ అ ॥
అ. రీ , సరి - ధసరి * మపధధపమ - మధపమగరి ।
నీ , ఇఇ - ఇఇఇ * విఇనులఅఅ - రఅఅఅఅఅ ।
మపధాపమ - పధనిధాప - ధనిపధా - మపమ । ధపా - నిధప-ధమ । గరి స-ధప రిమప ॥
అజఆ శ్రీఇ - ఇఇఇఈ ఇ - వెం. . - క అఅ । ఎఏ - ఎఎఎ-శ్వాఅ । అఅఅ-రఅఅఅఅ ॥
ధమపధ - సా , , - ధాధా-సరిగాగరిసరి ।
అఅఅఅ - ఆ , , - వే లా -దిఇఈఇఇఇఇ ।

మాంమా - గాగరి - సరిగ రి - సగరిసరి, ధ । రిసనిధప - మపధ । సా , నిధప - ధని ॥
పై ఈ - ఈఇఇ - నెఎఎ - రఅఅఅఅ, మె । ఎఎఎఎ - మిఇఇ । రా , అఅఅ - తెఎ ॥
ధమగరి స - ధ సరి * మాపధ - పధపమగరి - పమ
లుఉపఅఅ - రఅఅ *
పాప-పరిరి-ధపా-ధమా పమగరిసనిధ । రిసా, - సరిమప । , ధపనిధ మగరి ॥
మధానిధా , , - పధసరిగసరిమాగరి ।
సరిగసా-రిగరిసరి-ధరిసనిధప-మపధా । సరిగసా - నిధప । ధమగరిప - గరిని
ధమగరిప - ధసరి*, మనసే ॥

ఎత్తుగడ పల్లవి

చ. , , , , - , , , , - మామా - పధమధపమగరి ।
, , , , - , , , , - మారూ - బఅఅఅఅఅఅ ।

మపధమపా, , - మపధనిధా - పని ధపమప । ధధమ గరిస - మగ । రిస నిధసా, స ||
రి ఇఇ ఇఈ , , - కి ఇ ఇ ఇ ఈ - తలఅలఅల । ళఅఅఅఅ - జ అ । అలఅఅఆ, దు ||
నిధప - మగరి సరి
ఉఉఉ- రఅఅఅఅ } మరు ||

1. ధా , , - , , పా - , , ధా - పామా - ధా , , ।
పామా - గారీ - , , పా - మాగా - రీసా । ; , ధా - సారీ । మాపా - , , మా ||
గారీ - సారీ * , (మరు)

2. ధాపమగరి - పామగరిమాగరిసనిధరీ ।
సా , ధసరిమపా - ధసనిధపా - మపధసరి । గరిసరినిధ - స । , రినిధపమ . ధమ ||
గరిస - ధారిసరి * (మరు)

3. సనిధ - పధమపధ - నిధపధమగరిసగరిస - స ।
నిధరిప - మగరి పమధపధ - పమధ సనిధరిస । గరిసని - ధపమప । ధసరి - పధసనిధ ||
పమగరిస - ధసరి * (మరు)

4. మా , మగరిసరిమా - , గరిధసరిమా - , ధ ।
పమగరిమా , - సనిధపధమా , - ధపధసరి । మా, - గరిసనిధ । మా , గరిసనిధ
మా , - ధపధసరి * (మరు)

5. సరిప - పామగరిపరి - మమాగరిసనిధరీ ।
సా , - ధసరిధా - సరిగసా - రిమపరీ - మప । ధమా - గరిసనిధ । సరిమపధా - , , ॥
సనిధపా - ధపగరిమపధ . సరిగసారిమా ।
గరిసనిధపమ - పధసరిరి - మపధసాప । రిమప - ధాధ - సరి । గసా - గరిసనిధ ॥
ప - మగరిప - ధసరి * (మరు)

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్సు వారి 'వావిళ్ల'

నిఘంటువులు

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
వావిళ్లనిఘంటువు (అ-ఔ వఱకు) I సంపుటము ...	10	0
డిటో (క-ఞ వఱకు) II ...	12	0
డిటో (ట-న) III ...	10	0
డిటో (ప-క్ష) IV	అచ్చగుచున్నది	
శ్రీవేంకటేశాంధ్రము, పద్యకావ్యము ...	0	6
బాలచంద్రోదయము, అలఘుకౌముది ...	1	0
షడ్భాషామంజరి, (ఆరుభాషల ఐక్యములది) ...	2	8
తెనుగుసామెతలు with English Translation by Captain Carr ...	2	0
శబ్దార్థచంద్రిక. శ్రీమహాకాళి సుబ్బారాయకృత ఆంధ్రనిఘంటువు	10	0
Sankaranarayana's English-Telugu Dictionary, శ్రీశంకరనారాయణగారి నిఘంటువు, (ఇంగ్లీషు పదములకు తెనుగు అర్థముగలది)	15	0
Sankaranarayana's Telugu-English Dictionary, ,, (తెనుఁగు పదములకు ఇంగ్లీషు అర్థముగలది)	12	0
English-Telugu Pocket Dictionary ఇంగ్లీషు - తెనుఁగు పాకెట్టుడిక్షనరి ...	5	0
Translation Guide[English to Telugu & vice versa] useful for Revenue officials	2	8
సంస్కృతాంధ్రనిఘంటువు (సంస్కృతపదములకు తెనుగు అర్థముగలది)	5	0
త్రికాండశేషము, సటీక ...	1	12
విశ్వకోశము, (విశ్వనిఘంటువు) సటీక ...	2	8
మేదినీకోశము ,, ...	4	0
హారావళి, ఏకాక్షరీకోశము ,, ...	1	0
అమరము, ప్రథమకాండము, మూలము పెద్దచ్చు ...	0	4
,, ,, టీక ...	0	10